

Møre og Romsdal Revisjon IKS

Møre og Romsdal fylkeskommune

Regionale utviklingsmidler

Forvaltningsrevisjon | 27.09.2018

Møre og Romsdal Revisjon IKS
Forvaltningsrevisjonsrapport nr. 11 | 2018

Møre og Romsdal Revisjon IKS er et interkommunalt selskap eid av Aukra, Eide, Fræna, Gjemnes, Molde, Nesset, Rauma, Sunndal, Vestnes, Kristiansund, Smøla, Halså, Surnadal, Rindal, Averøy, Tingvoll, Aure og Møre og Romsdal fylkeskommune. Selskapet utfører regnskapsrevisjon, forvaltningsrevisjon og selskapskontroll for eierkommunene. Selskapet ble etablert 1.2.2017.

Tidligere gjennomførte forvaltningsrevisjoner fra Møre og Romsdal Revisjon IKS:

1.	Mai 2017	Etikk og habilitet	Kristiansund kommune
2.	Mai 2017	Vedlikehold av skolebygg	Møre og Romsdal fylkeskommune
3.	Juni 2017	Eiendomsforvaltning, anbudshåndtering og bygge- og anbudsledelse	Fræna kommune
4.	Aug. 2017	Den kulturelle skolesekken	Møre og Romsdal fylkeskommune
5.	Sep. 2017	Helsestasjon og skolehelsetjenesten	Vestnes kommune
6.	Sep. 2017	Fylkesveg	Møre og Romsdal fylkeskommune
7.	Sep. 2017	Ressursstyring og bruk av overtid i den videregående skole	Møre og Romsdal fylkeskommune
8.	Nov. 2017	Opplæringstilbudet til minoritetsspråklige elever	Møre og Romsdal fylkeskommune
9.	Nov. 2017	Vedlikehold av kommunale bygg	Rindal kommune
10.	Nov. 2017	Overtid ved fagskolene	Møre og Romsdal fylkeskommune
11.	Nov. 2017	Forvaltning, drift og vedlikehold av utleieboliger	Molde kommune, Molde Eiendom KF
12.	Des. 2017	Bosetting og integrering av flykninger med særlig vekt på barn og unge	Sunndal kommune
13.	Des. 2017	Rådmannens internkontroll for registrering, iverksetting og oppfølging av politiske vedtak	Surnadal kommune
1.	Jan. 2018	Etikk, habilitet og varsling	Smøla kommune
2.	Feb. 2018	Innkjøp og offentlige anskaffelser	Rauma kommune
3.	Feb. 2018	Nordøyvegen – organisering, styring, kontroll og rapportering	Møre og Romsdal fylkeskommune
4.	Feb. 2018	Offentlige anskaffelser	Aukra kommune
5.	Apr. 2018	PP-tjenesten	Eide, Fræna og Gjemnes kommuner
6.	Apr. 2018	Arbeidsmiljø og ledelse	Averøy kommune
7.	Mai 2018	Kvalitet i hjemmetjenestene	Kristiansund kommune
8.	Mai 2018	Arbeidslivskriminalitet	Møre og Romsdal fylkeskommune
9.	Aug. 2018	Helhetlig planlegging, oppfølging og rapportering	Nesset kommune
10.	Sep. 2018	Sak- og arkivsystem	Tingvoll kommune

Forord

Møre og Romsdal Revisjon IKS har utført denne forvaltningsrevisjonen etter sak T-60/17 i fylkestinget og vedtatt prosjektplan og bestilling KO-31/18 i kontrollutvalget i Møre og Romsdal fylkeskommune.

Forvaltningsrevisjon er en lovpålagt oppgave som kontrollutvalget har ansvar for å se til at blir gjennomført. Forvaltningsrevisjon er hjemla i Kommunelova § 77 nr. 4 og § 78 nr. 2, jf. forskrift om kontrollutvalg kapittel 5 og forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner kapittel 3.

I kommuneloven er forvaltningsrevisjon definert som systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, måloppnåelse og virkninger ut fra kommunestyret sine vedtak og forutsetninger.

Rapporten summerer opp resultatene fra Møre og Romsdal Revisjon IKS sin undersøkelse på regionale utviklingsmidler i Møre og Romsdal fylkeskommune. Revisjonen er utført av Marianne Hopmark og Ingrid Walstad Larsen i perioden juni til september 2018.

Møre og Romsdal IKS ønsker å takke alle som har bidratt til denne forvaltningsrevisjonen.

Kristiansund, 27.09.2018

Marianne Hopmark

Ingrid Walstad Larsen

Oppdragsansvarlig revisor

Forvaltningsrevisor

Sammendrag

Vi har utført dette forvaltningsrevisjonsprosjektet på bestilling fra kontrollutvalget i Møre og Romsdal fylkeskommune. Prosjektet har sitt utgangspunkt i overordnet analyse for fylkeskommunen og vedtatt plan for forvaltningsrevisjon for 2018.

Etter forslag fra kontrollutvalget sluttet fylkestinget seg i sak T-60/17 til at det skulle gjennomføres en forvaltningsrevisjon om regionale utviklingsmidler i fylkeskommunen. Prosjektplan ble vedtatt i kontrollutvalget 30. mai 2018, med etterfølgende bestilling fra kontrollsjef.

Metode

Dette forvaltningsrevisjonsprosjektet er gjennomført i tråd med RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon, som definerer hva som er god kommunal revisjonsskikk i forvaltningsrevisjon. I arbeidet med dette prosjektet har vi benyttet intervju/samtaler, spørreundersøkelse og dokumentanalyse som metoder for å innhente nødvendige data. Ved å kombinere ulike metoder for å belyse aktuelle områder kan vi få beskrivelser fra forskjellige synsvinkler. Dersom inntrykket av et område er det samme ved å bruke ulike metoder og ulike kilder, styrkes kvaliteten og gyldigheten til undersøkelsen. Ulike metoder bidrar også til at man får en mer utfyllende og helhetlig forståelse av det området som studeres.

Problemstillinger

Kontrollsjefen i MRFK og Møre og Romsdal Revisjon IKS har i samarbeid utarbeidet en projektskisse som ble vedtatt av kontrollutvalget 30. mai 2018. Følgende problemstillinger skal besvares i prosjektet:

Hva brukes de regionale utviklingsmidlene til?

Har fylkeskommunen etablert tilfredsstillende systemer og internkontroll for styring, kontroll og oppfølging av eksterne forvaltere?

Er det utviklet nye arbeidsplasser eller opprettholdt eksisterende arbeidsplasser etter at virksomheten har fått tildelt midler gjennom kommunale næringsfond?

På hvilken måte blir «Retningslinjer for kommunale næringsfond i Møre og Romsdal» ivaretatt?

Funn og konklusjoner

Hva brukes de regionale utviklingsmidlene til?

Revisjonen konkluderer med at regionale utviklingsmidler går til et bredt område av søkere og tiltak både i Innovasjon Norge og i kommunalt næringsfond. Våre undersøkelser viser at midlene har hatt avgjørende eller stor betydning for det tiltaket som det ble søkt midler om, og tilskuddet har hatt innvirkning på å øke antall arbeidsplasser, sikre eksisterende arbeidsplasser eller økt lønnsomhet i virksomhetene. Litt over halvparten av de som svarte på undersøkelsen oppgir at de ikke har søkt

midler hos andre aktører (eksempelvis Innovasjon Norge). Tilbakemeldinger fra søkere er at midlene er viktig for den som får tildeling, men søknadsprosessen kan oppleves som byråkratisk og at det tildeles små summer. Konklusjonene baseres på et lavt antall svarprosent, og sier ikke noe om de virksomhetene som ikke har svart på spørreundersøkelsen. Ved eventuelle ytterligere undersøkelser/evalueringer bør fylkeskommunen opplyse til tilskuddsmottakere at de plikter å bidra med opplysninger.

Har fylkeskommunen etablert tilfredsstillende systemer og internkontroll for styring, kontroll og oppfølging av eksterne forvaltere?

Fylkeskommunen har systemer og internkontroll for å styre, kontrollere og følge opp eksterne forvaltere gjennom retningslinjer, tildelingsbrev, rapporteringer og datasystemet www.regionalforvaltning.no. Fylkeskommunen arrangerer en årlig fagdag for kommuner som får kommunalt næringsfond, og opplæring for saksbehandlere foregår per telefon eller Teamviewer¹ fjernopplæring. Fylkeskommunen er også tilgjengelig hvis eksterne parter trenger ytterligere oppfølging eller bistand.

Er det utviklet nye arbeidsplasser eller opprettholdt eksisterende arbeidsplasser etter at virksomheten har fått tildelt midler gjennom kommunale næringsfond?

I følge våre undersøkelser har de virksomhetene som har svart på spørreundersøkelsen doblet antall arbeidsplasser/årsverk fra de startet opp virksomheten, og til i dag. Det er usikkert om det er direkte årsak av tildelingen av midler, men kan være en medvirkende faktor. Slik revisjonen anser det, finnes det ingen gode system for å måle verdiskaping eller økning av antall/sikre arbeidsplasser, slik det er beskrevet i retningslinjene. Kristiansund kommune er den eneste av kommunene som har tilsendt revisjonen et eksempel på registrering av dette.

På hvilken måte blir «Retningslinjer for kommunale næringsfond i Møre og Romsdal» ivaretatt?

Kommunene har gode system, rutiner og prosedyrer for saksbehandling av kommunalt næringsfond, og dette blir slik vi kan se det godt ivaretatt. Eide kommune er den eneste av kommunene i denne forvaltningsrevisjonen som benytter seg av en eldre versjon av retningslinjene. Revisjonen mener fylkeskommunen kan bruke den årlige fagdagen for å gjennomgå registrering av data (målgrupper, verdiskaping og arbeidsplasser). I tillegg bør fylkeskommunen presisere for kommunene viktigheten av å registrere kontaktinformasjon (e-postadresser) til søkere/mottakere av kommunalt næringsfond, slik at kontakt med søkere/tilskuddsmottakere kan gjennomføres på en sikker og effektiv måte.

Flere spørsmål har dukket opp under denne forvaltningsrevisjonen som det vil være aktuelt å ta stilling til i ytterligere undersøkelser. Revisjonen har fått tilbakemelding fra to av kommunene som etterlyser en bredere gjennomgang av bruken av kommunalt næringsfond/saksbehandlingen i

¹ Teamviewer er et dataverktøy som gjør det mulig å drive fjernopplæring (eksempelvis gjennom deling av skjerm).

kommunene. Revisjonen vurderer det slik at det er flere ubesvarte spørsmål til hvilken effekt/innvirkning kommunalt næringsfond har, og at dette er noe som fylkeskommunen bør ta stilling til gjennom ytterligere undersøkelser og evalueringer.

Anbefalinger

På bakgrunn av disse konklusjonene, vil revisjonen anbefale Møre og Romsdal fylkeskommunene følgende:

- Sikre at kommunene registrerer e-postadresser til søkere av kommunalt næringsfond, og ha oppdatert kontaktinformasjon slik at det er mulig å gjennomføre en god evaluering av KNF.
- Registrere data for evaluering av/gjennomføre en evaluering som kan måle i hvilken grad målsetningene som er satt for regionale utviklingsmidler (og kommunalt næringsfond) er nådd.
- Utarbeide et system, eller etterspørre dette hos KMD, for registrering av verdiskaping og/eller arbeidsplasser som beskrevet i retningslinjene.
- Følge opp at Eide kommune vedtar oppdaterte retningslinjer.

I tillegg ønsker revisjonen å gi fylkeskommunen tilbakemelding på at vi i vårt arbeid har observert at søkere/søknader blir registrert noe forskjellig innenfor de ulike målgruppene. Dette kan komme av ulike årsaker, blant annet at det er endringer i regelverket som gjør at prosjektene/søkerne registreres ulikt, og det kan være feilregistrering. Dette gjør det utfordrende å lage sammendrag og statistikk av tallene som eksisterer, og er noe fylkeskommunen bør være oppmerksom på i en eventuell ny evaluering.

Innhold

1. Innledning	1
1.1 Bestilling og bakgrunn	1
1.2 Formål og problemstillinger	1
1.3 Avgrensninger	2
1.4 Om den reviderte enhet.....	2
Regionale utviklingsmidler	2
Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA	3
Kommunalt næringsfond	3
Kristiansund kommune	4
Eide kommune	5
Stranda kommune.....	5
Tingvoll kommune	5
1.5 Revisjonskriterier	6
1.6 Bruk av metode og datagenerering	6
Intervju/samtaler	6
Dokumentanalyse	7
Spørreundersøkelse.....	7
1.7 Høring	8
2. Hva brukes de regionale utviklingsmidlene til?	9
2.1 Funn	9
Bruken av regionale utviklingsmidler og kommunalt næringsfond 2013-2017	9
Innovasjon Norge.....	10
Kommunalt næringsfond	10
Kristiansund	14
Eide	14
Stranda.....	15
Tingvoll.....	15
Tilbakemelding fra kommunene	16
Unge, kvinner og innvandrere	16
Søkernes tilbakemeldinger i spørreundersøkelsen	18
2.2 Revisors vurdering	21
3. Systemer og internkontroll for styring, kontroll og oppfølging av eksterne forvaltere	25
3.1 Revisjonskriterier	25

3.2	Funn	26
	Retningslinjer for kommunalt næringsfond	26
	Styring, kontroll og oppfølging av kommunalt næringsfond	27
	Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA	28
	www.regionalforvaltning.no	30
3.3	Revisors vurdering	30
4.	Utvikling av nye eller beholde eksisterende arbeidsplasser	32
4.1	Revisjonskriterier	32
4.2	Funn	32
	Søkernes tilbakemeldinger fra spørreundersøkelsen	32
4.3	Revisors vurdering	33
5.	Retningslinjer for kommunale næringsfond i Møre og Romsdal	35
5.1	Funn	35
	Kristiansund	35
	Eide	38
	Stranda.....	38
	Tingvoll.....	39
5.2	Revisors vurdering	40
6.	Høring.....	41
7.	Konklusjon og anbefalinger	41
	Litteraturliste	43
	Vedlegg 1: Høringssvar	I
	Vedlegg 2: Oversikt over sentrale dokument i forvaltningsrevisjonen.....	II
	Vedlegg 3: Tilbakemeldinger fra spørreundersøkelse	III
	Vedlegg 4: Aktivitetskoder fra KMD	VI
	Vedlegg 5: Bruk per aktivitet.....	VIII
	Vedlegg 6: Sum i bruk per aktivitet organisert i aktivitetskategorier 2013-2017.....	IX
	Vedlegg 7: Virkemiddelbruk 2013-2017	XIV
	Vedlegg 8: Sjekkliste Kristiansund kommune	XXIII
	Vedlegg 9: Revisjonskriterier.....	XXIV
	Retningslinjer for kommunale næringsfond i Møre og Romsdal.....	XXIV
	Reglement for økonomistyring i staten	XXVIII
	§14 Intern kontroll	XXVIII
	§ 16 Evaluering.....	XXVIII
	Forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler	XXVIII
	§ 7. Adgangen til å kontrollere at vilkårene for tilskudd er oppfylt. Evaluering	XXVIII

Tabelloversikt

Tabell 1: Antall søknader som er kategorisert som ung, kvinne eller innvandrere.

Tabell 2: Viktigheten av tilskudd fra næringsfondet for gjennomføring av tiltaket.

Tabell 3: Hvilken effekt/innvirkning tiltaket som fikk støtte fra næringsfondet har hatt for bedriften.

Tabell 4: Søknad om midler hos andre aktører enn i kommunen.

Tabell 5: Antall arbeidsplasser/årsverk i bedriften da den startet opp og per dags dato.

1. Innledning

1.1 Bestilling og bakgrunn

Etter forslag fra kontrollutvalget sluttet fylkestinget seg i sak T-60/17 til at det skulle gjennomføres en forvaltningsrevisjon om regionale utviklingsmidler i fylkeskommunen. Prosjektplan ble vedtatt i kontrollutvalget 30. mai 2018, med etterfølgende bestilling fra kontrollsjef.

I overordnet analyse og grunnlagsdokument for plan for forvaltningsrevisjon 2018 er regionale utviklingsmidler skissert som et risikoområde kategorisert med høy risiko. Arena for samhandling og samordning, retningslinjer som bidrar til måloppnåelse, styring, kontroll og oppfølging samt system for effektevaluering står oppgitt som mulige tema ved forvaltningsrevisjon av regionale utviklingsmidler (Plan for forvaltningsrevisjon 2018, Møre og Romsdal fylkeskommune s. 8).

På bakgrunn av dette, samt prosjektmandat/ grunnlagsdokument har revisjonen i samarbeid med kontrollsjefen konkretisert aktuelle tema og problemstillinger som kan svare ut forvaltningsrevisjonens hovedformål.

1.2 Formål og problemstillinger

Vi utfører forvaltningsrevisjon i samsvar med god kommunal revisjonsskikk. RSK 001 – Standard for forvaltningsrevisjon, som er utarbeidet av Norges Kommunerevisjonsforbund, definerer hva som er god kommunal revisjonsskikk for forvaltningsrevisjon. Punkt 21 i standarden sier at revisor må med utgangspunkt i kontrollutvalget sin bestilling operasjonalisere problemstilling(ene) slik at de blir tilstrekkelig konkrete og avgrenset til å kunne svares ut. Vi har gjennomført en nærmere operasjonalisering av problemstillingene i dette prosjektet.

Hovedformålet med dette forvaltningsrevisjonsprosjektet er utarbeidet på bakgrunn av prosjektmandatet/ grunnlagsdokumentet tilsendt fra kontrollsjefen. Formålet er å undersøke hva regionale utviklingsmidler brukes til, i hvor stor grad virksomhetene som får støtte skaper eller beholder arbeidsplasser, og fylkeskommunenes rutiner og system knyttet til internkontroll, styring og oppfølging av disse midlene/eksterne aktører. Se grunnlagsdokument for nærmere beskrivelser av tema og forslag til problemstillinger for prosjektplan. På bakgrunn av hovedformålet har revisjonen operasjonalisert følgende problemstillinger som kan besvares i rapporten:

Hva brukes de regionale utviklingsmidlene til?

Har fylkeskommunen etablert tilfredsstillende systemer og internkontroll for styring, kontroll og oppfølging av eksterne forvaltere?

Er det utviklet nye arbeidsplasser eller opprettholdt eksisterende arbeidsplasser etter at virksomheten har fått tildelt midler gjennom kommunale næringsfond?

På hvilken måte blir «Retningslinjer for kommunale næringsfond i Møre og Romsdal» ivaretatt?

1.3 Avgrensninger

Prioritert prosjekt i plan for forvaltningsrevisjon tilsier en bestilling som omfatter regionale utviklingsmidler.

Når det kommer til bruk av metoder i datainnhenting, har revisjonen avgrenset datagenerering til intervju/ samtaler, spørreundersøkelse og dokumentanalyse. Revisjonen har i stor grad fokusert på de overordnede perspektivene for regionale utviklingsmidler når det kommer til eksterne aktører som Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA. Vi har gått mer i dybden på kommunalt næringsfond og kommunenes arbeid med dette, blant annet etter forslag fra Regional- og næringsavdelinga. På bakgrunn av prosjektmandatet/ grunnlagsdokumentet er forvaltningsrevisjonen avgrenset til følgende kommuner og undersøkelsesområder:

- Kommunene Eide, Stranda, Tingvoll og Kristiansund².
- Midler tildelt virksomheter mellom 2013-2017.
- Maks 150 000³ kr i tildeling.

Revisjonen vil ikke gå inn på effektevaluering av kommunale næringsfond ut over de nevnte problemstillingene. Revisjonen vil heller ikke gå inn på kommunenes praktisering av hvordan midlene blir brukt ut over det som rapporteres til fylkeskommunen, og overordnede tema på systemnivå. Dette begrunnes i at dette er en forvaltningsrevisjon av fylkeskommunen og ikke kommunene.

1.4 Om den reviderte enhet

Regionale utviklingsmidler

Møre og Romsdal fylkeskommune har et operativt ansvar for tilretteleggende virkemidler for næringsutvikling og entreprenørskap, regional planlegging og forvaltning av regionale utviklingsmidler (strategisk bruk av nærings- og distriktpolitiske virkemidler) (Møre og Romsdal fylkeskommune 2018a). Midlene som fylkeskommunen forvalter, fordeles på ulike tiltak og formål i fylket.

Møre og Romsdal fylkeskommune mottar årlig bevilgninger i statsbudsjettet til regional utvikling (Statsbudsjettet, kap. 551.60 frem til 2016, og kap. 550.62, 550.64, 553.60 og 553.65 fra og med 2017). Fordeling av regionale utviklingsmidler til Innovasjon Norge, kommunale næringsfond og fylkeskommunen blir vedtatt i fylkesutvalget. Det er Regional og næringsavdelinga i Møre og Romsdal fylkeskommune som administrerer regionale utviklingsmidler, og det er kommunene som videre administrerer kommunalt næringsfond. Kommunene organiserer tjenesten ut ifra det som er hensiktsmessig i den enkelte kommune. Fylkeskommunen mottar rapporteringer fra kommunene, og fylkeskommunen rapporterer videre til Regional- og næringsutvalget, samt Kommunaldepartementet

² Kommunene er valgt ut etter informasjon fra Regional og Næringsavdelinga som interessante kasus.

³ I retningslinjene for kommunalt næringsfond er det 150 000 som er maksbeløp for tildeling av kommunalt næringsfond. I sjeldne tilfeller har kommunene tildelt virksomheter større beløp, noe som ifølge Regional- og næringsavdelinga har hendt i de tidligere år. Disse er også inkludert.

(KMD). I 2013-2015 skulle fylkeskommunen levere en beskrivende rapport til KMD, men dette er ikke lenger et krav.

Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA

Møre og Romsdal fylkeskommune er støttespiller og medfinansier av kunnskapsparker, industriinkubatorer og næringshager i fylket. Målet er å utvikle gode forretningsideer og forskningsbaserte resultat til næringsvirksomhet (Møre og Romsdal fylkeskommune 2018c).

Innovasjon Norge er et statlig norsk særlovsselskap der fylkeskommunen er deleier i. Innovasjon Norges hovedmål er å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling og ulike regioners næringsmessige muligheter. Formålet med dette er å realisere økt verdiskaping i norsk næringsliv. Innovasjon Norge bidrar til nyskaping i næringslivet, utvikling i distriktene og utvikling av konkurransedyktige norske bedrifter. Innovasjon Norge jobber for å sikre at nye bedrifter kan overleve og utvikle seg, de bidrar til at bedriftene kan vokse og bli konkurransedyktige, og til økt verdiskaping og konkurransekraft ved å skape gode miljøer for innovasjon. I 2017 bevilget Stortinget og fylkestingene til sammen 3,8 milliarder kroner til Innovasjon Norge. Sammen med egne låneordninger, bidro Innovasjon Norge i 2017 med 7,3 milliarder kroner til næringslivet. Dette omfattet lån, tilskudd, rådgivning, profilering og nettverk gjennom Innovasjon Norges ulike tjenester (Innovasjon Norge 2018).

Forskningsrådet er den viktigste forskningspolitiske rådgiveren for regjeringen og departementene. De fordeler årlig ni milliarder kroner til forskning og innovasjon. Målet er å øke kvaliteten i norsk forskning til å fremme innovasjon og bærekraft. Forskningsrådet mobiliserer til større norsk deltakelse i internasjonal forskning og innovasjon, og stimulerer til samarbeid mellom forskningsmiljøene, næringslivet og offentlig sektor (Forskningsrådet 2018a).

SIVA (Selskapet for industrivekst) har som samfunnsoppdrag å tilrettelegge for ny industri, nye arbeidsplasser og levedyktige lokalsamfunn i hele Norge. SIVA investerer i eiendom og næringsbygg for å redusere risikoen ved nyetablering, og har eierskap i over hundre små og store innovasjonsselskap over hele landet. I tillegg utvikler SIVA nærings- og kunnskapsmiljø og kobler disse sammen i regionale, nasjonale og internasjonale nettverk (SIVA 2018).

Kommunalt næringsfond

Midler til kommunale næringsfond kan hvert år avsettes fra de midlene fylket får tildelt til regional utvikling. Fordeling av regionale utviklingsmidler vedtas av Fylkesutvalget i februar hvert år. Kommunale næringsfond er en tilskuddsordning som gir kommuner midler til lokale næringsutviklingstiltak som skal bidra til at kommunene kan legge til rette for økt vekst, verdiskaping og sysselsetting bygd på lokale fortrinn og potensial (Regjeringen 2017). Fram til 2013 var det øremerkede midler til kommunale næringsfond i tildelingsbrevet fra KMD. Etter 2013 er det fylkeskommunen som bestemmer om det skal tildeles midler til kommunale næringsfond. Tidligere kunne midlene brukes til både bedriftsrettede og tilretteleggende tiltak, men fra 2016 ble regelverket endret og midlene skal nå kun brukes til direkte bedriftsrettede støtte. Lokal kunnskap gir de beste

forutsetninger for å vite hvilke tiltak som er egnet for å fremme næringsutvikling lokalt (ibid.⁴). Det er de enkelte kommunene som forvalter midlene som de får tildelt fra fylkeskommunen.

Kommunale næringsfond blir fordelt etter kommunens størrelse (antall innbyggere), og om kommunen har status som distriktskommune. Kristiansund kommune får tildelt midler fordi den havner inn under kategorien omstillingskommune etter nedgangen i næringslivet (Møre og Romsdal fylkeskommune 2017c).

I saksframlegg «Fordeling for kommunale næringsfond 2018» legges det frem vurdering og grunnlag for fordeling av kommunale næringsfond 2018. I år er kommuner med distriktsutfordringer prioritert. Disse får et grunnbeløp på 200 000 kroner og tilleggsbeløp for lav verdi som blir fastsatt etter distriktsindekst gradert av Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Støtte fra kommunalt næringsfond skal ha en utløsende effekt. Det betyr at midlene skal bidra til at tiltak som ellers ikke ville ha blitt gjennomført, blir realisert (Retningslinjer for kommunalt næringsfond punkt 4. Grunnvilkår). Tidligere kunne kommunene gi midler til både bedriftsrettede og tilretteleggende tiltak, nå er det kun bedriftsrettede tiltak som får støtte.

For 2018 blir retningslinjer for kommunale næringsfond endret, og det blir krav om kommunalt medfinansiering for å spisse bruken inn mot ønsket måloppnåelse (Fordeling av kommunale næringsfond 2018, Møre og Romsdal fylkeskommune 2018f). Fra 2018 må kommunene bidra med minimum 50% av de tildelte midlene fra fylkeskommunen. Dette utløser noen spesifiseringer i retningslinjene, der kommunene må dokumentere finansiering av sitt tilskudd før midlene fra fylkeskommunen blir utbetalt, og hele næringsfondet (også de midlene kommunene selv bidrar med) skal brukes i henhold til retningslinjene for kommunale næringsfond.

I denne forvaltningsrevisjonen er det fire kommuner som er utvalgt til å besvare problemstillingene. Disse kommunene er Kristiansund, Eide, Stranda og Tingvoll.

Kristiansund kommune

Kristiansund kommune er en stor kommune i Møre og Romsdal med 24 300 innbyggere (Kristiansund kommune 2018a). Kristiansund er en omstillingskommune, og får derfor tilskudd fra fylkeskommunen. Kristiansund har to rådgivere innen næringsutvikling. Én jobber blant annet med næringsfond, og den andre jobber med olje og energi. Kommunen har en samarbeidsavtale med Vindel AS for å ivareta hopp id.no-tjenesten⁵ og ungt entreprenørskap. Vindel AS er også en industriinkubator og fødselshjelper for innovasjonsprosjekter, og bedriver næringsfaglig vurdering (Kristiansund kommune 2018d). Kristiansund kommune er også deleier og gir driftsstøtte til Vindel AS.

⁴ Ibid = se forrige referanse.

⁵ Hoppid.no er et samarbeid mellom Møre og Romsdal fylkeskommune, kommunene i Møre og Romsdal, Innovasjon Norge og fylkesmannen i Møre og Romsdal. Tjenesten tilbyr gratis råd og veiledning, tilbud om kurs og opplæring, råd om tilskudd og finansiering, hjelp i søkeprosesser og til nettverksbygging som skal gjøre det lettere å bli gründer (Møre og Romsdal fylkeskommune 2018b).

Næringsstrukturen for Kristiansund er: Petroleum som nasjonalt tyngdepunkt, Reiseliv og Fiskeri/Havbruk som tyngdepunkt i fylket. Det er også en mindre konsentrasjon av maritim klynge (Møre og Romsdal fylkeskommune 2018d).

Eide kommune

I Eide kommune bor det litt over 3 400 innbyggere (SSB 2018a). Eide kommune har ikke egen næringskonsulent, og funksjonen som kommunens næringsansvarlig er ordføreren. Søknader til kommunale næringsfond administreres av rådmann og bevilges av formannskapet. Midlene skal nyttes til bedriftsretta tiltak for å styrke nyetableringer, innovasjon og næringsutvikling i Eide kommune. Eide Næringsforum har ansvar for HoppID-midlene som kan tildeles ved nyetableringer, og kontaktperson i Eide næringsforum er også saksbehandler for kommunalt næringsfond (Eide kommune 2018).

I følge statistikk fra Møre og Romsdal fylkeskommune er næringsstrukturen for Eide: Tyngdepunkt i fylket med bergverk/ stein/ mineral (Møre og Romsdal fylkeskommune 2018d).

Stranda kommune

Stranda kommune har litt over 4 600 innbyggere (SSB 2018b). Næringsfondet administreres av en egen næringsjef i kommunen. Kommunen (2017) skriver på sin nettside at kommunalt næringsfond skal brukes til nyskaping, innovasjon og næringsutvikling i kommunen, og at det skal gå til nyetablerere og bedrifter.

I følge statistikk fra Møre og Romsdal fylkeskommune er næringsstrukturen for Stranda kommune: Nasjonalt tyngdepunkt landbruksbasert næringsvirksomhet, tyngdepunkt i fylket med møbel/trevare og fiskeri/havbruk (Møre og Romsdal fylkeskommune 2018d).

Tingvoll kommune

I Tingvoll kommune bor det litt under 3 100 innbyggere (SSB 2018c). Tingvoll kommune har en rådgiver som blant annet jobber med næringsfondet. På nettsiden til kommunen står det følgende om kommunalt næringsfond:

Det kommunale næringsfondet Vekst for Tingvoll skal nyttes til å fremme etablering av ny næringsvirksomhet og til videreutvikling av eksisterende bedrifter. Fondet fornyes hvert år. Det kan gis støtte til oppstartstilskudd, bedriftsutvikling og investeringer i bedrifter. For å kunne søke støtte må bedriften ha adresse i Tingvoll kommune.

I følge statistikk fra Møre og Romsdal fylkeskommune er næringsstrukturen for Tingvoll kommune: Mindre konsentrasjon av tekstil/ konfeksjon (Møre og Romsdal fylkeskommune 2018d).

1.5 Revisjonskriterier

Med utgangspunkt i problemstillingene skal det etableres revisjonskriterier. Revisjonskriterier er de krav, normer og/ eller standarder som forvaltningsrevisjonsobjektet skal revideres/ vurderes mot. Revisjonskriteriene skal være begrunnet i, og utledet fra, autoritative kilder innenfor det reviderte området. Revisjonskriteriene skal være relevante, konkrete og i samsvar med de kravene som gjelder for forvaltningsrevisjonsobjektet innenfor den aktuelle tidsperioden.

I denne forvaltningsrevisjonen henter vi revisjonskriterier fra:

- Kommuneloven
- Retningslinjer for kommunale næringsfond
- Lokale retningslinjer og vedtekter
- Forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler
- Internkontroll og evaluering i Reglement for økonomistyring i staten
- Forvaltning av tilskuddsordninger i bestemmelser om økonomistyring i staten
- Fylkesplan 2017-2020
- Handlingsprogram for kompetanse- og verdiskaping
- Tildelingsbrev
- www.regionalforvaltning.no

1.6 Bruk av metode og datagenerering

Undersøkelsen baseres på Norges kommunerevisorforbund (NKRF) sin standard for forvaltningsrevisjon (RSK 001). Metoder som er benyttet i denne forvaltningsrevisjonen er dokumentgjennomgang, intervju/samtaler og spørreundersøkelse. Vurderinger og konklusjoner som blir trukket er på bakgrunn av analyser fra dette datamaterialet, og må sees i sammenheng med utvalget. Konklusjonene kan derfor ikke generaliseres til alle kommuner som forvalter kommunale næringsfond, men de problemstillinger som blir reist kan likevel indikere tendenser i utvalget og temaene som undersøkes, og gir nyttig og interessant informasjon om tjenesten og forvaltningen av den.

I denne forvaltningsrevisjonen har vi benyttet oss av kvalitative undersøkelser i form av intervju/ samtaler og dokumentgjennomgang, samt kvantitative undersøkelser gjennom spørreundersøkelse i programmet Questback.

Data som er brukt i revisjonsrapporten ble samlet inn i løpet av juni-september 2018.

Informasjonsinnhenting ble primært foretatt gjennom e-post og samtaler. Det er i e-post presisert at informasjon som innhentes vil bli brukt i forvaltningsrevisjonen. Informantene fikk også anledning til å kommentere innholdet som er brukt i rapporten gjennom en faktasjekk.

Intervju/samtaler

Det er gjennomført intervju og samtaler med assisterende leder for regional og næringsavdelinga (RN), tre rådgivere på RN, kontaktpersoner for kommunale næringsfond i Eide, Kristiansund, Tingvoll og Stranda.

Dokumentanalyse

Dokumentanalysen har bestått av tildelingsbrev, fylkeskommunen og kommunenes retningslinjer for kommunalt næringsfond, saksbehandlingsrutiner og prosedyrer, rapporter samt søker-/saksbehandlingsprogrammet www.regionalforvaltning.no.

Spørreundersøkelse

Det ble sendt ut en spørreundersøkelse til virksomheter som søkte om midler i de fire utvalgte kommunene mellom 2013-2017 gjennom programmet Questback. Spørreundersøkelsen ble utarbeidet i samarbeid med Regional- og næringsavdelinga, for å sikre at spørsmålene ble stilt på en hensiktsmessig måte.

Ut ifra de data vi har mottatt var det 320 søknader til kommunalt næringsfond totalt i de fire kommunene mellom 2013-2017. Enkelte av søkerne har søkt flere ganger, og enkelte e-postadresser var ikke mulig å oppdrive. Administrasjonsutlegg (5%), er også registrert i disse listene, og ble tatt bort. Etter at listene ble vasket, ble undersøkelsen sendt til 264 respondenter. 205 mottok ifølge Questback invitasjon på e-post, og 54 svarte på undersøkelsen.

Å få tak i e-postadresser viste seg å være utfordrende. Kontaktinformasjon til søkere ble ifølge fylkeskommunen hentet ut fra dataprogrammet www.regionalforvaltning.no, der alle søknader og saksbehandling går igjennom (kravet for bruk av regionalforvaltning er innført de siste to år). I listene revisjonen fikk tilsendt, var det mangler på kontaktinformasjon og e-postadresser. Samtlige søkere i Kristiansund kommune hadde oppgitt e-postadresse, nesten alle for Tingvoll kommune, Stranda manglet enkelte e-postadresser, og for Eide kommune fikk vi tilsendt over halvparten av e-postadressene. Det ble derfor satt inn ekstra ressurser for søk etter e-postadresse til søkere i Eide kommune, og flere adresser ble da sporet opp i samarbeid med kommunalsjef i kommunen.

Revisjonen gikk gjennom listene og søkte på internett etter e-postadresser ut i fra virksomhetens navn og søkerens navn. Revisjonen valgte, for å ivareta søkerens anonymitet, ikke å inkludere e-postadresser som var tilknyttet andre arbeidsplasser enn det som sto i søknaden, for å ta hensyn til at søkere har skiftet jobb eller har en arbeidsplass ved siden av bedriften.

Det er nærliggende å tro at virksomheter som ikke svarte på undersøkelsen hadde en utdatert eller nedlagt e-postadresse fordi de var opprettet i virksomhetens navn. Tingvoll kommune bekreftet vår mistanke om at noen bedrifter er avviklet og at det ikke er garanti for at alle e-postadressene er i bruk.

Vi fikk også tilbakemeldinger på at de som hadde mottatt spørreundersøkelsen ikke kjente seg igjen i at de hadde søkt kommunalt næringsfond, noe som kan tyde på at de som en gang har søkt ikke lenger jobber i bedriften, eller at det kan være feilkilder i listene. Vi har i ettertid avklart med fylkeskommunen at enkelte kommuner bruker regionalforvaltning.no for saksbehandling av også andre midler, og at det her kan være en feilkilde.

For å øke svarprosenten la vi inn god informasjon om hva undersøkelsen omhandler, og viktigheten av å besvare den. De som ikke hadde svart fikk tilsendt purring per e-post etter 7 dager. Vi sendte en tredje purring etter 10 dager. Spørsmålene i undersøkelsen var frivillig, og det er derfor små variasjoner i antall respondenter per spørsmål.

Det at den var frivillig kan også være en forklaring på den lave svarprosenten. I Forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler §7. *Adgangen til å kontrollere at vilkårene for tilskudd er oppfylt.*

Evaluerings, står det at

Tilskuddsmottaker plikter å gi de opplysninger og den dokumentasjon som er nødvendig for å gjennomføre kontrollen. Tilskuddsmottaker plikter også å medvirke til at den som skal evaluere det enkelte prosjektet får adgang til de opplysninger og dokumenter som er nødvendige for å foreta en forsvarlig evaluering.

Møre og Romsdal fylkeskommune bør i sitt videre arbeid presisere for søkerne at de plikter å svare på undersøkelser for evaluering av midlene.

59 av e-postadressene avviste invitasjonen (e-posten havnet i søppelpost eller eksisterer ikke), og det var derfor 205 potensielle respondenter til undersøkelsen. Vi mottok 54 svar, som utgjør en svarprosent på 26 % av de som mottok e-posten (N = 205).

Svarprosenten er lav og kan ikke generaliseres til utvalget, ettersom det er hele 74% som ikke har svart på undersøkelsen. Tilbakemeldingene vi har fått kan likevel vise tendenser for hvilken innvirkning kommunalt næringsfond har hatt for de som har svart. De individuelle kommentarene har vi brukt i rapporten fordi det gir verdifull informasjon om den enkelte respondent/virksomhet, og interessante betraktninger som fylkeskommunen kan benytte i sitt videre arbeid.

Det må tas hensyn til at utvalget er skjevt i kommunene, og vi ser på resultatet som en helhet. For å bevare respondentenes konfidensialitet har vi ikke delt opp i besvarelser per kommune.

1.7 Høring

Deler av rapporten ble sendt på faktasjekk 13. september, og det ble gjennomført faktasjekkmøte med kontrollsjef, ass. regional- og næringsssjef og rådgiver den 21. september. Tilbakemeldingene ble inkludert til høringsutkastet som ble sendt fylkesrådmannen for høring den 25. september. Vi mottok svar på høringsrapporten via SMS 27.09.2018. Høringssvaret er tatt inn i vedlegg 1 i rapporten.

2. Hva brukes de regionale utviklingsmidlene til?

Første problemstilling som ønskes besvart i denne forvaltningsrevisjonen er hva de regionale utviklingsmidlene brukes til. I denne delen blir det gjennomgått en deskriptiv fremstilling av midlene som er disponert, av hvilke virksomheter/satsinger som søker/mottar støtte gjennom regionale utviklingsmidler (og kommunalt næringsfond). Funnene tar for seg eksempler på mangfoldet av prosjekt/tiltak som det er søkt støtte om i de nevnte kommunene, samt hvor mange søkere det er innenfor de prioriterte målgruppene kvinner, unge og innvandrere som er satt i «Retningslinjer for kommunale næringsfond». I tillegg blir det presentert funn fra spørreundersøkelse som er sendt til søkere av kommunalt næringsfond 2013-2017. Problemstillingens vinkling gjør at funnene ikke måles opp mot revisjonskriterier.

Funnene i denne problemstillingen blir presentert med utgangspunkt i datamateriale hentet fra Møre og Romsdal fylkeskommune (www.regionalforvaltning.no), hjemmesiden til Møre og Romsdal fylkeskommune, Kristiansund, Eide, Stranda og Tingvoll kommune, samt søkeres tilbakemeldinger fra spørreundersøkelsen.

2.1 Funn

Bruken av regionale utviklingsmidler og kommunalt næringsfond 2013-2017

Regionale utviklingsmidler skal gå til bedriftsrettet støtte til små bedrifter og entreprenører, kompetanseutviklingstiltak for nye og eksisterende virksomheter og tilrettelegging for næringsutvikling og stedsutvikling (Regjeringen 2017). Innovasjon Norge og kommunalt næringsfond tildeler midler til bedriftsrettede tiltak, og fylkeskommunen tildeler midler til tilretteleggende tiltak.

Kommunalt næringsfond kan kun gis i støtte til tidsavgrensede utviklingsprosjekt (Retningslinjer for kommunale næringsfond). Dette er eksempelvis søknad om kompetansehevingstiltak i bedriften, eller investering av nye program/maskiner til utvikling av bedriften. Støtten kan ikke bære preg av driftsrettet tiltak, som lønn eller andre driftsbaserte utgifter.

I løpet av 2013-2017 har Møre og Romsdal fylkeskommune hatt 504,1 mill. til disposisjon for regional utvikling. Av dette er 451,6 mill. øremerket fra Kommunaldepartementet (KMD) som 13.50 midler⁶. I tillegg er 52,5 mill. fra fylkeskommunen sin prioritering gjennom en egen økonomiplan (tiltaksfondet).

⁶ Programkategori 13.50 Distrikts- og regionalpolitikk.

Regionale utviklingsmidler	SUM	2017	2016	2015	2014	2013
KMD - 13.50	451 620	77 050	77 500	84 700	86 700	125 960
Tiltaksfond	52 452	10 929	10 705	10 470	10 300	10 048
SUM	504 072	87 979	88 205	95 170	97 000	136 008
<u>Fordelt til eksterne aktører</u>						
Innovasjon Norge	219 270	34 170	37 500	43 000	44 600	60 000
Kommunale næringsfond	84 010	15 000	12 500	15 000	15 000	26 510
SUM	303 280	49 170	50 000	58 000	59 600	86 510
Til egne ordninger (MRFK)	200 792	38 809	38 205	36 880	37 400	49 498

(Prosjektmandat/grunnlagsdokument 2/2018).

En stor del av midlene er tildelt eksterne aktører for forvaltning. Av de 504,1 mill. kronene som har vært til disposisjon, er det i perioden 2013-2017 overført 219,3 mill. til Innovasjon Norge og 84 mill. til kommunenes næringsfond. 303,3 mill. kroner er dermed overført til forvaltning av eksterne aktører. I de årlige oppdragsbrevene fra Kommunaldepartementet går det frem at fylkeskommunen i stor grad selv står fritt til å organisere og prioritere bruken av KMD-midlene innen de ulike programpostene (ibid.). I prosjektmandatet/grunnlagsdokumentet til denne forvaltningsrevisjonen fremgår det at det i oppdragsbrevene fra KMD er det lagt opp til at fylkeskommunen skal ha lederansvaret for utvikling, samordning og koordinering samt oppfølging av de regionale målene og for strategiene lokalt.

I vedlegg 4, 5, 6 og 7 er det lagt ved oversikt over alle tilsagn organisert i kategorier fra KMD, kodetittel og sektordiagram med kodetittel og sum per år. Kodene er endret mellom 2013-2017. Se vedlegg for diagram med utfyllende sum og kodetitler.

Innovasjon Norge

Innovasjon Norge rapporterer halvårlig og årlig til fylkeskommunen på midlene som skal brukes til direkte bedriftsrettet tiltak i fylket. Det er «Handlingsprogram kompetanse og verdiskaping» som legger føringer for virkemiddelbruken (Tildelingsbrev Innovasjon Norge 2017). De regionale utviklingsmidlene som Innovasjon Norge bruker er ifølge fylkeskommunen gruppert i to: Etableringstilskudd og bedriftsutviklingsmidler. Midlene til bedriftsutvikling er igjen brukt på en mengde ulike virkemiddel.

Kommunalt næringsfond

Mars hvert år blir det lagt frem sak om fordeling av kommunale næringsfond i Regional- og næringsutvalget. Gjennom tildelingsbrev til kommunene, formidler fylkeskommunen vedtak om tildeling til kommunene. Det er i «Handlingsprogram for verdiskaping i Møre og Romsdal» satt av penger til kommunale næringsfond.

2013

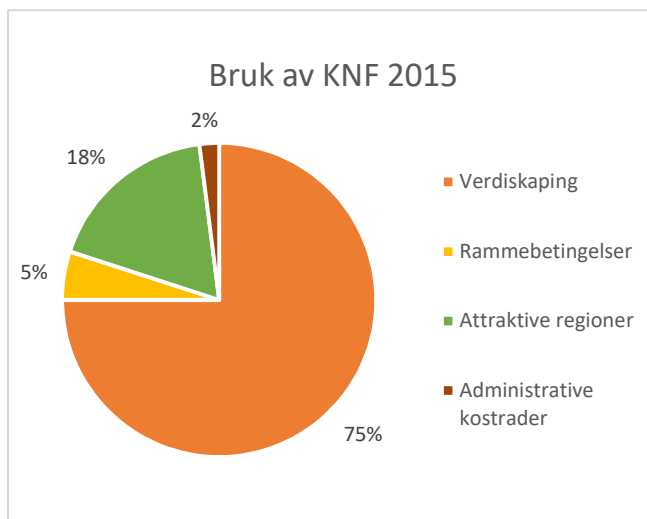
I 2013 vurderte fylkeskommunen tildelingen ut i fra et sett med objektive tildelingskriterier ut i fra demografiske indekser, arbeidsmarkedsindekser, sentralitetsindekser og kraftfond. Det var i 2013 satt av 26,5 millioner til kommunale og regionale næringsfond.

2014

I 2014 ble det gjort vedtak om å bruke 15 millioner kroner av de regionale utviklingsmidlene til kommunalt næringsfond, en reduksjon på 42% fra tidligere år. Det ble dette året tildelt en mindre andel enn tidligere, en reduksjon på 30% i statsbudsjettet. Selv om kommunalt næringsfond ikke var øremerket, ble det i Fylkesutvalget vedtatt at det fortsatt skulle tildeles KNF-midler i Møre og Romsdal fylkeskommune. Det ble besluttet å opprettholde kommunalt næringsfond med tanke på dens viktige funksjon for næringsutvikling i kommunene. Ifølge rådgiver på RN er kommunale næringsfond et tilbud for mindre prosjekt/tiltak i kommunene, mens de som søker til Innovasjon Norge er virksomheter som har etablert seg i større grad og som trenger ytterligere støtte og veiledning enn det kommunene kan gi. Kommunalt næringsfond er et lavterskeltilbud sammenliknet med tilskuddsordning fra Innovasjon Norge. Innovasjon Norge har eksempelvis strengere krav til overlevelseshetsgrad.

2015

I 2015 ble det også gjort vedtak om å bruke 15 millioner kroner av de regionale utviklingsmidlene til kommunalt næringsfond. I saksframlegg for fordeling av kommunale næringsfond 2015 står det også at næringsfondet er viktig for utvikling av de mindre, lokale bedriftene, og at det gir kommunene et verktøy for å drive næringsutvikling. Videre står det at flere kommuner har relativt store beløp stående ubrukt ved utgangen av 2014, og at dette blir tatt med i beregning om fordeling for 2015. Ifølge saksframlegg for fordeling av midler i 2016 ble det i 2015 brukt 75% av midlene til verdiskaping i kommunene, 18% gikk til attraktive regioner, 5% gikk til rammebetingelser, og 2% administrative kostnader. I saksframlegget står det at denne fordelingen er i tråd med føringer fra både regjeringen og fylkeskommunen om at bedriftsrettede tiltak skal prioriteres. Bruken av regionale næringsfond ble rapportert innenfor tre kategorier: 1. Økt verdiskaping, sysselsetting og internasjonalt konkurransedyktig næringsliv, 2. Forbedre lokale og regionale rammebetingelser for næringsliv og befolkning, og 3. Utvikle attraktive regioner og senter for befolkning og næringsliv.

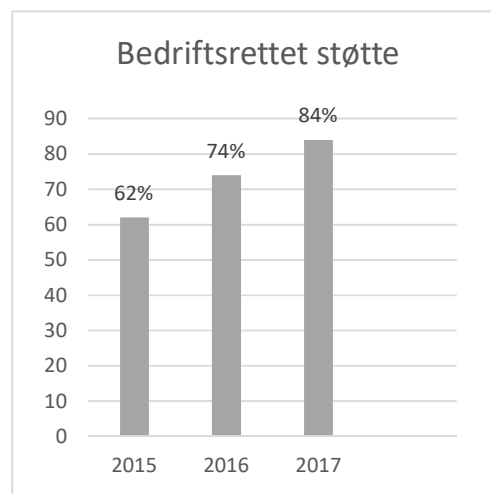
I saksframlegget er det i tillegg satt inn en tabell der kommunene har rapportert kategorier for ulike typer tiltak under de tre hovedmålene:

Kategori	Beløp	%-del
Støtte til bedrifter under 5 år	6 123 308	35%
Støtte til bedrifter over 5 år	4 745 404	27%
Andre tiltak for økt attraktivitet	1 058 000	6%
Profilering og utvikling for turisme	1 021 830	6%
Kunnskapsutvikling for næringsmiljø	940 450	5%
Andre verdiskapingstiltak	884 374	5%
Utvikling av lokale kultur og idrettsarrangement	663 812	4%
Utvikling av kurs/utdanningstilbud	565 425	3%
Profileringstiltak for bosetting	336 157	2%
Andre tiltak for entreprenørskap	200 000	1%
Bredbånd, mobil og IKT-tiltak	165 000	1%
Bedriftsnettverk	112 400	1%
Transportinfrastrukturtiltak	110 000	1%
Profilering/internasjonalisering	75 000	
Entreprenørskap i skolen	72 400	
Inkluderingsstiltak	60 000	
Planlegging og fysisk oppgradering av sentrum	54 080	
Tilrettelegging av friluftaktiviteter	35 000	
Sum	17 222 640	

Videre i saksframlegget står det: «Vi ser at 62 prosent av kommunale næringsfond går til å støtte lokale bedrifter sine utviklingsprosjekt. Tiltak i andre kategoriar kan også kome bedrifter til gode, medan ein mindre andel er brukt på tiltak innan lokal samfunnsutvikling».

2016

I 2016 ble det satt av 12,5 millioner kroner til kommunale næringsfond. I saksframlegget for 2016 står det at kommunalt næringsfond tidligere var definert som en egen ordning som fikk øremerkede midler fra KMD, men at det er slutt på dette. Likevel står fylkeskommunene fritt til å gi kommunene påfyll til de kommunale næringsfondene. Rapportering fra 2016 i saksframlegget i fordeling for 2017 og rapportering til KMD for regionale utviklingsmidler 2016, viser at 74% av de brukte midlene ble brukt til direkte bedriftsrettede støtte, som er i tråd med føringer om at bedriftsrettede tiltak skal prioriteres. Sammenlikner vi tall fra rapporteringer de tre siste år, ser vi at bedriftsrettet støtte øker.

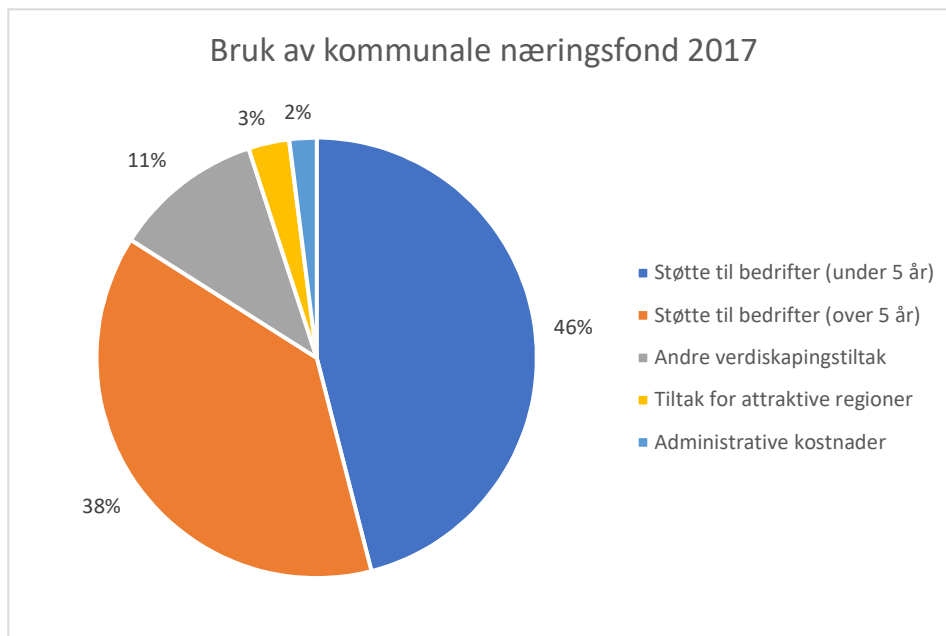

2017

I 2017 ble det satt av 15 millioner kroner til kommunale næringsfond. Alle kommunene rapporterte inn tall fra 2016 innen fristen. Videre står det i saksframlegget at det ikke eksisterer et system for å rapportere tall for nye arbeidsplasser eller vekst i verdiskaping som resultat av støtte fra næringsfondet.

I 2017 ble kommuner i distriktene og kommuner med særskilte omstillingsbehov prioritert (Møre og Romsdal fylkeskommune 2017c). Kommuner med andre virkemidler for lokal næringsutvikling (konsesjonsinntekter fra kraftindustrien), eller kommuner som ikke har brukt midlene året før får ikke tildelt midler i 2017. Eide kommune hadde i 2016 bare én tildeling på 50 000 kroner, og har dermed ubrukte midler på 1,3 millioner kroner.

I saksframlegg «Fordeling av kommunale næringsfond 2018», står det beskrevet bruken av kommunale næringsfond i 2017. Kommunene i Møre og Romsdal fikk i 2017 tildelt til sammen 15 millioner kroner til å disponere i kommunalt næringsfond. Med overføringer fra ubrukte midler i 2016, ble 16,4 millioner kroner tildelt søkere rundt om i fylket. I saksframlegget står det at 84 % av midlene ble brukt til direkte bedriftsrettet støtte, som er i tråd med føringer om at bedriftsrettede tiltak skal prioriteres (dette gjelder for samtlige kommuner som får tildelt KNF).

Kategori	Beløp	%-andel
Støtte til bedrifter (under 5 år)	7 579 321	46%
Støtte til bedrifter (over 5 år)	6 246 707	38%
Andre verdiskapingstiltak	1 752 000	11%
Tiltak for attraktive regionar	555 400	3%
Administrative kostnader	331 178	2%
SUM	16 464 606	100%

På e-post til revisjonen skriver rådgiver ved regional og næringsavdelinga at hvert tilsagn registreres på en aktivitetskategori som heter «primærkode». Oversikt over disse kodene og tilsagnene som er gitt i de registrerte kodene er lagt ved i vedlegg 4.

Eksempler på tiltak/prosjekt/virksomhet som har søkt støtte til kommunalt næringsfond i de fire kommunene blir gjennomgått under. Denne oversikten gir et innblikk i majoriteten av søknader i de fire kommunene, og er ikke utfyllende.

Kristiansund

Kristiansund har ifølge data vi har mottatt fra fylkeskommunen gjennom regionalforvaltning.no tildelt midler til og har søkere på: Undersøkelser og forstudie for subseanæringen i Kristiansund og på Averøy, automatisering av kraftfôrtildeling, eiendomsrådgivning og takstering, forestilling av musikkverk og teaterspel og ulike prosjekt for omdømmebygging av Kristiansund.

Det er opplæring og tiltak innenfor kompetanseheving og kompetanseoverføring, bedriftsutvikling, prosjekt tilknyttet reiseliv/turisme, markedsføring, fiskeribase, tilskudd til prosjekter og tiltak i Nordmøre Næringsråd, nettbutikk, forprosjekt for sjøtransportløsning, kursing i ulike virksomheter, nettverksbygging, helseveiledning og rådgivning, utvikling og opprettelse av hjemmeside og logo, økologiske samt lokale matvarer.

Det er deltakelse på treff for fiskerinæringen, konseptutvikling for nettkurs, produktutvikling, innkjøp, salg eller utvikling av dataprogram, mikrobryggeri, basevirksomhet, gårdsutsalg, helsekost, frilans i kultursektoren, yogasenter, nettverksbygging, utvikling av havnerenser, markedsundersøkelser, kulturproduksjon, digitale bransjeløsninger, holdningskampanjer, utvikling av Kulturfabrikken, ulike konsulenttjenester innenfor arrangement og maritim sektor, lansering av klesmerke, innovativt kontorfellesskap, matvogn og behandling mot lakselus.

I samtale med ansatt i Kristiansund kommune, ble det gått igjennom status til alle bedriftene som har søkt midler gjennom kommunalt næringsfond. Saksbehandler hadde god kunnskap om hver enkelt virksomhet. I følge Regjeringen (2017) er det lokal kunnskap som gir de beste forutsetninger for å vite hvilke tiltak som er egnet for å fremme næringsutvikling lokalt.

Eide

Eide har i oversikten vi har mottatt fra fylkeskommunen og fra Eide kommune hatt søkere og gitt støtte til reiselivsprofilering, ulike prosjekt og næringsutvikling gjennom Orkidè, Nordmøre Næringsråd og Eide Næringsforum. Det er helsetepper og hilsen til nyfødte, profileringstiltak i form av markedsføring i ulike bedrifter og prosjekt, sykkelfestival, utvikling av nettbutikk, markedsføring for gårdsutsalg, ladestasjon for el-bil i Eide, Hoppid-prosjekter, prosjekter og markedsføring tilknyttet reiseliv/turisme.

I tillegg er det filmverksted for unge gründere, landbruksorganisering, lokalt kunstverk, gründertreff og gründercamp, kunstgressbane, ingeniørutdanning i Kristiansund, utstyr til redningsbil, gateløys oppsatt av velforening, datasenter i kalkgruvene, oppstartstilskudd til firma som driver med gravsteinservice.

Informasjon revisor har innhentet tyder på at Eide kommune har færre ressurser til arbeidet med næringsutvikling i kommunene enn de andre nevnte kommunene, da det er ordfører som har det øverste ansvaret for næringsfondene, og de har en person en dag i uka som ellers jobber med næringsfondet.

Eide kommune har færrest søkere til kommunalt næringsfond av de fire kommunene som er utvalgt i denne forvaltningsrevisjonen.

Stranda

Søkere i Stranda kommune har blant annet søkt om støtte til utstyr til bilverksted, oppstart av interiørbutikk, overnattingsutleie, klesbutikk, mekanisk verksted, slakt og salg av viltkjøtt, markedsføring og profileringsutstyr, ølbryggeri, bedriftsutvikling, tavleverksted, maskiner til ventilasjonsbedrift, utstyr til kjøttproduksjon på gårdsutsalg, ulik konseptutvikling, renovasjon/miljøstasjon i Geirangerfjorden, utstyr til hotell og prosjekt tilknyttet trafikkanalyse.

Det er utstyr til bakeri, arena for grønne opplevelser innenfor økologi, dyrking og lokale ressurser, matprosjekt langs turistvei, utvikling av hoppid.no-tjenesten, nettbutikk, vaskestoler til SPA, dekkhotell, multimedievisning på galleri, sagbruk, bussparkering, prosjekt tilknyttet reiseliv/turisme, lagerhall til redningstjenesten, ny hjemmeside og matfestival.

I tillegg er det utstyr til frisørsalong, turistanlegg, renholdsutstyr, bussdrift, nettbutikk, utstyr til treningsstudio, hudpleiesalong, kompetansehevende tiltak, programvare og lisenser, ladepunkt til el-biler, klatrepark og lekeapparat, mikrobryggeri, prosjekt tilknyttet integrering av arbeidsinnvandrere, baristakurs og kaffemaskin, ladepark til elbil, bennapper til laksefiletering, fotterapi, maskinstyring for gravemaskin og utbedring av lokale.

Det er bakeri, arena for kulturarrangement, gårdsbutikk, sag, mobil-app, massasje og laserterapi for dyr, wifi til bar, utstyr til frisørsalong, reiseliv/turisme, utleie av sportsutstyr, tilskudd til mobil butikk, filmproduksjonsutstyr, gårdsmat, interkommunale prosjekt, informasjonstavle, salg eller utvikling av dataprogram, informasjonsmagasin, reklamefilmer, utleie av elsykler, elektrikerfirma, smikurs, videoproduksjon, elektronisk desinfisering, geitprosjekt til turisme samt oppbevaring av redningsutstyr.

Stranda kommune har flest søkere til kommunalt næringsfond av de kommunene som er valgt ut i denne forvaltningsrevisjonen.

Tingvoll

I følge data vi har mottatt av fylkeskommunen, har søkere i Tingvoll kommune søkt om midler tilknyttet ny-oppstartede bedrifter som fotografitjeneste, tømmerfirma, bakeri, gatekjøkken/matvogn, såpeproduksjon, vannkraftverk, lakkeringsverksted, journalistikk/frilans innenfor foto og tekst, butikk, vaktmestertjenester, utvikling av brøytestikker, konsulenttjenester, skogsrydding, svangerskapsrådgivning, kafé, hotell, maling- og byggtapetsering samt produksjon av kjøtt og fisk.

Det er søkt om deltakelse på kurs, opplæring og tiltak innenfor kompetanseheving, bedriftsutvikling, innkjøp av mikroskop, litteratur og labutstyr til hagebedrift, prosjekt tilknyttet ferjefri halsafjord,

markedsføring i virksomheter, treningssenter, prosjekt tilknyttet økokommunen Tingvoll, innovasjonsnettverk innenfor tekstilproduksjon, spesialtilhenger til arbeidsverksted, produksjon av brikkevevde belter i utlandet, kjøp av eltemaskin til økologisk bakst, tilskudd til prosjekter og tiltak i Tingvoll Næringsforum og Kristiansund og Nordmøre Næringsforum, konferanserom, nytt utstyr til dekkskift og hjulstilling til bil.

Det er tunelldyrking av bringebær, dyrking av økologiske grønnsaker, planter og bær, bolystprosjekt i kommunen, bedriftsutvikling innenfor boligbygging, støtte til sertifisering, kaffemaskin, inkubatornettverk, profilering av linveveri, innkjøp av programvare i bedrift, skogsindustri, filmprosjekt, opprettelse av hjemmeside, prosjekt tilknyttet reiseliv/turisme, teknisk utstyr til bilverksted, utstyr til radio/TV, informasjonsskilt, tekstiltrykk, snøbrøyting, møbelverksted, innovasjonscamp, rognkjeks/lakselus, martna og bunadsproduksjon/brodering.

Tilbakemelding fra kommunene

I faktasjekken fikk vi e-post fra to av kommunene om at det ble etterspurt ytterligere tilbakemeldinger av bruken av næringsfondet, mer innsyn og forståelse av effekten av næringsfondet per kommune, og om kommunen bruker midlene på en måte som er i samsvar med midlenes intensjon og regelverk. Det ble stilt spørsmål om tildeling og prioritering følger de lokale retningslinjene, og om praksis følger de kriterier som er satt. Denne problemstillingen anser revisjonen som viktig og tar det med som et forslag til hvordan fondet kan evalueres.

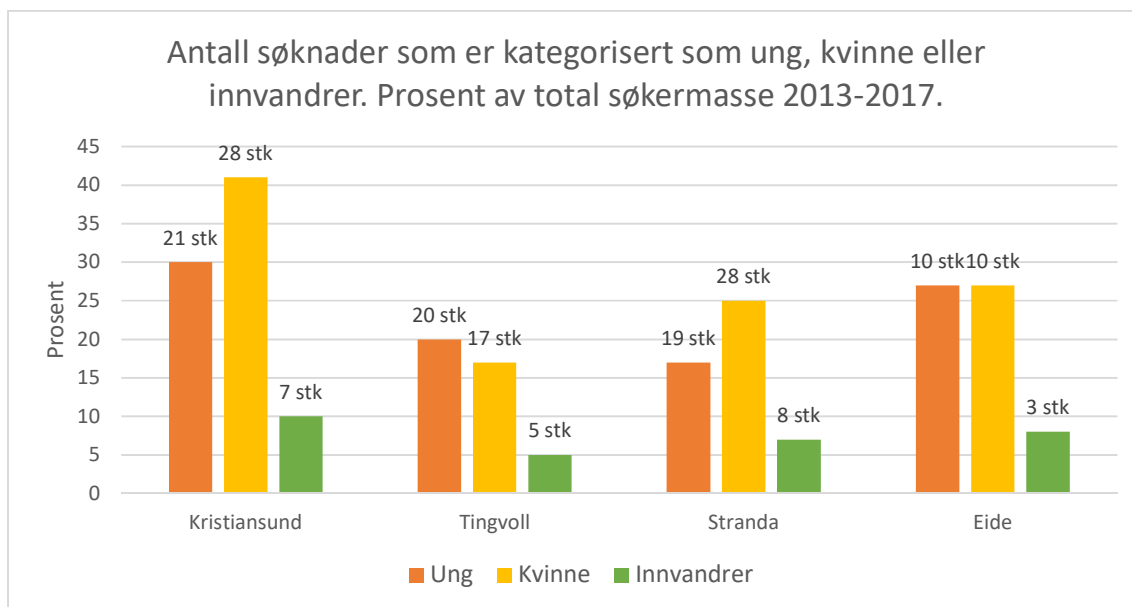
Unge, kvinner og innvandrere

Møre og Romsdal fylkeskommune (2018e) skriver på sine nettsider at unge (18-35 år), kvinner og ulike innvandrergupper skal gis spesiell prioritet ved tildeling av kommunalt næringsfond. Disse målgruppene er viktige, men lite utnyttede ressurser når det kommer til entreprenørskap. I fylkeskommunens retningslinjer for kommunale næringsfond er disse gruppene oppgitt som prioriterte søkere. De fire kommunene har alle dette som prioriteringsområde i sine lokale vedtekter/retningslinjer.

I søknadsoversikten kommunene sender til fylkeskommunen, skal kommunene rapportere om søknadssum, tildelingssum, tittel og beskrivelse av tiltaket det søkes midler om. I denne oversikten er det lagt opp til registrering av fem kategorier: Ung, kvinner, innvandrere, miljø og reiseliv. En kan søke på tilskudd i tre år, så samme søker kan forekomme i statistikken. Én søknad tilsvarer ikke én søker. En søker kan også omfavne flere kategorier, eksempelvis kvinne og innvandrere.

Ut ifra de listene revisjonen har mottatt, kan vi lese at søknadene i de fire kommunene er registrert slik:

Tabell 1: Antall søknader som er kategorisert som ung, kvinne eller innvandrер.

Summen av totale søkere som er kategorisert i målgruppene er:

- Kristiansund: N = 56 (av totalt 69 søknader).
- Tingvoll: N = 42 (av totalt 100 søknader).
- Stranda: N = 55 (av totalt 114 søknader).
- Eide: N = 23 (av totalt 37 søknader). Søkermassen er i tidsrommet 2013-2016 (fikk ikke tilskudd i 2017).

Tabellen viser antall søknader som er kategorisert som «Ung», «Kvinne» og/eller «Innvandrер». Målgruppa «Ung» er 30% av søknadsmassen i Kristiansund, med 21 registrerte søknader. Tingvoll har 17% (17 søknader), Stranda har 17% (19 søknader) og Eide har 27% (10 søknader) av søkermassen sin registrert på «Ung».

Kristiansund er den kommunen som har flest søknader som er registrert på «Kvinne» prosentvis ut i fra totalt antall søkermasse. Det er totalt 28 søknader som er kategorisert som kvinne, noe som utgjør 41% av antall søkermasse. Tingvoll har i sine data registrert 17% som kvinner i sin totale søkermasse, Stranda ligger på 25% og har like mange søknader som Kristiansund, og Eide har 27%, noe som tilsvarer 10 søknader.

Innovasjon Norge rapporterer til fylkeskommunen om brukergruppene som er prioritert. De skriver at kvinneandelen er lav for prosjekt i Møre og Romsdal, og at dette kan forklares med at marin og maritim næring er dominerende bransjer i fylket.

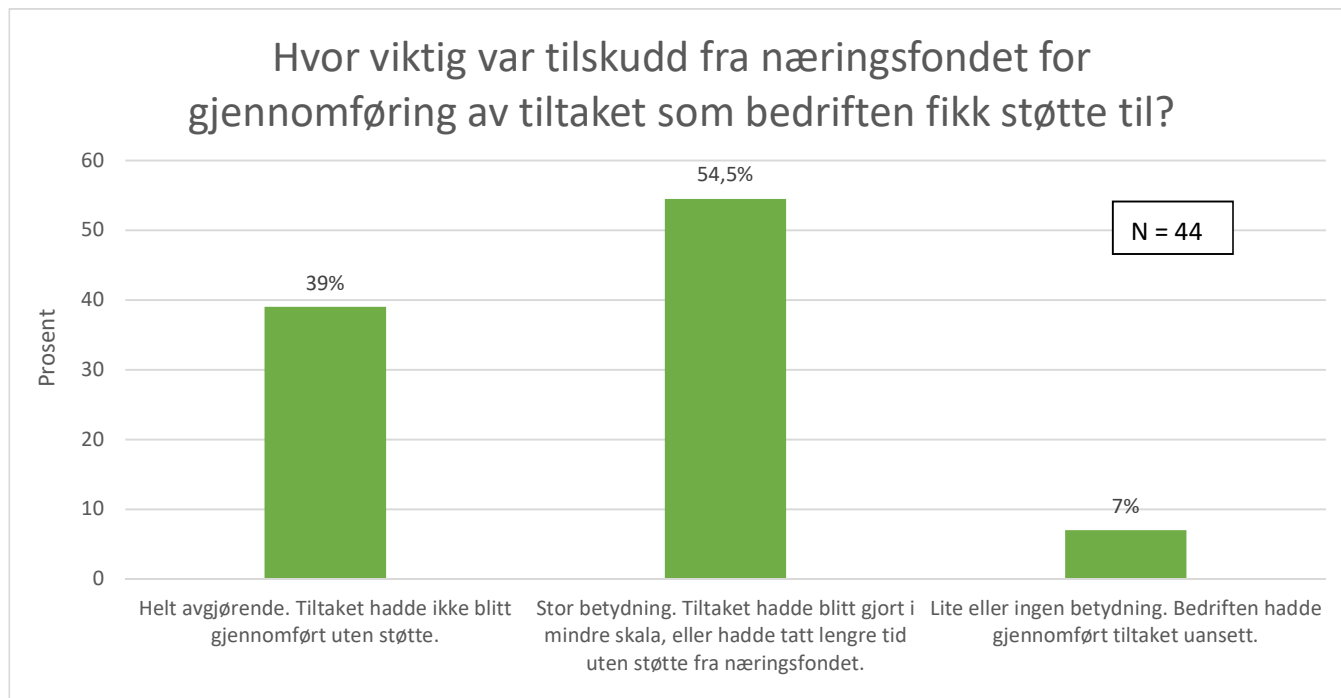
Når det kommer til kategorien «innvandrер», er dette den registreringen som forekommer sjeldnest for samtlige kommuner. I Kristiansund er det 10% (7 søkere) av den totale søkermassen som er registrert på «Innvandrер», i Tingvoll er det 5% (5 søkere), Stranda har 7% (8 søkere) og Eide har 8% (3 søkere).

I gjennomgang av datamateriale, ble det oppdaget at kategoriseringen og søknadene registreres ulikt i kommunene. Revisjonen stilte spørsmål om dette til rådgivere i fylkeskommunen, og de mente at kommunene har registrert forskjellig i ulike år, eller at de registrerer på ulikt grunnlag. I følge fylkeskommunen skal kommunene registrere målgruppene etter hvem det er som søker (er det en kvinne mellom 18-35 år som søker skal dette registreres på «Ung» og «Kvinne»). Det kan synes at enkelte kommuner tolker kategoriseringene som hvem støtten til tiltaket vil ha innvirkning på/ komme til gode til. Eksempelvis var det krysset av for samtlige tre kategorier (ung, kvinne, innvandrer) på en søknad fra ordføreren på Eide for blomsterhilsen til nyfødte i kommunen, noe som ikke stemmer over ens med søkers bakgrunn. Årsaken til dette er ifølge fylkeskommunen at midlene gikk til både bedriftsrettede tiltak og tilretteleggende tiltak frem til 2017. Når kommunen er selve søkeren og driver prosjektet (tilretteleggende tiltak) som gjelder unge, kvinnelige innvandrere, velger de alle tre kategorier, selv om ikke kommunen er en person.

Søkernes tilbakemeldinger i spørreundersøkelsen

Som vist innledningsvis i denne problemstillingen rommer kommunene et stort mangfold av søkere med tanke på bakgrunn, selskap og ideer. I spørreundersøkelsen som ble sendt ut til søkerne i forbindelse med forvaltningsrevisjonen fikk vi tilbakemeldinger på hvordan midlene har påvirket tiltakene det ble søkt støtte om.

Tabell 2: Viktigheten av tilskudd fra næringsfondet for gjennomføring av tiltaket.

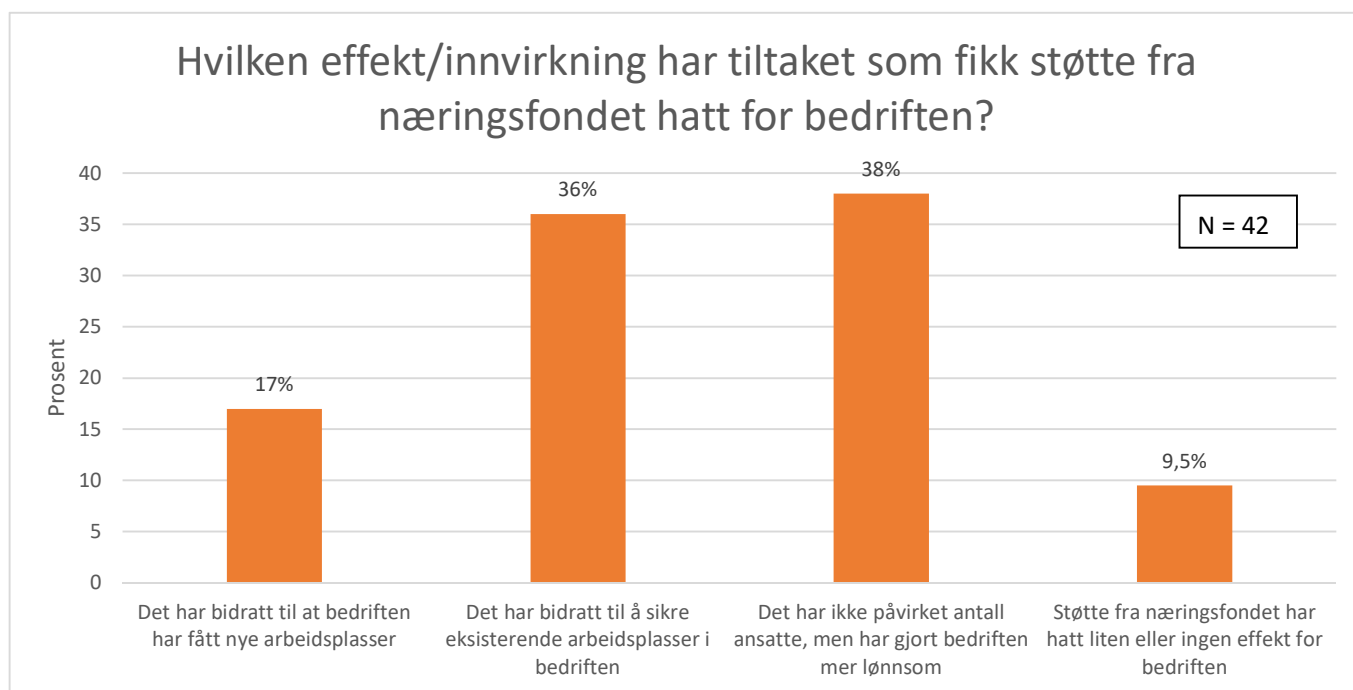

Virksomhetene fikk spørsmål om hvor viktig tilskudd fra næringsfondet var for gjennomføring av tiltaket det ble gitt støtte til. Totalt 44 respondenter svarte på dette spørsmålet. Hele 93% ga positiv tilbakemelding på at tilskuddet var viktig for tiltaket det ble søkt støtte om. 39% (17 respondenter)

oppga at det hadde avgjørende betydning for tiltaket, og at det ikke hadde blitt gjennomført uten støtte. 54% (24 respondenter) ga tilbakemelding på at støtte fra næringsfondet var av stor betydning, og at tiltaket hadde blitt gjort i mindre skala eller hadde tatt lengre tid uten støtte. Tre personer (7%) mener at støtten hadde liten eller ingen betydning, og at tiltaket ville blitt gjennomført uavhengig av støtte.

I spørreundersøkelsen ble det spurt om hvilken type effekt eller innvirkning det tiltaket som virksomhetene søkte midler om har hatt for bedriften. De fire svaralternativene omhandlet om virksomheten har fått nye arbeidsplasser, sikret eksisterende arbeidsplasser, økt lønnsomheten, eller om støtten har hatt liten eller ingen effekt for bedriften.

Tabell 3: Hvilken effekt/innvirkning tiltaket som fikk støtte fra næringsfondet har hatt for bedriften.

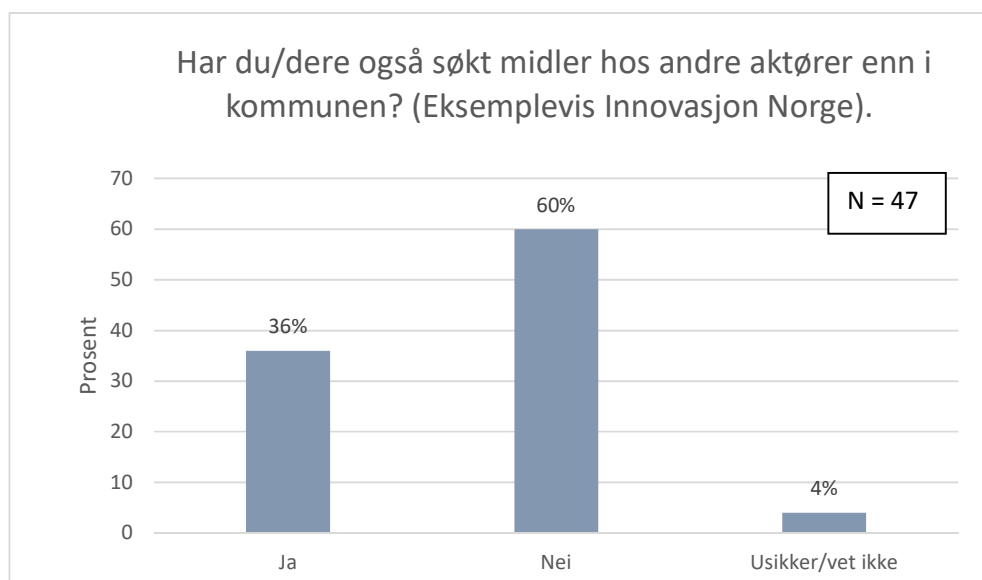
Spørsmålet er besvart av 42 respondenter. Svarene viser at sju (17%) oppgir at støtte fra næringsfondet har bidratt til at bedriften har fått nye arbeidsplasser. Majoriteten (36% og 38%, til sammen 31 respondenter) mener støtte fra næringsfondet har bidratt til å sikre eksisterende arbeidsplasser i bedriften, eller at det har gjort bedriften mer lønnsom. Fire respondenter (9,5%) mener at støttet fra næringsfondet har hatt liten eller ingen effekt for bedriften. Totalt viser undersøkelsen av størsteparten av virksomhetene som har søkt støtte mener næringsfondet har hatt effekter/innvirkning på antall arbeidsplasser eller bedriftens lønnsomhet.

Revisjonen stilte spørsmål til søkere av kommunalt næringsfond om de i tillegg til å søke på næringsfondet, søkte midler hos andre aktører. Fylkeskommunen har flere samarbeidspartnere når det kommer til næringsutvikling, og Innovasjon Norge er fylkeskommunens tetteste. Innovasjon Norge har bred kompetanse og nettverk innenfor bedriftsutvikling, og tilbyr virksomheter mer enn

kun økonomisk støtte. Det er derfor ønskelig at virksomhetene søker flere instanser, for å være mer rustet til å lykkes med sin bedrift.

Under punkt 4 i retningslinjene for kommunalt næringsfond, står det presisert at «Kommunalt næringsfond skal supplere, ikke erstatte, andre offentlige støtteordninger for bedrifter». Fylkeskommunen rapporterer at mesteparten av næringsfondstøtten i 2017 har gått til det som er i tråd med retningslinjene, nemlig bedrifter i distriktene. Samtidig skriver fylkeskommunen at Innovasjon Norge rapporterer om for lite forbruk av sine virkemiddel i distriktene (Fordeling av kommunalt næringsfond 2018), og dette kan forklares med at kravet fra Innovasjon Norge er strengere enn Kommunalt næringsfond.

Tabell 4: Søknad om midler hos andre aktører enn i kommunen.

Ut ifra tabellen kan vi lese at av totalt 47 respondenter ga 28 personer (60%) tilbakemelding på at de ikke har søkt støtte til andre aktører. 17 respondenter (36%) oppgir at de har søkt midler hos andre aktører, mens to oppgir at de ikke vet.

I saksframlegget i «Handlingsprogram kompetanse og verdiskaping 2018» skriver Regional- og næringsavdelinga at det er en fare for at kommunale næringsfond er til hinder for bruk av andre virkemiddel. Støtte fra næringsfondet skal ikke konkurrere med støtte fra Innovasjon Norge. RN skriver videre at kommunalt næringsfond ideelt sett skal være et trinn på stigen som kvalifiserer bedrifter til hjelp fra Innovasjon Norge eller andre private kapitalkilder. I følge fylkeskommunen er det forhold som kan tyde på at støtte fra kommunale næringsfond erstatter at en søker på etableringstilskudd eller annen støtte fra Innovasjon Norge. I saksframlegget skriver Regional- og næringsavdelinga også at det er usikkert hvilken effekt kommunale næringsfond har for sysselsetting og verdiskaping i det lokale næringslivet. I 2017 ble retningslinjene skjerpet, og midlene kunne etter det bare tildeles bedrifter med mål om å beholde eller skape nye arbeidsplasser.

I kartleggingen av hva de kommunale næringsfondene brukes til, ble søkerne i spørreundersøkelsen også spurt hvilke refleksjoner/erfaringer de har med kommunale næringsfond. Av de positive

tilbakemeldingene var de at søkerne svarer at det er et viktig bidrag for bedriften i etableringsfasen, og at det er et godt tiltak for å støtte små bedrifter/enkeltmannsforetak for å sikre eller øke bedriftens eksistensgrunnlag. Noen skriver at det er et godt lavterskeltilbud, og at det har bidratt til oppstart av flere selskap. Én kommentar var at støtte fra næringsfondet har vært viktig for virksomheten og søkeren, både på grunn av muligheten til å gjennomføre et delprosjekt og fordi at det var en bekreftelse på støtte fra lokalsamfunnet.

En annen tilbakemelding var at næringsfondet var en fantastisk mulighet til å søke midler til prosjekt. Noen søkere skriver at kommunalt næringsfond er et fint supplement til Innovasjon Norge, og en av disse skriver videre at de er veldig takknemlige for den hjelpen de fikk, og at det gjorde en forskjell for dem. Søkere skriver at de har svært positiv erfaring med det kommunale næringsfondet, det var god rådgivning, hjelp underveis og lettvent å søke. Det økonomiske bidraget kom veldig godt med, og gjorde at bedriften nå kan tilby kunder flere tjenester, noe som har generert flere jobber og mer inntekt.

Noen tilbakemeldinger var av mer negativ karakter. Eksempelvis registrerte vi kommentarer på at det må gis mer tilskudd til de som har behov for det, og mindre til bedrifter med store overskudd. Noen skriver at næringsfondet tildeles etter feil kriterier, og at det skulle ha blitt fordelt etter lønnsomhet i bedriftene. Noen mener støtten er for lav til at den har reell betydning for tiltakene det er ønskelig å iverksette. Noen søkere skriver at søkeprosessen var vanskelig, uoversiktlig og byråkratisk. En søker mener dette gjorde at vedkommende ga opp prosjektet uten å ta ut støtten. En av tilbakemeldingene går på det politiske feltet, at politikerne ikke satte seg godt nok inn i saken.

Én stiller spørsmål ved at en må ha adresse i kommunen for å benytte midlene, og stiller seg kritisk til dette. Én skriver at summene kommunene disponerer er for små, og at det skulle gått tilbake til distrikssoneprioritering. Det er tilbakemeldinger på at det ikke oppleves som et lavterskeltilbud, men at det er en krevende prosess, at det er for stor konkurranse, at det er for lite penger som innvilges per søknad og at for stor andel går bort til rapportering/revisjon for tilskuddsmottaker. Én kommentar var at det innvilges lite i støtte gjorde at støtten ikke hadde så stor innvirkning som ønsket. En skriver at slik støtte må øremerkes midler til foretak som livnærer seg av bedriften, og ikke til fritidssysse/hobbyer. En av tilbakemeldingene er at arbeidet med søknaden gjorde at det ikke var verdt støtten som ble tildelt. En kommenterer at selv om det var litt jobb med søknaden, var det også viktig fordi en får anledning til å tenke gjennom prosjektet sitt flere ganger.

Dette er en oppsummering av tilbakemeldingene. Se vedlegg 4 for å lese dem i sin helhet. Teksten er anonymisert for å ivareta respondentenes konfidensialitet.

2.2 Revisors vurdering

Den første problemstillingen i denne forvaltningsrevisjonen er en deskriptiv presentasjon av hva regionale utviklingsmidler brukes til.

Regionale utviklingsmidler skal gå til bedriftsrettet støtte til små bedrifter eller entreprenører, kompetanseutviklingstiltak for nye og eksisterende virksomheter og tilrettelegging for næringsutvikling og stedsutvikling (Regjeringen 217). Kommunalt næringsfond kan kun gis støtte til tidsavgrensede utviklingsprosjekt. I 2013-2017 har fylkeskommunen overført 219,3 millioner kroner

til Innovasjon Norge, og 84 millioner kroner til kommunale næringsfond. Det er i «Handlingsprogram kompetanse og verdiskaping» midlene blir fastsatt.

Rapporteringer fra 2015-2017 viser at kommunene registrerer en økning på bedriftsrettet støtte, fra 62% i 2015 til 84% i 2017, noe som er i tråd med føringer om at bedriftsrettede tiltak skal prioriteres.

Innovasjon rapporterer halvårlig og årlig til fylkeskommunen på midlene som brukes til direkte bedriftsrettet tiltak i fylket. Innovasjon Norge bruker ifølge fylkeskommunen regionale utviklingsmidler til etableringstilskudd og bedriftsutviklingsmidler.

Kommunale næringsfond blir fordelt ut fra regionale utviklingsmidler og brukes til næringstiltak, bedrifter, prosjekt, virksomheter, kompetansebygging, kompetanseutveksling og utvikling i lokalsamfunnene i Møre og Romsdal. Vi har i denne forvaltningsrevisjonen tatt utgangspunkt i fire kommuner i Møre og Romsdal, og sett nærmere på hva kommunalt næringsfond brukes til.

Kommunene Kristiansund, Eide, Tingvoll og Stranda har alle et bredt utvalg av søknader i ulike næringer og for ulike tiltak. Tiltakene som får støtte i de nevnte kommunene viser mangfoldet og bredden av prosjekter, tiltak, ideer og bedrifter rundt om i Møre og Romsdal. Stranda er den kommunen med flest søkere til kommunalt næringsfond, noe som er interessant sett opp mot at det er en kommune med 4 600 innbyggere. Tingvoll har også ut i fra vårt utvalg mange søkere til kommunalt næringsfond, som også en liten kommune med 3 100 innbyggere. I samtale med næringskoordinator fikk revisjonen innblikk i kommunenes kunnskap om hver enkelt bedrifts status og framdrift, noe som samsvarer med det Regjeringen (2017) har uttalt: Lokal kunnskap gir de beste forutsetninger for å vite hvilke tiltak som er egnet for å fremme næringsutvikling lokalt.

I fylkeskommunens retningslinjer, og kommunenes vedtekter står det beskrevet at prioriterte målgrupper for kommunale næringsfond er unge, kvinner og innvandrere. Statistikken vi har innhentet fra fylkeskommunen over kategorisering som er registrert av søkere, viser at Kristiansund kommune har registrert flest søkere i kategoriene «Kvinne» og «Ung» i sin totale søkermasse. Felles for alle kommunene er at det er færrest søkere/søknader som kategoriseres som «Innvandrere».

I gjennomgang av datamaterialet ble det oppdaget at kategoriseringen for de prioriterte målgruppene og søknadene som rapporteres til fylkeskommunen, registreres ulikt fra år til år. I følge fylkeskommunen har kommunene registrert ulikt i ulike år, eller at de har registrert på ulikt grunnlag fordi midlene gikk til både bedriftsrettet tiltak og tilretteleggende tiltak frem til 2017. Når disse kategoriseringene skal sammenliknes vil det oppstå utfordringer. Revisjonen ber fylkeskommunen være oppmerksom på dette i en eventuell evaluering av kommunalt næringsfond.

I spørreundersøkelsen revisjonen sende til søkere/mottakere av kommunalt næringsfond, ble søkerne spurt om de kunne rangere hvor viktig tilskudd fra næringsfondet var for tiltaket som bedriften fikk støtte til. Nesten alle (93%) av de som svarte oppga at det hadde avgjørende betydning (17 respondenter), eller at det var av stor betydning og at tiltaket hadde blitt gjort i mindre skala eller tatt lengre tid (24 respondenter). Dette viser at respondentene vurderer næringsfondet som viktig for virksomheten/tiltaket.

Søkerne ble også spurt om hvilken effekt eller innvirkning tiltaket har hatt for bedriften, og også her er tilbakemeldingene positive. Revisor vurderer det som positivt at majoriteten oppgir at næringsfondet har bidratt til å sikre eksisterende arbeidsplasser i bedriften, eller at det har gjort bedriften mer lønnsom. Søkeres tilbakemeldinger i spørreundersøkelsen viser at tilskuddet har hatt

innvirkning både når det kommer til antall arbeidsplasser, det å holde på arbeidsplassene og for lønnsomheten i bedriften.

I tillegg oppga over halvparten av søkerne at de ikke har søkt midler hos andre aktører enn i kommunen. Svarene fra spørreundersøkelsen underbygger fylkeskommunens spørsmål om det er en risiko for at virksomheter som søker kommunalt næringsfond ikke søker Innovasjon Norge eller andre virkemiddelapparat. Dette er også en omtalt problemstilling i saksframlegget i «Handlingsprogram kompetanse og verdiskaping 2018». Der skriver Regional- og næringsavdelinga at det er en fare for at kommunale næringsfond er til hinder for bruk av andre virkemiddel. Støtte fra næringsfondet skal ifølge retningslinjene til kommunalt næringsfond ikke konkurrere med støtte fra Innovasjon Norge. RN opplyser i saksframlegget at støtte fra kommunalt næringsfond ideelt sett skal være et trinn på stigen som kvalifiserer bedrifter til hjelp fra Innovasjon Norge eller andre private kapitalkilder. De skriver videre at det er forhold som kan tyde på at støtte fra kommunale næringsfond erstatter at en søker på etableringstilskudd eller annen støtte fra Innovasjon Norge.

Dette skriver også fylkeskommunen i saksframlegget for «Fordeling av kommunale næringsfond 2018», der fylkeskommunen stiller spørsmålet om støtte som næringsfondet gjør at virksomheter lar vær å utnytte muligheten hos Innovasjon Norge. I saksframlegget står det videre at dette vil være et viktig spørsmål når effekten av kommunalt næringsfond skal evalueres, og vil være et sentralt tema for videre undersøkelser.

Tallene vi har innhentet fra spørreundersøkelsen støtter disse utsagnene. Revisjonen mener at det er en risiko for at søkere på kommunalt næringsfond lar vær å søke midler hos andre aktører.

I våre funn presenterte vi i tillegg tilbakemeldinger av søkerne reflekser/erfaringer med kommunalt næringsfond. De åpne tilbakemeldingene fra søkerne viser noe delte oppfatninger av næringsfondet. Mange viser stor takknemlighet for å få tilskudd, mens andre karakteriserer søknadsprosessen som for krevende og byråkratisk, og at summene som tildeles er for små. Revisjonen mener at det kan være nyttig for fylkeskommunen å ta med seg disse tilbakemeldingene fra undersøkelsen i sitt videre arbeid med evaluering av fondet, og undersøke om det er nødvendig å endre praksis som lærdom av disse.

Tilbakemeldingene fra søkerne og inntrykket revisjonen har fått i denne forvaltningsrevisjonen underbygger at tiltaket som får støtte kan ha ringvirkninger og innvirkning på større områder enn det det søkes midler om, og er slik revisjonen ser det positivt for lokalsamfunnene, og i et større perspektiv, for Møre og Romsdal som helhet.

I plan for forvaltningsrevisjon 2018 for Møre og Romsdal fylkeskommune står det at: «Når det gjeld bruken av regionale utviklingsmidlar synes effektevaluering å være noko mangelfull. Det er difor uklart om i kva grad ein når måla og treff riktig». I saksframlegg for 2017 står det at det ikke eksisterer system for å rapportere tall for nye arbeidsplasser eller vekst i verdiskaping som resultat av støtte fra næringsfondet. Revisjonen ser at det er nødvendig med mer omfattende undersøkelser for å kunne si noe om effektevaluering av fondet og hva fylkeskommunen har oppnådd med bruken av midlene.

Revisjonen mener i tillegg at det at kun 24% av søkerne svarer på spørreundersøkelsen er uheldig, og at fylkeskommunen bør i sine evalueringer, med utgangspunkt i Forskrift for distrikts- og

regionalpolitiske virkemidler, §7. Adgangen til å kontrollere at vilkårene for tilskudd er oppfylt. Evaluering, presisere for søkerne at:

Tilskuddsmottaker plikter å gi de opplysninger og den dokumentasjon som er nødvendig for å gjennomføre kontrollen. Tilskuddsmottaker plikter også å medvirke til at den som skal evaluere det enkelte prosjektet får adgang til de opplysninger og dokumenter som er nødvendige for å foreta en forsvarlig evaluering.

For å kunne evaluere fondet og de regionale utviklingsmidlene på en god måte, bør fylkeskommunen presisere at søkerne har en plikt til å bidra i evalueringen.

I faktasjekken fikk vi e-post fra to av kommunene om at det ble etterspurt ytterligere tilbakemeldinger av bruken av næringsfondet, og om kommunen bruker midlene på en måte som er i samsvar med midlenes intensjon og regelverk. Det ble stilt spørsmål om tildeling og prioritering følger de lokale retningslinjene, og om praksis følger de kriterier som er satt. Denne problemstillingen anser revisjonen som viktig, og oppfordrer fylkeskommunen til å ta tak i når det kommer til eventuelle egne evalueringer av kommunalt næringsfond.

3. Systemer og internkontroll for styring, kontroll og oppfølging av eksterne forvaltere

I prosjektmandatet/grunnlagsdokumentet kontrollsjefen har utarbeidet til denne forvaltningsrevisjonen, står det:

Skal midlane brukast effektivt og i samsvar med fylkeskommunens handlingsprogram, krev dette at fylkeskommunen er tydelig i sine krav og prioriteringar i oppdragsbrev til eksterne forvalterar - IN (Innovasjon Norge) og KF (kommunale næringsfond). I tillegg krev dette oppfølging og måling av effekten ved bruk av midlane. Dette er avgjørande skal man lykkes i å få ønska effekt av bruken av midlane.

Fylkeskommunen samarbeider med mange instanser når det gjelder næringsutvikling, og det er derfor interessant å undersøke fylkeskommunens system for å ivareta kontroll og oppfølging av disse partene. Den andre problemstillingen i denne forvaltningsrevisjonen er:

Har fylkeskommunen etablert tilfredsstillende systemer og internkontroll for styring, kontroll og oppfølging av eksterne forvaltere?

3.1 Revisjonskriterier

Når det kommer til internkontroll, styring og oppfølging har vi tatt utgangspunkt i Kommuneleien og § 23.2:

Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjer, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.

I tillegg har vi hentet revisjonskriter fra §14 Intern kontroll i Reglement for økonomistyring i staten:

Alle virksomheter skal etablere internkontroll. Virksomhetens ledelse har ansvaret for å påse at internkontrollen er tilpasset risiko og vesentlighet, at den fungerer på en tilfredsstillende måte og at den kan dokumenteres. Internkontroll skal primært være innebygd i virksomhetens interne styring. Internkontrollen skal forhindre styringssvikt, feil og mangler [...]

Vi ser også problemstillingen opp mot kapittel 6 Forvaltning av tilskuddsordninger i bestemmelser om økonomistyring i staten, samt forskrift om Kommunal- og moderniseringsdepartementets distrikts- og regionalpolitiske tilskuddsposter forvaltet av fylkeskommunene (Forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler).

3.2 Funn

Retningslinjer for kommunalt næringsfond

Møre og Romsdal fylkeskommune har utarbeidet retningslinjer for fondet som flere ganger er oppdatert, sist 13.03.2018. I retningslinjene beskrives grunnlaget for tildeling av næringsfond til kommunene. I retningslinjene er det satt opp ramme og regler for fordeling av ramme mellom kommunene. Det er beskrevet bruken av kommunalt næringsfond med mål, grunnvilkår, avgrensninger og satser for egeninnsats.

Forvaltningen av næringsfondet er beskrevet med at kommunenes lokale strategier for næringsutvikling skal ligge til grunn for bruken av næringsfondet. Forvaltningsansvaret kan delegeres til en annen forvalter, mens kommunen har vedtaksmyndighet. Regelverk for statsstøtte er beskrevet, og muligheten om å søke kommunalt næringsfond skal kunngjøres. Alle søknader skal mottas og behandles gjennom www.regionalforvaltning.no.

Avgjørelsen om tildeling av tilskudd skal være skriftlig dokumentert, og tildelingsbrev skal sendes til hver enkelt tilskuddsmottaker. Her skal det informeres om formål, beløp, utbetalingsvilkår, vilkår for bruk av tilskudd og frist for aksept, krav til rapportering, informasjon om kontrolltiltak som kan bli iverksatt, mulige reaksjonsformer dersom mottaker ikke følger forutsetningene for tilskuddet, samt informasjon om klagerett. Tilskuddsmottaker skal skriftlig akseptere at tilskuddet er mottatt med de gjeldende vilkårene.

I retningslinjene står det videre om klagerett og utbetalingsprosedyrer, og om oppfølging og kontroll:

For å sikre korrekt saksbehandling ved tildeling og utbetaling av tilskot, skal dei som forvaltar tilskot ha etablert system, rutinar og tiltak som skal førebygge, avdekke og korrigerer feil og manglar, jfr §14 Intern kontroll i Reglement for økonomistyring i staten og kapittel 6 forvaltning av tilskotsordningar i bestemmelser om økonomistyring i staten.

I retningslinjene oppgis det også at kommunene skal rapportere om bruken av næringsfondet gjennom [regionalforvaltning.no](http://www.regionalforvaltning.no), og hvor mange nye arbeidsplasser kommunalt næringsfond har ført til. I tillegg står det i retningslinjene at kommunene kan bruke inntil 5% av årets tildeling til å dekke kostnadene ved forvaltning av fondet, at kommunene ikke kan gi tilskudd ut over det beløpet som står på fondet, og at det ikke er lov å gi tilskudd basert på neste års bevilgning.

Kommunene skal rapportere om bruken av midlene innen 1. februar hvert år. I 2017 mottok ikke fylkeskommunen rapportering om midlene i [regionalforvaltning.no](http://www.regionalforvaltning.no) fra Eide kommune, og de fikk derfor avkortning på grunn av ubrukte midler (fra saksframlegg «Fordeling av kommunale næringsfond 2018»). Registrering av tilsagn fra kommunene blir gjennomgått i Regional- og næringsutvalget.

Ifølge rådgiver ved RN har fylkeskommunen tidligere hatt samlet opplæring for saksbehandlere for kommunalt næringsfond. Dette har de nå gått bort i fra, og har heller opplæring én og én på telefon eller Teamviewer fjernopplæring. I tillegg til dette har de et årlig fagseminar med alle kommunene som får KNF der de går gjennom eventuelle nyheter med kommunalt næringsfond, og endringer i retningslinjene. Saksbehandlere i kommunene får opplæring i å bruke RF13.50.

Styring, kontroll og oppfølging av kommunalt næringsfond

Møre og Romsdal fylkeskommune, ved Regional- og næringsavdelinga, har skriftlige rutiner for tildeling av tilskudd til kommunalt næringsfond. Kommunene får tildelingsbrev hver vår der det står skissert mål, hvordan midlene skal forvaltes, eventuelle endringer i retningslinjene, at forvaltningen må følge offentlige regler, og hvordan rapportering skal foregå.

I saksframlegg for fordeling av kommunale næringsfond i årene 2013-2017, står det beskrevet hva som er rapporteringskrav for midlene, om de som fikk tildelt midler året før har rapportert, hva midlene er brukt til og eventuelle endringer kommunene må innrette seg etter. Et eksempel på dette er i saksframlegg «Fordeling av kommunale næringsfond 2018». Der beskrives bakgrunn og bruk av kommunale næringsfond for 2017, i tillegg til vurdering for fordeling av kommunale næringsfond i 2018. Her står det beskrevet at sju kommuner (Molde, Ørskog, Skodje, Sula, Giske, Ulstein og Ålesund) i Møre og Romsdal faller utenfor det distriktpolitiske virkeområdet som er definert av Kommunal- og Moderniseringsdepartementet for kommuner med lav distriktsindeks. Disse får derfor ikke tildelt midler i 2018.

Kommunene Sandøy, Hareid og Sande får ikke midler i 2018, fordi de har en saldo på over 500 000 stående på konto. Stranda, Haram og Averøy har over 200 000 kroner stående på konto, og får derfor kun tildelt grunnbeløp. Eide kommune fikk ikke tildelt midler i 2017 fordi de hadde et stort beløp stående ubrukt på konto. Eide får heller ikke midler i 2018 fordi de ikke har rapportert om bruken av kommunalt næringsfond i 2017 gjennom regionalforvaltning.no. Dette skal rapporteres før 1. februar hvert år.

Andre kommuner får avkortning på grunn av andre virkemiddel for lokal næringsutvikling. Dette gjelder Volda, Ørsta, Norddal, Rauma, Nesset, Sunndal, Surnadal og Rindal som har konsesjonsinntekter fra kraftindustrien. Aukra har ekstraordinære inntekter fra eiendomsskatt og får heller ikke tildelt midler i 2018 (Aukra har ikke fått tildeling siden 2011).

De kommunene med lavest indeksverdi og som får tildelt midler er Halså, Vanylven, Smøla, Aure, Stordal og Tingvoll. Disse kommunene får 300 000 i tillegg til grunnbeløpet. De med nest lavest indeksverdi er Gjemnes, Midsund, Vestnes og Sykkylven, som får grunnbeløpet på 200 000. Kristiansund, Fræna og Herøy får 100 000 i tillegg til grunnbeløpet.

Fylkeskommunen har oversikt over hvilke kommuner som registrerer tilskudd i regionalforvaltning, og hvilke kommuner som skal tildeles midler ut i fra krav satt fra Kommunal- og Moderniseringsdepartementet. All oppfølging og saksbehandling gjøres gjennom www.regionalforvaltning.no. Systemet regionalforvaltning.no er i sanntid, slik at KMD kan få oversikt over bruken av midler på en bestemt dato.

Når revisjonen skulle motta epostlister for å sende ut spørreundersøkelse til søkere av kommunalt næringsfond, oppfordret fylkeskommunen å ta kontakt med kommunene. Forespørsel ble sendt på e-post om rutiner/prosedyrer/administrering av kommunalt næringsfond, beskrivelse av saksgang av kommunalt næringsfond: Fra søknad kommer til inn, til innvilgning/avslag og rapportering, egne retningslinjer for kommunale næringsfond i tillegg til «Retningslinjer for kommunale næringsfond» utarbeidet av Møre og Romsdal fylkeskommune, samt kontaktinformasjon (e-postadresser) til kontakter i virksomhetene som vi fikk tilsendt av fylkeskommunen. Disse prosedyrene blir gjennomgått i problemstilling fire, kapittel fem.

Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA

Møre og Romsdal fylkeskommune er som nevnt innledningsvis, støttespiller og medfinansier av kunnskapspark, industriinkubatorer og næringshager i fylket. Målet er å utvikle gode forretningsideer og forskningsbaserte resultater til næringsvirksomhet. I 2017 ble Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA enig om en samarbeidsmodell som gir rammer for dialog mellom aktørene på nasjonalt og regionalt nivå (Regional samarbeidsavtale 2018). I samarbeidsavtalen står det:

Målet er å forsterke arbeidet for ei positiv samfunnsutvikling gjennom sektorovergripande og heilskapelege løysingar der virkemidlane blir sett i samanheng. Samarbeidsmodellen mellom aktørane legg opp til at det vert undertekna forpliktande samarbeidsavtalar på regionalt nivå. Formålet med samarbeidsavtalane er ein sterkare styringsdialog og retning for samfunnsutviklingsarbeidet fylkeskommunen, Innovasjon Norge, Norges Forskningsråd og SIVA skal gjere, basert på regionale forutsetningar og prioriteringar.

I samarbeidsavtalen er det skissert hva de fire partene skal gjøre i 2018, og spesielle forventninger til de ulike aktørene. Det er også skissert oppfølging av avtalen, at den skal revideres årlig og at partene skal møtes jevnlig i «Partnerskap for kompetanse og vediskaping», der status og oppfølging av samarbeidsavtalen skal være et tema i hvert møte. I samarbeidsavtalen står det i tillegg at det skal være to nasjonale møter, og ett regionalt møte mellom fylkeskommunens ledelse og virkemiddelapparatets sentrale ledelse. Det er også lagt inn et årshjul med fem møter for oppfølging av samarbeidsavtalen.

I tillegg til dette sender fylkeskommunen ut et tildelingsbrev til Innovasjon Norge hvert år med føringer, rammer, mål og krav til rapportering for virkemidlene. Tildelingsbrevene gir tydelig styring for hvordan Innovasjon Norge skal forvalte distriktsmidler til bedriftsrettet regional utvikling.

Revisjonen har vært i kontakt med rådgiver ved Regional- og næringsavdelinga vedrørende avklaring og forklaring av forholdet mellom Møre og Romsdal fylkeskommune og Innovasjon Norge og eventuelle andre eksterne aktører (SIVA/Forskningsrådet) når det kommer til regionale utviklingsmidler. I e-post til revisjonen svarer fylkeskommunen:

SIVA og Forskningsrådet får ikke tildelt midler fra regionale utviklingsmidler. Men fylkeskommunen er med å finansiere næringsklyngeprosjekt og inkubatorprosjekt som også mottar finansiering og støtte fra SIVA, Innovasjon Norge og Forskningsrådet. I de tilfeller fylkeskommunen delfinansierer prosjekt sammen med Innovasjon Norge, SIVA eller Forskningsrådet, rapporterer disse prosjektene både til fylkeskommunen og til de andre.

Fylkeskommunen samarbeider tett med Forskningsrådet og vi har en fellessatsing gjennom FORREGION-programmet⁷ til Forskningsrådet. Men fylkeskommunens finansiering av dette programmet er ikke fra regionale utviklingsmidler.

Innovasjon Norge: Er en av tre som forvalter regionale utviklingsmidler;

- *Innovasjon Norge forvalter bedriftsrettede midler til bedrifter i distriktpolitisk virkeområde.*

⁷ Forskningsrådets program FORREGION står for forskningsbasert innovasjon i regionene, og skal øke verdiskapingen, konkurransekraften og omstillingsevnen i hele landet. På nettsiden til Forskningsrådet.no står det at det er hver regions unike muligheter og utfordringer som ligger til grunn (Forskningsrådet 2018b).

- Kommunale næringsfond: Bedriftsrettede midler til bedriftene i kommunene med kommunalt næringsfond.
- Fylkeskommunen: Tilretteleggende tiltak i kommunene, både knyttet til næringslivet og samfunnsutvikling generelt. Eksempel på samfunnsutviklingstiltak er for eksempel by- og tettstedsutvikling, utviklingsprosjekt innenfor integrering etc.

Innovasjon Norge mottar et årlig tildelingsbrev fra fylkeskommunen der føringene for midlene for de regionale utviklingsmidlene ligger. Vi har møter med Innovasjon Norge i forkant av årlig tildeling, med tanke på spesielle forhold vi må ta høyde for kommende år. Eksempelvis hvor stor andel av tildelingen som skal gå til etablererstipend for gründere.

Det er viktig å legge til at Innovasjon Norge i Møre og Romsdal også forvalter midler på vegne av flere departementer til bedriftsrettede tiltak, altså midler utover regionale utviklingsmidler.

Innovasjon Norge er en nær samarbeidspart for fylkeskommunen, både gjennom at de forvalter bedriftsrettede midler fra regionale utviklingsmidler, men og som samarbeidspart i andre satsinger. Innovasjon Norge er for eksempel en del av hoppid.no-partnerskapet (førstelinetjenesten for gründere i kommunene) sammen med fylkeskommunen, Fylkesmannens landbruksavdeling og kommunene.

For 2018 har Innovasjon Norge fått regionale utviklingsmidler til en egen stilling på Nordmøre for å mobilisere til flere bedriftsutviklingsprosjekt i denne regionen. Nordmøre har over tid hatt mindre bruk av Innovasjon Norge sine virkemidler enn resten av fylket.

Inkubatorprogrammet: eies og opereres av SIVA. Vi har per i dag tre miljø i Møre og Romsdal; Vindel i Kristiansund, ProtoMore i Molde, og ÅKP i Ålesund. Disse tre mottar støtte fra regionale utviklingsmidler i tillegg til hovedfinansiering fra Siva.

Næringshageprogrammet: Eies av Siva og fylkeskommunene, med SIVA som operatør. Fra og med 2017 finansieres programmet i sin helhet fra Siva. 2016 og bakover i tid har fylkeskommunen delfinansiert næringshageprosjektene i fylket med regionale utviklingsmidler. Per dags dato har vi tre næringshager i Møre og Romsdal; Vindel (både næringshage og inkubator), Fønix næringshage og Sunnmøre kulturnæringshage.

Det nasjonale klyngeprogrammet: Eies av SIVA, Forskningsrådet og Innovasjon Norge, med Innovasjon Norge som operatør. Klyngeprosjektene NCE iKuben, Norwegian Rooms og LegaSea har fått delfinansiering av sine klyngeprosjekt over regionale utviklingsmidler. To andre klyngeprosjekt GCE Blue Maritime og NCE Tourism, får også støtte av fylkeskommunen, men fra annen kilde enn regionale utviklingsmidler.

Det er verdt å merke seg at de samme aktørene som driver næringshage, inkubator og klynger også søker om utviklingsprosjekt utover disse programmene, finansiert av regionale utviklingsmidler.

Fylkeskommunen får halvårlige og årlige rapporter fra Innovasjon Norge. SIVA og Forskningsrådet har ingen tildelinger fra fylkeskommunen, og rapporterer i så måte ikke noe tilbake på samme måte som Innovasjon Norge.

Revisjonen har fått tilsendt halvårsrapporter fra Innovasjon Norge fra 2013-2017 med forbruk og etterspørsel av virkemiddel, samt årlig rapportering i henhold til tildelingsbrev.

www.regionalforvaltning.no

I 2014 innførte Kommunal- og moderniseringsdepartementet ei «forskrift som regulerer forvaltning og bruk av de distrikts- og regionalpolitiske virkemidlene over kapittel 551, post 60 og 61 i Statsbudsjettet». I §10 Krav til søknaden, går det frem at fra 1.1.2014 skal søknader registreres og sendes inn elektronisk gjennom nettsiden www.regionalforvaltning.no⁸. Kommuner som ikke innførte dette søknadssystemet i løpet av 2016 ville ikke få støtte i 2017 (Tilsegn om tilskot Kommunal næringsfond 2016). Samtlige kommuner omhandlet i denne forvaltningsrevisjonen innførte elektronisk søknadsportal gjennom www.regionalforvaltning.no før 2016. Informasjon om søker registreres gjennom [regionalforvaltning.no](http://www.regionalforvaltning.no), og kontakt med søker går også gjennom dette programmet.

3.3 Revisors vurdering

Når det kommer til internkontroll, styring og oppfølging har vi tatt utgangspunkt i Kommuneloven og § 23.2, der det står at administrasjonen skal «drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll». I tillegg har vi hentet revisjonskriter fra §14 Intern kontroll i Reglement for økonomistyring i staten, der det står at «alle virksomheter skal etablere internkontroll og at ledelsen (altså Møre og Romsdal fylkeskommune) har ansvaret for å påse at internkontrollen er tilpasset risiko og vesentlighet, at den fungerer på en tilfredsstillende måte og at den kan dokumenteres». Vi har også sett problemstillingen opp mot kapittel 6 Forvaltning av tilskuddsordninger i bestemmelser om økonomistyring i staten, samt forskrift om Kommunal- og moderniseringsdepartementets distrikts- og regionalpolitiske tilskuddsposter forvaltet av fylkeskommunene (Forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler).

Revisjonen vurderer det som at fylkeskommunen ivaretar disse revisjonskriteriene gjennom retningslinjene for kommunalt næringsfond, årlig tildelingsbrev til kommunene og Innovasjon Norge, halvårsrapporter og årlig rapportering i henhold til tildelingsbrev, samt saksbehandlingssystemet www.regionalforvaltning.no.

Revisor mener at Møre og Romsdal fylkeskommune har etablert gode retningslinjer for kommunalt næringsfond, som blir revidert jevnlig. I tillegg arrangerer fylkeskommunen et årlig fagseminar for alle kommuner som får KNF. Her blir det gjennomgått eventuelle nyheter eller endringer i retningslinjene. Nye saksbehandlere får opplæring på telefon eller Teamviewer fjernopplæring.

⁸ Regionalforvaltning.no (2018) er et fagsystem spesielt tilrettelagt for tilskuddsforvaltning. Systemet brukes av alle fylkeskommuner og av mer enn 275 kommuner og regionråd. Systemet driftes av SPINE AS på oppdrag fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Som nevnt innledningsvis under metodekapitlet, hadde revisjonen utfordringer med å innhente e-postadresser til søkere av kommunalt næringsfond. Revisjonen mener at fylkeskommunen ikke har hatt et godt nok system for å registrere e-poster og kontaktinformasjon til søkere. Dette gjør at det er vanskeligere å følge opp søkere og drive evaluering av midlene.

Kommunene må registrere hva midlene er brukt til gjennom regionalforvaltning.no. Blir ikke bruken registrert før 1. februar årlig, får dette konsekvenser i form av at kommunene ikke får tildeling av midler påfølgende år. Dette var tilfellet til Eide kommune, som ikke fikk tildelt midler i 2017 (fra saksframlegg «Fordeling av kommunale næringsfond 2018»).

Fylkeskommunen har inngått en samarbeidsavtale med Innovasjon Norge, Forskningsrådet og SIVA. I samarbeidsavtalen er det skissert aktiviteter, forventninger og oppfølging for de fire aktørene. SIVA og Forskningsrådet mottar ikke midler fra regionale utviklingsmidler, men fylkeskommunen er med å finansiere næringsklyngeprosjekt og inkubatorprosjekt med de fire partene. Revisjonen har derfor ikke sett nærmere på Forskningsrådet og SIVA i denne forvaltningsrevisjonen.

Fylkeskommunen sender også ut tildelingsbrev til Innovasjon Norge med føringer, rammer, mål og krav til rapportering for virkemidlene. Revisjonen har fått tilsendt halvårsrapporter fra Innovasjon Norge fra 2013-2017 med forbruk og etterspørsel av virkemiddel, samt årlig rapportering i henhold til tildelingsbrev. Fylkeskommunen har også møter med Innovasjon Norge i forkant av årlig tildeling, med tanke på spesielle forhold vi må ta høyde for kommende år. Revisjonen vurderer det slik ut i fra de data som vi har hatt tilgjengelig at fylkeskommunen har gode rutiner og praksis på styring og kontroll av forvaltningene av midlene til Innovasjon Norge.

I prosjektmandatet/grunnlagsdokumentet står det at «skal midlene anvendes effektivt og i samsvar med fylkeskommunens handlingsprogram, krever dette at fylkeskommunen er tydelig i sine krav og prioriteringer i sine oppdragsbrev til eksterne forvaltere», og dette mener revisjonen fylkeskommunen er.

Saksbehandling av fondet skal gjøres gjennom www.regionalforvaltning.no. Der har fylkeskommunen oversikt over saksbehandlingen, og kan hente ut rapporter fra det kommunene har registrert. Fylkeskommunen følger opp hva kommunene bruker midlene til, og hvor mye penger som er brukt fra fondet gjennom i www.regionalforvaltning.no. Revisor vurderer det som at regionalforvaltning.no er et nyttig system der fylkeskommunen kan gå inn på hver enkelt kommune og undersøke saksbehandling og saksgang. Fylkeskommunen holder kontroll på kommunene ved at de årlig registrerer midlene, og fylkeskommunen bruker deretter dette i sine vurderinger til neste års bevilgninger.

4. Utvikling av nye eller beholde eksisterende arbeidsplasser

I den tredje problemstillingen har vi undersøkt problemstillingen: *Er det utviklet nye arbeidsplasser eller opprettholdt eksisterende arbeidsplasser etter at virksomheten har fått tildelt midler gjennom kommunale næringsfond?*

4.1 Revisjonskriterier

I «Retningslinjer for kommunalt næringsfond» står det at kommunene skal rapportere hvor mange nye arbeidsplasser kommunalt næringsfond har ført til. Derfor vil vi ta utgangspunkt i dette revisjonskriteriet for problemstillingen:

- Tiltaket som får støtte skal bidra til å skape nye, eller sikre eksisterende arbeidsplasser.

4.2 Funn

I saksframlegg «Fordeling av kommunale næringsfond 2018» skriver fylkeskommunen:

Fylkeskommunen har ikkje tal for kor mange arbeidsplassar som er skapt eller sikra som resultat av kommunale næringsfond i 2017. Det vil bli målt i evaluering av kommunale næringsfond, som vil bli gjennomført i løpet av 2018. [...].

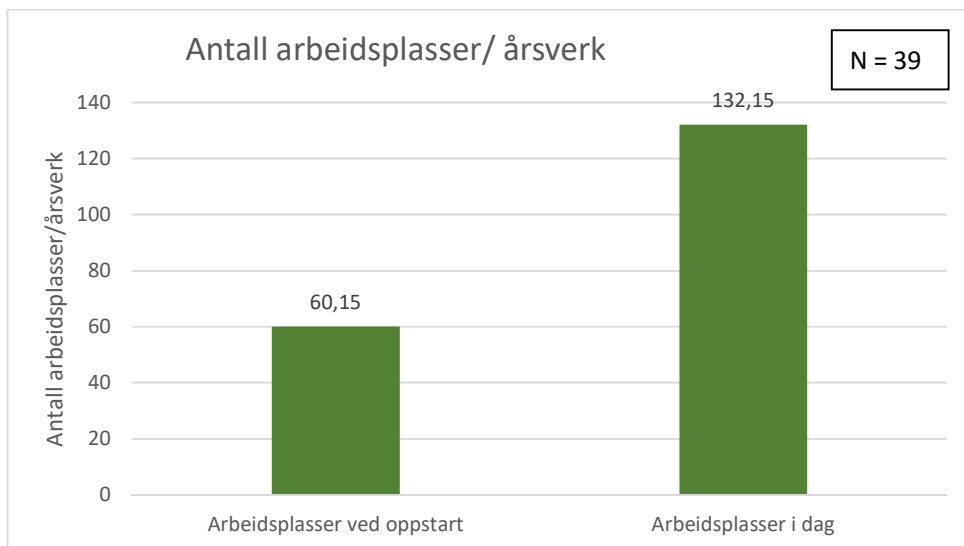
I «Retningslinjer for kommunalt næringsfond» står det at bruken av næringsfondet og hvor mange arbeidsplasser kommunalt næringsfond har ført til skal rapporteres gjennom regionalforvaltning.no. Også Stranda kommune skriver dette på sine nettsider (2017): «Alle som søker må opplyse om kor mange nye arbeidsplasser tiltaket kan skape, eller medverkar til å sikre. Kommunen skal rapportere dette som ein del av årsrapporteringa til departemente». Ifølge fylkeskommunen blir ikke dette gjort. I følge rådgiver ved RN har Kommunaldepartementet fastsatt dette som prinsipp, men ikke gitt videre føringer for hvordan dette skal registreres. I saksframlegget for fordeling i 2017 står det at det ikke eksisterer system for å rapportere tall for nye arbeidsplasser eller vekst i verdiskaping som resultat av støtte fra næringsfondet.

Kristiansund kommune har sendt revisjonen en sjekklister som de benytter ved vurdering av søknader til kommunalt næringsfond. Sjekklisten tar for seg blant annet «detaljerte retningslinjer» slik de er beskrevet i «Retningslinjer for kommunalt næringsfond», der det krysses av for om søknaden vil «Skape nye/ sikre eksisterende arbeidsplasser». Kristiansund kommune er den eneste av kommunene i utvalget som har sendt revisjonen eksempel på sjekklister, se eksempel på denne i vedlegg 6.

Søkernes tilbakemeldinger fra spørreundersøkelsen

I spørreundersøkelsen fikk søkerne spørsmål om hvor mange arbeidsplasser det var i virksomheten da den startet opp, og hvor mange arbeidsplasser det var i virksomheten per dags dato.

Tabell 5: Antall arbeidsplasser/årsverk i bedriften da den startet opp og per dags dato.

39 respondenter svarer at det var totalt 60,15 arbeidsplasser/årsverk i virksomhetene da de ble startet opp. Respondentene oppgir at det i dag er det 132,15 stillinger/årsverk i den samme virksomheten. Enkelte virksomheter er dagnadsarbeid og noen er oppgitt på deltid/sommerjobb/kontrakt. Det er svært positivt at virksomhetene oppgir en dobling av antall arbeidsplasser/årsverk.

4.3 Revisors vurdering

I denne problemstillingen har vi undersøkt om det er utviklet nye arbeidsplasser eller opprettholdt eksisterende arbeidsplasser etter at virksomheten har fått tildelt midler gjennom kommunale næringsfond.

Revisor vurderer revisjonskriteriet «tiltak som får støtte skal bidra til å skape nye, eller sikre eksisterende arbeidsplasser» som delvis oppfylt. Dette vurderer vi ut i fra at det ikke blir registrert arbeidsplasser eller verdiskaping slik det står beskrevet i vedtekter og retningslinjer, og de vurderingene revisjonen selv har gjort gjennom spørreundersøkelsen.

Revisjonen ba søkerne av næringsfondet om å oppgi hvor mange arbeidsplasser/årsverk det var i virksomheten da den ble startet opp, og hvor mange arbeidsplasser/årsverk det er i virksomheten i dag. Søkerne oppga en økning på 50%, det vil si over 60 flere arbeidsplasser/årsverk i dag enn da virksomhetene startet opp. Dette vurderer revisor som en positiv tilbakemelding.

Funnene fra spørreundersøkelsen kan ikke alene besvare om det var støtte til tiltaket som førte til dette, men det kan være en faktor som medvirker til denne til økningen. Revisjonen presiserer at svarprosenten til denne undersøkelsen er lav, og at det fremdeles er 76% (151 personer) av søkerne som fikk tilsendt undersøkelsen som ikke har svart, og ytterligere 59 respondenter som ifølge Questback aldri mottok invitasjonen. Vi vet ikke status på disse søkerne, og det kunne ha vært

interessant å få innsikt disse for å kunne konkludere om økningen i arbeidsplasser gjelder for hele søkermassen.

I følge RN blir det ikke registrert om tiltaket som har fått støtte bidrar til nye eller sikre eksisterende arbeidsplasser. KMD legger opp til dette, men har ikke gitt ytterligere føringer for hvordan dette skal gjøres. Selv om det ikke er antall arbeidsplasser som vil gi kunne måle om midlene fra kommunalt næringsfond har effekt eller innvirkning på det tiltaket det søkes om, er det én måleindikator som det burde være mulig å måle. Revisjonen mener dette bør følges opp.

Et eksempel til etterlevelse er måten Kristiansund kommune registrerer dette på. De har utviklet et matriserystem/arbeidsdokument som gir saksbehandler god oversikt over søknadene der de vurderes opp mot prioriterte målgrupper og kommunens egne satsingsområder. Her registreres antall arbeidsplasser/årsverk. Benytter kommunene seg av et slikt verktøy i sin saksbehandling, vil det muligens være enklere å innhente statistikk over prioriterte målgrupper og kommunenes satsingsområder.

Revisjonen presiserer at innsikt i antall arbeidsplasser ikke vil gi et entydig svar på om kommunalt næringsfond kan ansees som en suksess eller ikke. Antall arbeidsplasser er én måleindikator, men det er også andre faktorer en må ta hensyn til for å kunne vurdere effekten av næringsfondet.

Eksempelvis nevner søkerne som har svart på spørreundersøkelsen i kapittel én at tilskudd fra fondet har vært avgjørende eller av stor betydning for gjennomføring av tiltaket, at det har bidratt til å sikre antall arbeidsplasser eller at det har gjort bedriften mer lønnsom. Dette er viktige aspekter når en skal evaluere fondets effekt.

I saksframlegg «Fordeling av kommunale næringsfond 2018» skriver fylkeskommunen:

Fylkeskommunen har ikkje tal for kor mange arbeidsplassar som er skapt eller sikra som resultat av kommunale næringsfond i 2017. Det vil bli målt i evaluering av kommunale næringsfond, som vil bli gjennomført i løpet av 2018. [...].

Revisjonen vurderer det slik at fylkeskommunen bør fortsette sitt arbeid med evaluering av kommunalt næringsfond, og gå bredere til verks for å undersøke antall arbeidsplasser som er skapt eller sikret slik det står i saksframlegget for fordeling for 2018.

5. Retningslinjer for kommunale næringsfond i Møre og Romsdal

Det fjerde og siste undersøkelsesområdet vi tar for oss i denne forvaltningsrevisjonen er med bakgrunn i prosjektmandat/grunnlagsdokument fra kontrollsjefen om hvordan kommunalt næringsfond i de utvalgte kommunene er organisert og driftet, samt system for styring og oppfølging av tilskuddsmottakere. Dette gjennom det området fylkeskommunen legger føringer for kommunene i forvaltningen av kommunalt næringsfond. Den siste problemstillingen blir også løst ut i fra en deskriptiv problemstilling: *På hvilken måte blir «Retningslinjer for kommunale næringsfond i Møre og Romsdal» ivaretatt?*

I denne problemstillingen vil vi se på i hvilken grad og på hvilken måte innholdet i «Retningslinjene for kommunale næringsfond» blir i varetatt gjennom kommunenes rutiner, prosedyrer og system som svarer ut retningslinjene. Kilder vi benytter for å se problemstillingen ut i fra er:

- «Retningslinjer for kommunalt næringsfond»
- Kommunenes lokale vedtekter og retningslinjer

5.1 Funn

Revisjonen sendte e-post til kommunene og ba dem beskrive og sende rutiner/prosedyrer/administrering av kommunalt næringsfond, beskrivelse av saksgang av kommunalt næringsfond: Fra søknad kommer til inn, til innvilgning/avslag og rapportering, egne retningslinjer for kommunale næringsfond i tillegg til «Retningslinjer for kommunale næringsfond» utarbeidet av Møre og Romsdal fylkeskommune, samt kontaktinformasjon (e-postadresser) til kontakter i virksomhetene som vi fikk tilsendt av fylkeskommunen.

Kristiansund, Stranda og Tingvoll har lokale retningslinjer for kommunalt næringsfond. Eide kommune skriver til revisjonen at de bruker fylkeskommunens retningslinjer. Versjonen de har tilsendt revisjonen er datert 2013.

Kristiansund

Kristiansund kommune har tilsendt revisjonen retningslinjer for uttak, samt vedtekter for det kommunale næringsfondet, sist revidert i 2018. Rutinene til Kristiansund kommune har vært under revidering i Losen, som er deres QA-system (kvalitetssystem). Der står det beskrivelse av kommunens prosedyre. Dette er: Formål, som er å sikre riktig saksbehandling gjennom utlysning, vedtak/avslagsbrev, utløse eventuelt krav om egenandel samt riktige rutiner for utbetaling, arkivering og årsrapporter til KMD. Det er å sikre politisk forankring og hvordan tildelingen skal skje. Næringsfondet skal lyses ut og saksbehandles 2 ganger i året, og søknadsfrist er 15. april og 15. september. Midlene kan ikke lyses ut uten at det er fondsmidler på konto.

Enhet for samfunnsutvikling ved næringskoordinator er ansvarlig for arbeidet med næringsfond. Selve saksbehandlingen kan i ulike tilfeller delegeres til andre i organisasjonen.

Postmottak/dokumentcenter sine oppgaver er at tildelingsbrev fra fylkeskommunen legges inn i en egen nyopprettet mappe. Eventuell sak opprettes i mappa for politisk behandling av egenandel inn i fond. Statusrapport skrives to ganger per år. Når søknaden er sendt inn via www.regionalforvaltning.no, vil en kopi av søknaden automatisk sendes postmottak@kristiansund.kommune.no. Dokumentcenteret oppretter en ny mappe på hver søknad som tildeles næringskoordinator/enhet for samfunnsutvikling. Oppsett for mappenavn er: Kommunalt næringsfond – firmanavn – prosjektnavn.

Når det kommer til rutiner på utlysning, skal det være oppdatert informasjon på hjemmesiden til Kristiansund kommune og i regionalforvaltning. Dette redigeres løpende. Det blir deretter satt inn en kommunal fellesannonse i Tiden Krav minimum én måned før søknadsfrist. Det blir sendt ut e-post til utviklingsmiljø, næringshage og NAV med informasjon om søknadsfrist, og det blir gjennomført søknadsskriver-kurs.

Ved søknadsfristens utløp (15. april og 15. september) hentes det ut en kontaktliste på www.regionalforvaltning.no. Det blir sendt ut en felles mail til alle søkere om at søknad er mottatt, at søknadene vil bli fortløpende behandlet, og også om mulig forespeile når politisk behandling vil skje.

I saksbehandlingen blir alle søknadene gjennomgått for å se om noen er utenfor vedtektene. Det blir deretter gjennomgått en grovsortering av søknadene for videre saksbehandling. Det blir så vurdert om innhenting av fagkompetanse er nødvendig. Alle søknader blir gjennomgått i henhold til vedtekter/matriseskjema. Søknadene blir prioritert i henhold til vedtektene og total sum for tildeling. (50/50 på hver søknadsrunde). Kristiansund tar deretter en avsjekk med annen kompetanse i organisasjonen for kvalitetssjekk og input. Ferdigstilling av politisk sak for framstilling i formannskap. De presenterer et uttrekk av søknaden til formannskapet. Noen ber om unndragelse offentlighet, dette må vurderes og merkes i ePhorte på selve korrespondansen og saksfremlegg må stripes ned/eventuelt unndras.

I prosedyrene ligger det saksgang i www.regionalforvaltning.no, samt gjennomgang før årsslutt i desember. Årsrapport bankkonti bestilles hos økonomi-avdelingen, det blir gjort en manuell gjennomgang alle utbetalinger/tilbakeføringer (ved næringskoordinator), det blir deretter lagt inn årsavslutningsoppgjør i regionalforvaltning og avslutte året. Etablere nytt år og innskudd/overføring. I rutinen står det beskrevet hvilken bank som blir benyttet, samt regnskap.

Når søknadene vurderes, bruker Kristiansund kommune en sjekklister og et matriseskjema som et arbeidsdokument der de legger inn informasjon om hver enkelt søknad med avkryssing og kommentarer. Dette knyttes opp mot målgruppen (unge, kvinner, innvandrere), og kommunale føringer innenfor satsningsområder i kommuneplanen/samfunnsdelen. Kristiansunds bærekraftsmål:

- God helse
- God utdanning
- Infrastruktur
- Mindre ulikhet
- Bærekraftig by og samfunn
- Havrommet
- Samarbeid
- Lokal kunnskapspotensial
- Offentlig gjeld
- Urbanisering
- Grønt skifte
- Bærekraftig arbeidsliv

I tillegg vurderes søknadene opp mot overliggende retningslinjer, der vedtatte strategier skal ligge til grunn (handlingsplan for fylkeskommunen).

I vedtektene for kommunalt næringsfond står det beskrevet formål, prioritering av særskilte målgrupper (unge, kvinner og innvandrere), samt kommunale føringer der næringsfondet prioriterer søknader innenfor kommunens satsingsområde som er definert i Kommuneplanens samfunnsdel. Vedtektene er endret i 2018.

Videre står det beskrevet overliggende retningslinjer (fylkeskommunens handlingsplan for verdiskaping), detaljerte retningslinjer for bruk av næringsfond, avgrensninger (hva næringsfondet ikke kan brukes til), satser for egeninnsats, utbetaling og klagerett. Vedtektene er vedtatt april 2017 av formannskapet. Kristiansund kommune har utført revisjoner i 2014, 2016 og 2017.

I 2017 ble vedtekter og retningslinjer for saksbehandling for næringsfond ble endret. Kristiansund kommune skriver på sine nettsider om de viktigste føringene og oppdaterte vedtektene:

Kun bedrifter og nyetablerer kan motta støtte: Kommunalt næringsfond skal heretter bare brukes på bedriftsretta tiltak, i regi av enkeltbedrifter eller i form av nettverk mellom bedrifter. Kommunene kan ikke lenger bruke næringsfondet til generelle, tilretteleggende nærings- og samfunnsutviklingstiltak.

Hva betyr det for oss? Dette betyr at midler fra næringsfond som tidligere har blitt benyttet på tilretteleggende tiltak ikke lenger kan brukes til slike prosjekt. Kan være tiltak som etablereroplæring, samarbeid skole/næringsliv, omdømme, samarbeidstiltak som Nordmørskveld. Tiltak som adresserer mere generelle og overliggende utfordringer skal da ikke finansieres over næringsfond men må ivaretas via andre finansieringskilder. Bedriftsetableringer skal prioriteres samt samarbeidsprosjekter for økt verdiskapning og etableringer av arbeidsplasser.

Måling av antall arbeidsplasser: Alle som søker må oppgi hvor mange nye arbeidsplasser tiltaket kan skape, eller bidra til å sikre. Kommunen skal rapportere dette som en del av årsrapporten.

Hva betyr det for oss? Vi vil ha en tettere oppfølging av prosjektene som tildeles midler, om de har lykket med tanke på antall arbeidsplasser.

Investeringsstøtte kan tildeles uavhengig av sone: Det er presisert at tildeling fra næringsfondet etter EØS-regelverk for statstøtte er definert som bagatellmessig støtte. Dermed kan kommuner i sone I og II også tildele investeringsstøtte. Bedriftene har ansvar for å ikke motta mer enn beløpsgrensa for bagatellmessig støtte.

Hva betyr det for oss? Kristiansund kommune har de siste årene ikke hatt anledning til å tildele investeringsstøtte. Det er nå endret og det betyr at søkere kan søke om midler til å investere i utstyr for bedriftsetableringene. Dette gir kommunen muligheter til å bli en viktig og utløsende faktor i sine tildelinger.

Klima eller miljøkonsekvenser av forslaget: Ingen. Saken planlegges informert/involvert på følgende måte: Via E-innsyn og vedtaksbrev.

Eide

Kontaktperson i Eide kommune skriver til revisjonen at når det kommer til saksgangen, så er det etter at Regionalforvaltningssystemet ble krevd brukt, også i Eide stilt krav til at alle næringsfondssøknader skal legges inn i dette. Søknadene blir overført til ePhorte og arkivert der. Saksbehandler behandler saken i Regionalforvaltning, og kopierer saken inn i ePhorte sammen med eventuelle vedlegg, og møteinnkalling, saksbehandling i formannskapet med protokoll. Melding til søker om vedtak foregår i ePhorte.

Revisjonen har fått tilsendt kommunens politiske reglement for 2017-2020, der det står i pnkt. 16.7 «Delegering til formannskapet i næringsfondssaker (næringsfondsstyret)» at kommunestyret gir formannskapet fullmakt til å ta avgjørelser i næringsfondssaker. Næringsfondsstyret er formannskapet.

Eide kommune har vedtatt retningslinjene utarbeidet av Møre og Romsdal fylkeskommune som kommunens retningslinjer. Revisjonen har fått tilsendt retningslinjene som er datert 05.03.2013.

Stranda

Tingvoll kommune har tilsendt revisjonen rutiner for saksbehandling av kommunalt næringsfond og lokale vedtekter for fondet.

Kontaktperson i Stranda kommune skriver til revisjonen i e-post at alle søknader leveres elektronisk via www.regionalforvaltning.no. Det er én søknadsomgang pr. år, vanligvis utlysning i perioden mars – mai, avhengig av når de får tildelingsbrev fra fylkeskommunen. Søknader blir registrert i saksbehandlingssystemet (WebSak Fokus). Søknadsfrist er omtrent 3 uker etter utlysning. Utlysning skjer på hjemmesiden til Stranda kommune og i lokalavisa (Sunnmøringen). Søkere får foreløpig svar om at søknaden er mottatt, i tillegg til generell info om forventet saksbehandlingstid m.m. Vedtekter blir revidert (nesten) årlig, og etter behov. Saksbehandler vurderer hver søknad og innstiller til formannskapet som er fondsstyret. Vurderingen blir gjort med utgangspunkt i regelverk (lokale vedtekter og retningslinjer fra Møre og Romsdal fylkeskommune). Hver søknad får en score på grunnlag av vekten av kriteriene for tildeling i lokale vedtekter og blir satt inn i et spesialutviklet regneark som justerer tildeling for alle søknader automatisk slik at de hele tiden er innanfor rammen (simulering).

De lokale vedtektene til Stranda kommune bygges på «Retningslinjer for kommunalt næringsfond». I vedtektene står det beskrevet hjemmel, kapital og avkasting. Det er formålet med næringsfondet, søknadsportal (www.regionalforvaltning.no), retningslinjer for prioritering (unge, kvinner og innvandrere), frist for gjennomføring, søknadsformer, vilkår for tilskudd, forholdet til internasjonale avtaler på tilskuddsområdet, kunngjøring og tildelingsbrev. Det står hvordan fondet skal forvaltes gjennom fondsstyret, hvor ofte tildelingen skal praktiseres, plassering av fondsmidlene, saksutredelse, innsynsrett, avslag, brev om tilskudd, krav til regnskapsføring og dokumentasjon, utbetalinger, søknader og rapporteringer, eventuell tilbakebetaling av tilskudd, klage og klageorgan, lovhjemler, klagefrist, rapportering og kommunestyrets godkjenning av vedtekter. Vedtektene er sist vedtatt i Kommunestyret 15.11.2017.

Stranda kommune har i tillegg sendt revisjonen en visuell oversikt over saksgangen i kommunalt næringsfond, fra tildeling i fylkeskommunen til rapportering av brukte midler.

Tingvoll

Tingvoll kommune har tilsendt revisjonen prosedyre for saksbehandling av kommunalt næringsfond og lokale vedtekter for fondet.

I tidsrommet 2013-2017 har Tingvoll kommune hatt tre ulike saksbehandlere som har administrert næringsfondet. Kommunen Tingvoll har egne retningslinjer i tillegg til vedtektene til fylkeskommunen som revisjonen har fått tilsendt med beskrivelser av støtteformål, forvaltning av fondet, eksempler på støtteformer i bedrifter, kapitalgrenser, delegasjon av fullmakt, tilsagnsperiode, hvordan midlene utbetales samt klageadgang.

Når søknader blir godkjent blir tilskuddet/beløpet reservert på egen konto. Dette gjør at tilskuddet er reservert inntil det kommer en anmodning om utbetaling fra søker.

Hvis ikke søker har gjennomført prosjektet innen fristen og ikke har godkjent forlenget tidsfrist blir beløpet trukket tilbake. Dette skjer på høsten slik at tilbakeført tilskudd går inn i tilskuddsrammen og kan benyttes på nye søknader.

Tingvoll kommune har tilsendt revisjonen et dokument som viser retningslinjer for behandling av søknader. Her beskrives retningslinjene fra søkeren sender inn søknad, til den er ferdig behandlet. Søkeren sender inn søknad via Regionalforvaltning.no, servicekontoret legger inn søknaden i ePhorte og videresender til saksbehandler. Saksbehandler vurderer søknaden ut i fra vedtekter, og om den kan behandles administrativt. Hvis søknaden skal behandles politisk får søker tilsendt et foreløpig svar. Status i Regionalforvaltning.no blir endret til «Under behandling».

Delegert vedtak blir lagd og sendt til søker. Vedtak, gjennomføringsfrist og status «Innvilget» blir endret i Regionalforvaltning.no. Økonomiavdelingen får informasjon om bedrift/vedtak/tilskudd. Det blir deretter lagd en referatsak til Utviklingsutvalget.

Saksbehandler lager deretter saksframlegg til politisk behandling med rådmannens innstilling og deltar i politisk møte. Saksframlegg og vedtak fra politisk møte blir tilsendt søker.

Økonomiavdelingen får ny informasjon om bedrift/vedtak/tilskudd. Vedtak, gjennomføringsfrist og status blir lagt inn i Regionalforvaltning.no som «Innvilget/Avslått».

Når det kommer til utbetaling mottar kommunen anmodning om utbetaling fra søker.

Dokumentasjon blir gjennomgått i henhold til søknad og vilkår. Økonomiavdelingen får tilsendt bilag med anmodning om utbetaling. Informasjon blir oppdatert og status endret til «Avsluttet» på Regionalforvaltning.no. Status i ePhorte blir endret til «Avsluttet».

På nettsiden til Tingvoll kommune står det beskrevet hvordan saksgangen er: Bedriften sender søknad via Regionalforvaltning (Kommunen må ha mottatt søknaden før prosjektkostnader kan påløpe), administrasjonen lager en innstilling for politisk behandling, søknaden blir behandlet i Utviklingsutvalget, bedriften får melding om vedtaket, prosjektet må være gjennomført innen 1 år, bedriften må sende anmodning om utbetaling via Regionalforvaltning, søknadsfrist vurderes fortløpende. Det er viktig at søknaden har blitt sendt til kommunen senest 2 uker før møte i Utviklingsutvalget (med henvisning til møteplan) (Tingvoll kommune 2018).

De lokale vedtektene til Tingvoll kommune bygges også på «Retningslinjer for kommunalt næringsfond». I vedtektene står det beskrevet formålet med næringsfondet, hvordan fondet skal

forvaltes, ulike støtteformer, vilkår, delegasjon av fullmakt, tilsagnsperiode, utbetaling og klage. Vedtektene er sist endret i Kommunestyret 22.09.2016.

5.2 Revisors vurdering

Den fjerde og siste problemstilling er også en deskriptiv problemstilling av hvordan retningslinjene for kommunalt næringsfond blir ivaretatt i de fire kommunene.

Kristiansund, Tingvoll og Stranda har tilsendt revisjonen beskrivelser på saksbehandlingsrutiner og lokale vedtekter som alle er forankret i «Retningslinjer for kommunale næringsfond i Møre og Romsdal». Eide kommune har ikke lokale vedtekter, men tar utgangspunkt i fylkeskommunens «Retningslinjer for kommunalt næringsfond».

Kristiansund har utviklet et matricesystem/arbeidsdokument som gir saksbehandler god oversikt over søknadene der de vurderes opp mot prioriterte målgrupper og kommunens egne satsingsområder. Kristiansund, Tingvoll og Stranda kommune har slik revisjonen vurderer det gode vedtekter og saksbehandlingsrutiner på systemnivå.

En forvaltningsrevisjon skal ifølge veileder for forvaltningsrevisjon føre til innsikt, forbedring og utvikling. Revisjonen mener at kommunene med fordel kan lære av Kristiansund kommune som har matricesystem for hver enkelt saksbehandling. Her er det også mulig å innhente tall til statistikk til sammenlikning av mål som er satt for kommunalt næringsfond. Som nevnt i problemstilling to, om systemer for kontroll, styring og oppfølging av eksterne forvaltere, har fylkeskommunen en årlig fagsamling for kommuner som får kommunalt næringsfond for å gjennomgå eventuelle nyheter eller endringer av kommunalt næringsfond. I prosjektmandatet/grunnlagsdokumentet kontrollsjefen har utarbeidet, står det at det i tildelingsbrevene fra KMD er «lagt opp til at fylkeskommunen skal ha lederansvaret for utvikling, samordning og koordinering samt oppfølging av de regionale målene og for strategiene lokalt». Revisjonen mener fylkeskommunen kan bruke denne møteplassen til å gjennomgå registrering av data (målgrupper, verdiskaping og arbeidsplasser), samt presisere for kommunene viktigheten av å registrere e-postadresser til søkere.

Revisjonen vurderer det ut i fra de data som har vært tilgjengelig at Kristiansund, Stranda og Tingvoll har godt gjennomarbeidet rutiner og system for å ivareta retningslinjene for kommunalt næringsfond. Eide kommune bruker en eldre versjon av retningslinjer for kommunalt næringsforum, vedtatt i 2013. Revisjonen mener at vedtektene må oppdateres slik at det følger gjeldende retningslinjer fra fylkeskommunen (2018). Revisjonen vurderer det slik at fylkeskommunen har ansvaret for å påse at kommunene etterfølger retningslinjene, og må følge opp at Eide kommune vedtar nye retningslinjer som er datert etter 2013.

6. Høring

Forvaltningsrevisjonen ble sendt ut på faktasjekk 13. september. Dette ble fulgt opp med et faktasjekkmøte med Møre og Romsdal fylkeskommune den 21.09.2018. Høringsrapport ble sendt ut den 25.09.2018. Møre og Romsdal fylkeskommune skrev et hørings svar 27.09.2018 som er lagt ved i vedlegg 1.

7. Konklusjon og anbefalinger

Vi har i denne forvaltningsrevisjonen undersøkt fire problemstillinger tilknyttet Regionale utviklingsmidler i Møre og Romsdal fylkeskommune. Disse problemstillingene er:

1. Hva brukes de regionale utviklingsmidlene til?
2. Har fylkeskommunen etablert tilfredsstillende systemer og internkontroll for styring, kontroll og oppfølging av eksterne forvaltere?
3. Er det utviklet nye arbeidsplasser eller opprettholdt eksisterende arbeidsplasser etter at virksomheten har fått tildelt midler gjennom kommunale næringsfond?
4. På hvilken måte blir «Retningslinjer for kommunale næringsfond i Møre og Romsdal» ivaretatt?

Revisjonen konkluderer med at regionale utviklingsmidler går til et bredt område av søkere og tiltak både i Innovasjon Norge og i kommunalt næringsfond. Våre undersøkelser viser at midlene har hatt avgjørende eller stor betydning for det tiltaket som det ble søkt midler om, og tilskuddet har hatt innvirkning på å øke antall arbeidsplasser, sikre eksisterende arbeidsplasser eller økt lønnsomhet i virksomhetene. Litt over halvparten av de som svarte på undersøkelsen oppgir at de ikke har søkt midler hos andre aktører (eksempelvis Innovasjon Norge). Tilbakemeldinger fra søkere er at midlene er viktig for den som får tildeling, men søknadsprosessen kan oppleves som byråkratisk og at det tildeles små summer. Konklusjonene baseres på et lavt antall svarprosent, og sier ikke noe om de virksomhetene som ikke har svart på spørreundersøkelsen. Ved eventuelle ytterligere undersøkelser/evalueringer bør fylkeskommunen opplyse til tilskuddsmottakere at de plikter å bidra med opplysninger.

Fylkeskommunen har systemer og internkontroll for å styre, kontrollere og følge opp eksterne forvaltere gjennom retningslinjer, tildelingsbrev, rapporteringer og datasystemet www.regionalforvaltning.no. Fylkeskommunen arrangerer en årlig fagdag for kommuner som får kommunalt næringsfond, og opplæring for saksbehandlere foregår per telefon eller Teamviewer fjernopplæring. Fylkeskommunen er også tilgjengelig hvis eksterne parter trenger ytterligere oppfølging eller bistand.

I følge våre undersøkelser har de virksomhetene som har svart på spørreundersøkelsen doblet antall arbeidsplasser/årsverk fra de startet opp virksomheten, og til i dag. Det er usikkert om det er direkte årsak av tildelingen av midler, men kan være en medvirkende faktor. Slik revisjonen anser det, finnes det ingen gode system for å måle verdiskaping eller økning av antall/sikre arbeidsplasser, slik det er beskrevet i retningslinjene. Kristiansund kommune er den eneste av kommunene som har tilsendt revisjonen et eksempel på registrering av dette.

Kommunene har gode system, rutiner og prosedyrer for saksbehandling av kommunalt næringsfond, og dette blir slik vi kan se det godt ivaretatt. Eide kommune er den eneste av kommunene i denne forvaltningsrevisjonen som benytter seg av en eldre versjon av retningslinjene. Revisjonen mener fylkeskommunen kan bruke den årlige fagdagen for å gjennomgå registrering av data (målgrupper, verdiskaping og arbeidsplasser). I tillegg bør fylkeskommunen presisere for kommunene viktigheten av å registrere kontaktinformasjon (e-postadresser) til søkere/mottakere av kommunalt næringsfond, slik at kontakt med søkere/tilskuddsmottakere kan gjennomføres på en sikker og effektiv måte.

Flere spørsmål har dukket opp under denne forvaltningsrevisjonen som det vil være aktuelt å ta stilling til i ytterligere undersøkelser. Revisjonen har fått tilbakemelding fra to av kommunene som etterlyser en bredere gjennomgang av bruken av KNF/saksbehandlingen i kommunene. Revisjonen vurderer det slik at det er flere ubesvarte spørsmål til hvilken effekt/ innvirkning kommunalt næringsfond har, og at dette er noe som fylkeskommunen bør ta stilling til gjennom ytterligere undersøkelser og evalueringer.

På bakgrunn av disse konklusjonene, vil revisjonen anbefale Møre og Romsdal fylkeskommunene følgende:

- Sikre at kommunene registrerer e-postadresser til søkere av kommunalt næringsfond, og ha oppdatert kontaktinformasjon slik at det er mulig å gjennomføre en god evaluering av KNF.
- Registrere data for evaluering av/gjennomføre en evaluering som kan måle i hvilken grad målsetningene som er satt for regionale utviklingsmidler (og kommunalt næringsfond) er nådd.
- Utarbeide et system, eller etterspørre dette hos KMD, for registrering av verdiskaping og/eller arbeidsplasser som beskrevet i retningslinjene.
- Følge opp at Eide kommune vedtar oppdaterte retningslinjer.

I tillegg ønsker revisjonen å gi fylkeskommunen tilbakemelding på at vi i vårt arbeid har observert at søkere/søknader blir registrert noe forskjellig innenfor de ulike målgruppene. Dette kan komme av ulike årsaker, blant annet at det er endringer i regelverket som gjør at prosjektene/søkerne registreres ulikt, og det kan være feilregistrering. Dette gjør det utfordrende å lage sammendrag og statistikk av tallene som eksisterer, og er noe fylkeskommunen bør være oppmerksom på i en eventuell ny evaluering.

Litteraturliste

- Eide kommune (2018). «Næringsfond og RDA-fondet». Artikkel hentet fra nettsiden til Eide kommune: <https://www.eide.kommune.no/tjenester/naring-og-landbruk/naring/soke-stotte/naringsfond/> [lesedato: 17.7.2018].
- Forskningsrådet (2018a). «Forskningsrådet si rolle». Hentet fra: https://www.forskningsradet.no/no/Artikkel/Forskningsradet_si_rolle/1186753742795 [lesedato: 11.09.2018].
- Forskningsrådet (2018b). «Forskningsbasert innovasjon i regionene (FORREGION)». Hentet fra: <https://www.forskningsradet.no/prognett-regionsatsing/Forside/1254019513299> [lesedato: 05.09.2018].
- Innovasjon Norge (2018). «Om oss». Hentet fra: <https://www.innovasjonnorge.no/no/om-innovasjon-norge/om-oss/omoss/> [lesedato: 11.09.2018].
- Kristiansund kommune (2018a). *Årsrapport 2017*. Hentet fra: <https://aarsrapport.kristiansund.kommune.no/2017/> [lesedato: 18.7.2018].
- Kristiansund kommune (2018b). «Vindel AS - Næringsutvikling og innovasjon». Artikkel om Vindel AS: <https://www.kristiansund.kommune.no/tjenester/naring/naringsutvikling/vindel-as-naringsutvikling-og-innovasjon/> [lesedato: 17.7.2018].
- Møre og Romsdal fylkeskommune (2017a). *Fylkesplan 2017-2020*. Hentet fra: <https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Plan-og-analyse/Regional-planlegging/Fylkesplan> [lesedato: 24.05.2018].
- Møre og Romsdal fylkeskommune (2017b). *Handlingsprogram for kompetanse- og verdiskaping*. Hentet fra: <https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Plan-og-analyse/Regional-planlegging/Fylkesplan/Handlingsprogram> [lesedato: 24.05.2018].
- Møre og Romsdal fylkeskommune (2017c). «Slik blir midlane fordelt til kommunale næringsfond i 2017». Hentet fra: <https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Regional-og-naeringsutvikling/Nyheiter/Slik-blir-pengane-fordelt-til-kommunale-naeringsfond-i-2017> [lesedato: 10.09.2018].
- Møre og Romsdal fylkeskommune (2018a). *Handlingsprogram for kompetanse og verdiskaping 2018*. Hentet fra: [file:///C:/Users/Ingrid%20Larsen/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Handlingsprogram+kompetanse+og+verdiskaping+2018%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Ingrid%20Larsen/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/TempState/Downloads/Handlingsprogram+kompetanse+og+verdiskaping+2018%20(1).pdf) [lesedato: 31.07.2018].
- Møre og Romsdal fylkeskommune (2018b). «Om hoppid.no». Hentet fra: <https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Regional-og-naeringsutvikling/hoppid.no/Om-hoppid.no> [lesedato: 12.09.2018].
- Møre og Romsdal fylkeskommune (2018c). «Kunnskapsparke, næringshager og inkubatormiljø». Hentet fra: <https://mrfylke.no/Tenesteomraade/Regional-og->

[naeringsutvikling/Naeringsutvikling/Kunnskapsparke-og-inkubatormiljo](#)

[lesedato: 11.09.2018].

Møre og Romsdal fylkeskommune (2018d). «Kommunestatistikk 2018». Hentet fra:

<https://mrfylke.no/Tenestoomraade/Plan-og-analyse/Statistikk-og-analyser/Kommunestatistikk>

[lesedato: 27.07.2018].

Møre og Romsdal fylkeskommune (2018e). «Kommunale næringsfond». Hentet fra:

<https://mrfylke.no/Tenestoomraade/Regional-og-naeringsutvikling/OEkonomske-stoette/Kommunale-naeringsfond> [lesedato: 03.09.2018].

Møre og Romsdal fylkeskommune (2018f). «Retningslinjer for kommunale næringsfond». Hentet fra:

<https://mrfylke.no/Tenestoomraade/Regional-og-naeringsutvikling/OEkonomske-stoette/Kommunale-naeringsfond> [lesedato: 24.05.2018].

Regjeringen (2017). «Kommunale næringsfond (KND)». Hentet fra:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/kommuner-og-regioner/regional-og-distriktpolitikk/regional-naringsutvikling/kommunale-regionale-naringsfond-knf/id662990/>

[lesedato: 29.05.2018].

Regionalforvaltning (2018). Nettside: www.regionalforvaltning.no.

SIVA (2018). «Om oss». Hentet fra: <https://siva.no/om-oss/> [lesedato: 11.09.2018].

SSB (2018a). «Kommunefakta Eide». Hentet fra SSB sine nettsider:

<https://www.ssb.no/kommunefakta/eide> [lesedato: 18.7.2018].

SSB (2018b). «Kommunefakta Stranda». Hentet fra SSB sine nettsider:

<https://www.ssb.no/kommunefakta/stranda> [lesedato: 18.7.2018].

SSB (2018c). «Kommunefakta Tingvoll». Hentet fra SSB sine nettsider:

<https://www.ssb.no/kommunefakta/tingvoll> [lesedato: 18.7.2018].

Stranda kommune (2017). «Kommunalt næringsfond (KNF)». Hentet fra:

<https://www.stranda.kommune.no/tenester/naring-og-skatt/kommunalt-naringsfond/>

[lesedato: 18.7.2018].

Tingvoll Kommune (2018). «Næringsfondet – Vekst for Tingvoll». Hentet fra:

<https://www.tingvoll.kommune.no/tjenester/naring/naringsutvikling/stotte-til-naringsutvikling/>

[lesedato: 18.7.2018].

Vedlegg 1: Hørings svar

Vi mottok hørings svar via SMS fra Møre og Romsdal fylkeskommune 27.september 2018, og de hadde ingen innvendinger på rapporten.

Vedlegg 2: Oversikt over sentrale dokument i forvaltningsrevisjonen

- Overordna analyse, grunnlagsdokument for plan for forvaltningsrevisjon i Møre og Romsdal fylkeskommune.
- Prosjektmandat/ grunnlagsdokument Regionale utviklingsmidler (utarbeidet av kontrollsjef).
- Oppdragsbrev (bevilgning) fra KMD 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 og 2018.
- Saksframlegg – fordeling av kommunale næringsfond 2017.
- Retningslinjer Kommunale næringsfond.
- Handlingsprogram for kompetanse og verdiskaping.
- Saksframlegg – Handlingsprogram kompetanse og verdiskaping 2018.
- Saksframlegg – Fordeling av kommunale næringsfond 2018.
- Forskningsorientert og innovativt næringsliv i Møre og Romsdal.
- Etablerarordningar og nyskaping – forventningar og resultat.
- Rapportering regionale utviklingsmidlar 2016 og 2013.
- Regional samarbeidsavtale – Møre og Romsdal fylkeskommune, Innovasjon Norge, Norsk Forskningsråd og SIVA.
- Tildelingsbrev Innovasjon Norge 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 og 2018.
- Tilsegn om tilskot Kommunale næringsfond 2013, 2014, 2015, 2016, 2017 og 2018.
- Primærkode/aktivitetskode KMD.
- Retningslinjer for kommunale næringsfond lokalt for kommunene.
- Kontaktlister til søkere i samtlige kommuner 2013-2017.
- Halvårs og årlige rapporter Innovasjon Norge – Møre og Romsdal fylkeskommune.
- Rådata fra www.regionalforvaltning.no.
- Politisk reglement 2017-2020, Eide kommune.
- Vedtekter for næringsfond, Stranda kommune 2018-2021.

Vedlegg 3: Tilbakemeldinger fra spørreundersøkelse

Hvilke refleksjoner/ erfaringer har du med kommunale næringsfond?

- Kommunale næringsfond er et viktig tilskudd i etableringsfasen. For min bedrift gjorde det at vi kunne øremerke midler til kompetanseheving og markedsføring, noe som er sentralt i tidlig fase.
- Godt tiltak for å støtte små bedrifter/enkeltmannsforetak, for å sikre eller øke bedriftens eksistensgrunnlag.
- [...]
- Et veldig bra lavterskeltilbud som medførte at vi har startet opp enda et nytt selskap, med en ansatt, men som har visjoner og potensiale til å vokse betraktelig.
- Må gi mer til de som får/trenger det, ikke til bedrifter med store overskudd
- Mener det tildeles etter litt feil kriterier.
- Hvis det blir fordelt riktig, har det en hensikt. jeg mener det skulle vært fordelt litt etter lønnsomhet i bedriftene.
- Det jeg mener, er at en bedrift som går med million overskudd, ikke trenger å få 50-150.000 kr.
- Fondet skulle vært brukt til ny utvikling, eksempel vis næringstomter og bygg.
- Et viktig bidrag for en gründerbedrift i startfasen.
- For *navn på kommune* sin del så er næringsfondet også rettet inn mot nyetablerere som kan få tilskudd til oppstart hvis en god forretningsplan følger søknaden. Dette er svært viktige midler, selv om beløpet er kun inntil kr. 25000. Uansett gjør dette at det er lettere å lykkes med etableringen for enkeltpersonforetak og det viser at kommunen også støtter opp om det private næringslivet. Samtidig så gjør det at å skrive en forretningsplan så vil det øke bevisheten hos etablereren.
- Støtta er for lav til at den får reell betydning for tiltaka/prosjekta som en ønsker å iverksette.
- Synes det var vanskelige å søke, uoversiktlig system
- Forskjellige regler for forskjellige K-fond. Men at midlene ikke kan benyttes av ressurspersoner eller firma uten adresse i kommunen kan sterk motvirke hva fondet søker å få til: trekke til seg mer aktivitet?
- Kommentar til spørsmål om hvor viktig skuddet var: vi er et næring- og samfunnsutviklingselskap. Tilskuddet vi fikk var ikke ment spesifikt til bedriften vår, men til et felles prosjekt i *navn på kommuner* [...].
- Summene som kommunene har til disposisjon er generelt sett for små. En skulle gått tilbake til distriktssoneprioritering.

- Kommunalt næringsfond er ikke et lavterskeltilbud, krevende prosess.
- For vår del er de kommunale næringsfondene et fint supplement til det som Innovasjon Norge kan bidra med.
- Jeg har hatt en positiv opplevelse med kommunalt næringsfond. Støtten jeg fikk derfra var for meg og virksomheten utrolig viktig - både fordi det ga mulighet til å gjennomføre et delprosjekt, og fordi det var en god bekreftelse på at virksomheten har støtte i lokalsamfunnet. Begge deler er viktig i en oppstartsfasen.
- Lav terskel for tilskudd, men stor konkurranse.
- Lite penger pr søknad som innvilges, og en altfor stor andel av tilskuddet går vekk til rapportering, revisjon etc. for tilskuddsmottaker. Burde vært mye enklere!
- Veldig nyttig for bedrifter som trenger støtte til ulike prosjekt.
- Ingen kontakt med næringsjef i kommunen.
- Det har vært en fantastisk mulighet til å kunne søke midler til våre prosjekt som gagnar vår kommune rent kulturmessig. Ellers i mange tilfeller faller vårt prosjekt utenom flere søkerinstanser.
- Politikerne satte seg ikke godt nok inn i saken.
- Veldig flott mulighet for oppstartsbedrifter. Det er et fint supplement til Innovasjon Norge, som blir ganske komplisert for en begynnelse på ny bedrift. Vi er veldig takknemlige for den hjelpen vi fikk, det gjorde en forskjell.
- Det hadde vært ønskelig med en litt annen fordelingsnøkkel. Midlene ble spredt utover så mange bedrifter at vi endte opp med å få svært lite i støtte, noe som igjen gjorde til at støtten ikke hadde så stor innvirkning som ønsket.
- God.
- Veldig komplisert/vanskelig søknadsprosess med et rotete svar om hvordan man skulle gå frem for å ta ut tildelte midler. Dette førte til at jeg ga opp hele prosjektet med å ta ut den tildelte støtten.
- Positive erfaringer. Er av en oppfatning at slik støtte/fond må øremerkes mindre bedrifter i oppstart og ikke større aktører med mer kapital. Det bør også være en øremerking av midler til foretak som livnærer seg av virksomheten, ikke til fritids-/hobbyer.
- Søknadskjema er ganske vanskelig. Jeg ble usikker på mange spørsmål. Det tok veldig lang tid. Vi fikk tildelt bare en liten del av det vi søkte om. Synes at arbeidet søknaden medførte var ikke helt verdt pengene. Men da var det veldig mange søkere. Tror at det er flere bedrifter som syntes det samme og skal tenkte flere ganger før de skal søke igjen.
- Bedre å gi mye til få, enn litt til mange
- Virker noe byråkratisk.
- Svært positiv erfaring med det kommunale næringsfondet. God rådgivning og hjelp underveis og rimelig lett å søke. Det økonomiske bidraget kom veldig godt med, og gjorde at bedriften nå kan tilby kunder flere tjenester, noe som har generert flere jobber og mer inntekt.
- Helt greit, litt jobb med søknaden, men det er også viktig da man får tenkt gjennom prosjektet sitt flere ganger.

Har du andre kommentarer eller synspunkt du vil trekke frem?

- Tiltaket hos meg fungerte etter de forutsetningene som da var kjent [...].
- Man burde velge ut bedrifter som man støtter, og ikke gi en slant her og en liten slant der. Jeg synes å huske at vi fikk ca. 6 % tilskudd.
- Det er verken til å leve eller dø med.
- Næringsfondene bør ikke reduseres fra fylkeskommunen slik som det skjedde med tildelingen for 2018. Tildelingen bør også komme tidligere enn langt ut på ettervinteren/våren slik at søkerne slipper å vente på om det eventuelt kan søkes på noe.
- Tilskuddet bedriften fikk var for lite i forhold til den summen det ble søkt om og var til liten hjelp i dette tilfelle.
- Det er mye arbeid for små beløp - søknadsprosessen burde vært forenklet. Flere grundere vegrer seg for å søke.
- Jeg fikk god informasjon, og det har vært lett å få svar på spørsmål. Søknadsskjemaet kan oppleves noe "tungt", men ellers var prosessen rundt søkeprosessen veldig fin.
- Må komme med info ang tilskudd.
- På vegne av *virksomhet* vil jeg takke det kommunale næringsfond både regionalt og lokalt for at de har trodd på vår visjon og planer for prosjektet. Slik at prosjektet har blitt realisert og fortsatt kan utvikles videre til glede for lokalbefolkning, de nærliggende kommuner samt turister.
- Det kan være verdt å reflektere rundt om det er rett at allerede eksisterende bedrifter som tilsynelatende driver ok, burde få støtte da dette går ut over en eventuell støtte til ny-oppstartede bedrifter.
- Hoppid/næringsforumet var til god hjelp med å søke.
- Bedre oppfølging underveis i stønadsperioden.

Vedlegg 4: Aktivitetskoder fra KMD

De gamle kategoriene er som følger: 2014 eller tidligere

- **Kode Tittel**
 - 0110 Næringshager
 - 0120 Inkubatorer/Distribuerte inkubatorer
 - 0130 Industriinkubatorer
 - 0140 Forsknings-/kunnskapsparkeer
 - 0150 Nettverk-, bransje- og klyngeutvikling
 - 0200 Støtte til etablerte bedrifter, eldre enn 5 år
 - 0250 Transportstøtte
 - 0300 Etableringsstøtte, bedrifter yngre enn 5 år
 - 0340 Entreprenørskap - høyere utdanning og forskning
 - 0350 Entreprenørskap - grunn og videregående skole
 - 0360 Entreprenørskap - andre tiltak
 - 0400 Utvikling av utdanningstilbud og kompetansehevingstiltak
 - 0510 Bredbånd, mobil, IKT
 - 0520 Vannforsyning
 - 0530 Transportinfrastrukturtiltak
 - 0540 Fysisk kommunal næringsrettet infrastruktur
 - 0600 Tjenesteutvikling
 - 0710 Stedsutvikling
 - 0720 Profilering og markedsføring av områder
 - 0800 Administrasjons- og gjennomføringskostnader
 - 0900 Andre tiltak

2015-2016

De nye kategoriene er som følger:

- **Kode Tittel**
 - 0800 Administrasjons- og gjennomføringskostnader
 - 0900 Rammetildelinger
 - 1110 Direkte støtte til etablerte bedrifter, eldre enn 5 år
 - 1150 Tiltak under gruppemeldt transportstøtte
 - 1210 Næringshage
 - 1220 Inkubator
 - 1230 Regional FoU og innovasjon (VRI)
 - 1240 Klyngeprogrammet
 - 1250 Kunnskapsutvikling for bedrifts-/næringsmiljøer
 - 1260 Bedriftsnettverk for økt konkurransekraft
 - 1270 Profilering og internasjonalisering av bedrifts-/næringsmiljøer
 - 1310 Direkte støtte til bedrifter yngre enn 5 år
 - 1330 Etablererkontor/-kurs/-veiledning
 - 1340 Entreprenørskap i høyere utdanning og forskning (inkludert studentbedrifter)
 - 1350 Entreprenørskap i grunn- og videregående skole
 - 1360 Andre tiltak for entreprenørskap (ikke bedriftsrettede)
 - 1370 Andre verdiskapingstiltak
 - 2110 Utvikling av kurs eller utdanningstilbud som er relevant for det regionale

arbeidslivet
 2120 Rekruttering av relevant arbeidskraft til regionen
 2210 Bredbånds-, mobil- og IKT-tiltak
 2220 Vannforsyning
 2230 Transportinfrastrukturtiltak
 2240 Fysisk tilrettelegging av kommunale næringsareal
 2250 Utredningsprosjekter for transportinfrastruktur
 2260 Utvikling av rutetilbud
 3110 Utvikling av dagligvarebutikker og drivstofftilbud
 3210 Planlegging og fysisk oppgradering av sentrumsområder, parker og grøntareal
 3220 Tilrettelegging for friluftsliv og fritidsaktiviteter
 3230 Utvikling av lokale/regionale kultur- og idrettstilbud/-arrangementer
 3240 Profilerings- og utviklingstiltak for turisme/besøkende
 3250 Profileringsstiltak for økt bosetting/bedriftslokalisering
 3260 Inkluderingsstiltak
 3270 Andre tiltak for økt attraktivitet

2017

Sammendrag av kategoriene vist under:

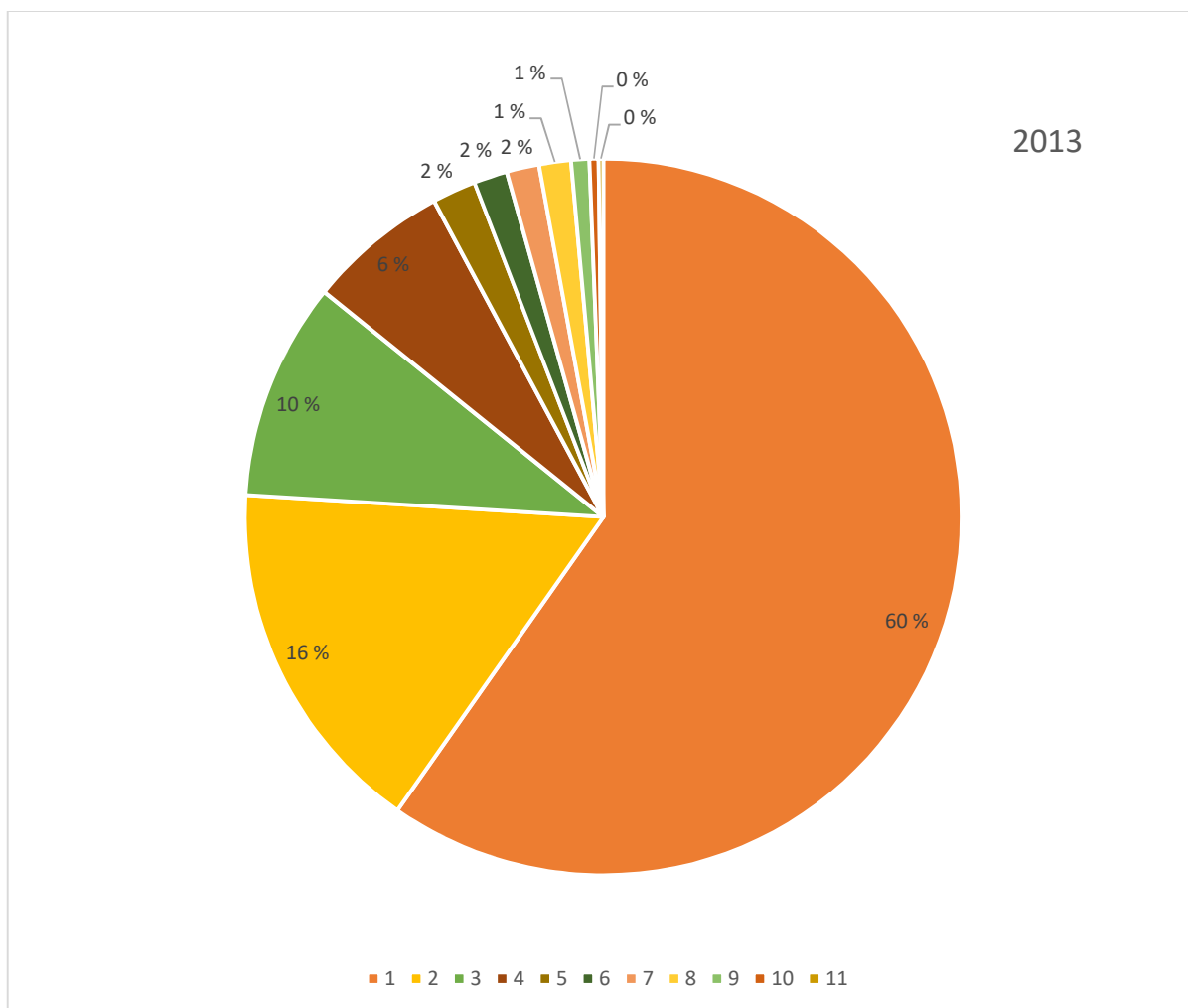
- **Kode Tittel**
- 0800 Adm.- og gjennomføringskostnader hos tilskuddsforvaltere
- 0900 Rammetildelinger
- 1110 Direkte støtte til etablerte bedrifter >5 år
- 1150 Tiltak under gruppemeldt transportstøtte
- 1210 Næringshageaktiviteter
- 1220 Inkubasjon
- 1230 Forskningsbasert innovasjon
- 1240 Klyngeaktiviteter
- 1260 Mobilisering og etablering av bedriftsnettverk
- 1270 Profilerings og internasjonalisering av bedrifts-/næringsmiljøer
- 1310 Direkte støtte til bedrifter <5 år
- 1330 Etablererkontorer, -kurs, -veiledning
- 1350 Entreprenørskap i utdanningsløpet
- 1360 Andre entreprenørskapstiltak (ikke bedriftsrettede)
- 1370 Andre verdiskapingstiltak
- 2100 Mobilisering til kompetanseheving
- 2110 Utvikling av relevante kurs/utdanningstilbud for det regionale næringslivet
- 2120 Rekruttering av relevant arbeidskraft til regionen
- 2210 Bredbånds-, mobil- og IKT-tiltak
- 2220 Vannforsyning
- 2230 Transportinfrastrukturtiltak
- 2240 Fysisk tilrettelegging av kommunale næringsareal
- 2250 Utredningsprosjekter for transportinfrastruktur og utvikling av rutetilbud
- 3110 Utvikling av dagligvarebutikker og drivstofftilbud
- 3210 Planlegging/fysisk oppgradering av sentrumsområder, parker og grøntareal
- 3220 Tilrettelegging for friluftsliv og fritidsaktiviteter
- 3230 Utvikling av lokale/regionale kultur- og idrettstilbud/-arrangementer
- 3240 Profilerings- og utviklingstiltak av et område

Vedlegg 5: Bruk per aktivitet

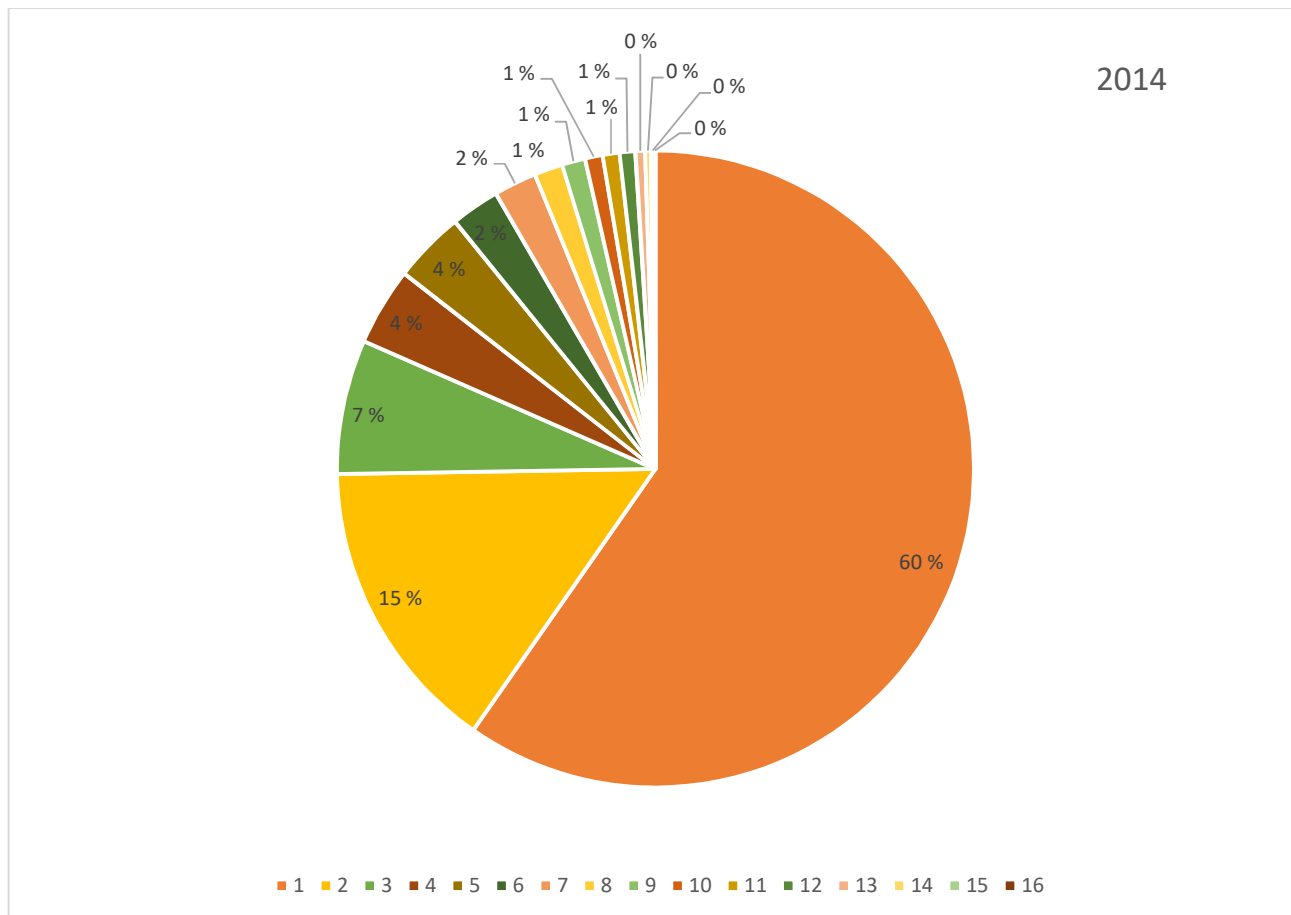
Summer av Innvilget	Kolonnetiketter					
Radetiketter	2013	2014	2015	2016	2017	Totalsum
0110	1 200 000	1 200 000				2 400 000
0120	300 000	900 000				1 200 000
0130	600 000	300 000				900 000
0140	2 200 000	2 200 000				4 400 000
0150	14 364 200	6 905 135				21 269 335
0200		4 000 000				4 000 000
0250		175 000				175 000
0300	2 147 000	1 465 000				3 612 000
0360		2 500 000				2 500 000
0400	2 880 000	3 675 000				6 555 000
0530		50 000	250 000			300 000
0600	2 102 500	797 000				2 899 500
0710	23 746 314	15 215 618	250 000			39 211 932
0720	9 324 712	875 000				10 199 712
0800		495 000	100 000			595 000
0900	87 320 000	60 375 000	58 000 000	50 000 000	51 570 000	307 265 000
1110				1 100 000		1 100 000
1210			2 275 000	1 350 000		3 625 000
1220			2 970 000	2 575 000	3 350 000	8 895 000
1230					3 723 500	3 723 500
1240			2 715 000	2 000 000	1 901 000	6 616 000
1250			4 873 000	6 715 525	1 040 000	12 628 525
1260			3 815 000	425 000	7 961 666	12 201 666
1270			1 256 662	1 295 000	445 000	2 996 662
1330			3 681 000	1 000 000	1 100 000	5 781 000
1350			3 441 000		4 200 000	7 641 000
1360			696 500	4 000 000	5 478 750	10 175 250
1370			1 950 000	6 170 000	6 638 250	14 758 250
2100					2 373 000	2 373 000
2110			2 751 000	938 200	599 500	4 288 700
2120			2 000 000	810 000	1 283 177	4 093 177
2230			7 068 500			7 068 500
2250			550 000	236 100		786 100
3210			4 375 015	14 901 000	6 497 995	25 774 010
3220					350 000	350 000
3230				900 000		900 000
3240			5 345 000	2 620 000	8 773 000	16 738 000
3250			1 494 000			1 494 000
3260			370 000	2 000 000		2 370 000
3270			420 000	600 000		1 020 000
Totalsum	146 184 726	101 127 753	110 646 677	99 635 825	107 284 838	564 879 819

Vedlegg 6: Sum i bruk per aktivitet organisert i aktivitetskategorier 2013-2017

2013

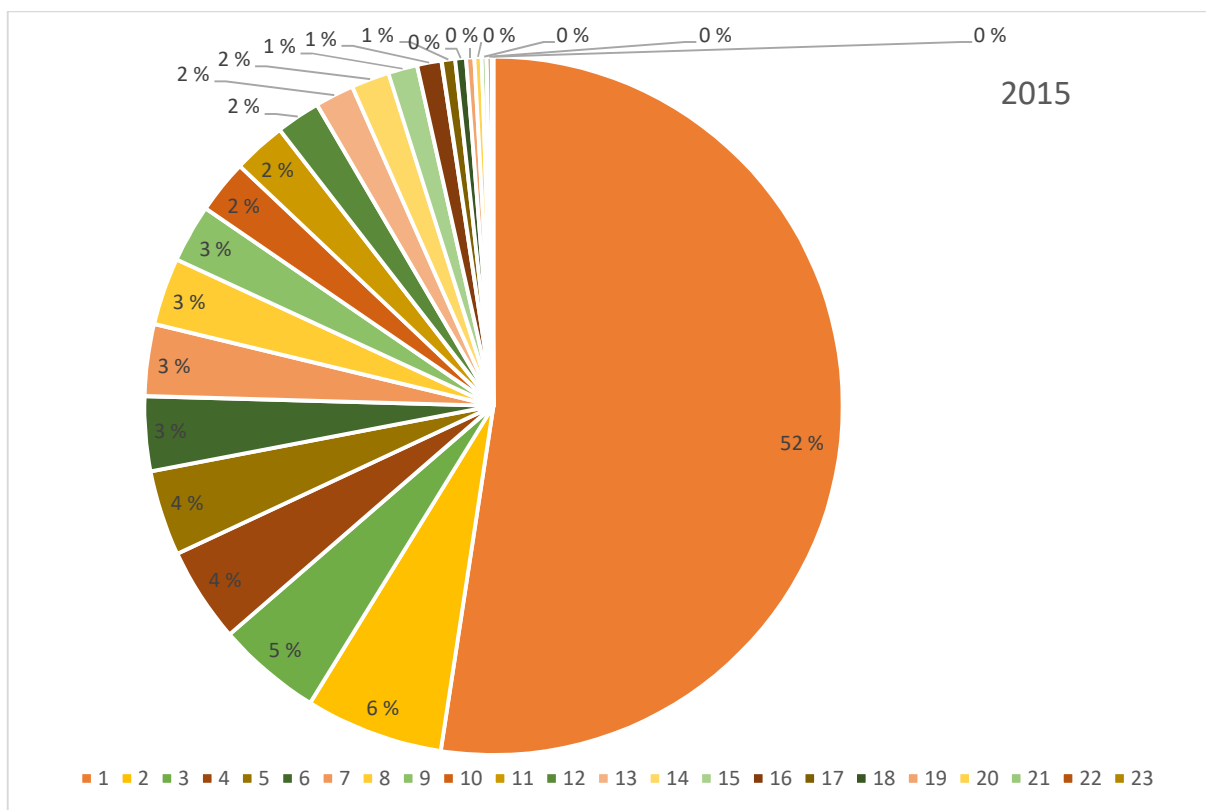

	SUM
1 Andre tiltak	87 320 000
2 Stedsutvikling	23 746 314
3 Nettverk-, bransje- og klyngeutvikling	14 364 200
4 Profilerings- og markedsføring av områder	9 324 712
5 Utvikling av utdanningstilbud og kompetansehevingstiltak	2 880 000
6 Forsknings-/kunnskapsparke	2 200 000
7 Etableringsstøtte, bedrifter yngre enn 5 år	2 147 000
8 Tjenesteutvikling	2 102 500
9 Næringshager	1 200 000
10 Industriinkubatorer	600 000
11 Inkubatorer/Distribuerte inkubatorer	300 000
TOTALT 2013	146 184 726

2014**SUM**

Andre tiltak	60 375 000
Stedsutvikling	15 215 618
Nettverk-, bransje- og klyngeutvikling	6 905 135
Støtte til etablerte bedrifter, eldre enn 5 år	4 000 000
Utvikling av utdanningstilbud og kompetansehevingstiltak	3 675 000
Entreprenørskap - andre tiltak	2 500 000
Forsknings-/kunnskapsparke	2 200 000
Etableringsstøtte, bedrifter yngre enn 5 år	1 465 000
Næringshager	1 200 000
Inkubatorer/Distribuerte inkubatorer	900 000
Profilering og markedsføring av områder	875 000
Tjenesteutvikling	797 000
Administrasjons- og gjennomføringskostnader	495 000
Industriinkubatorer	300 000
Transportstøtte	175 000
Transportinfrastrukturtiltak	50 000
TOTALT 2014	101 127 753

2015

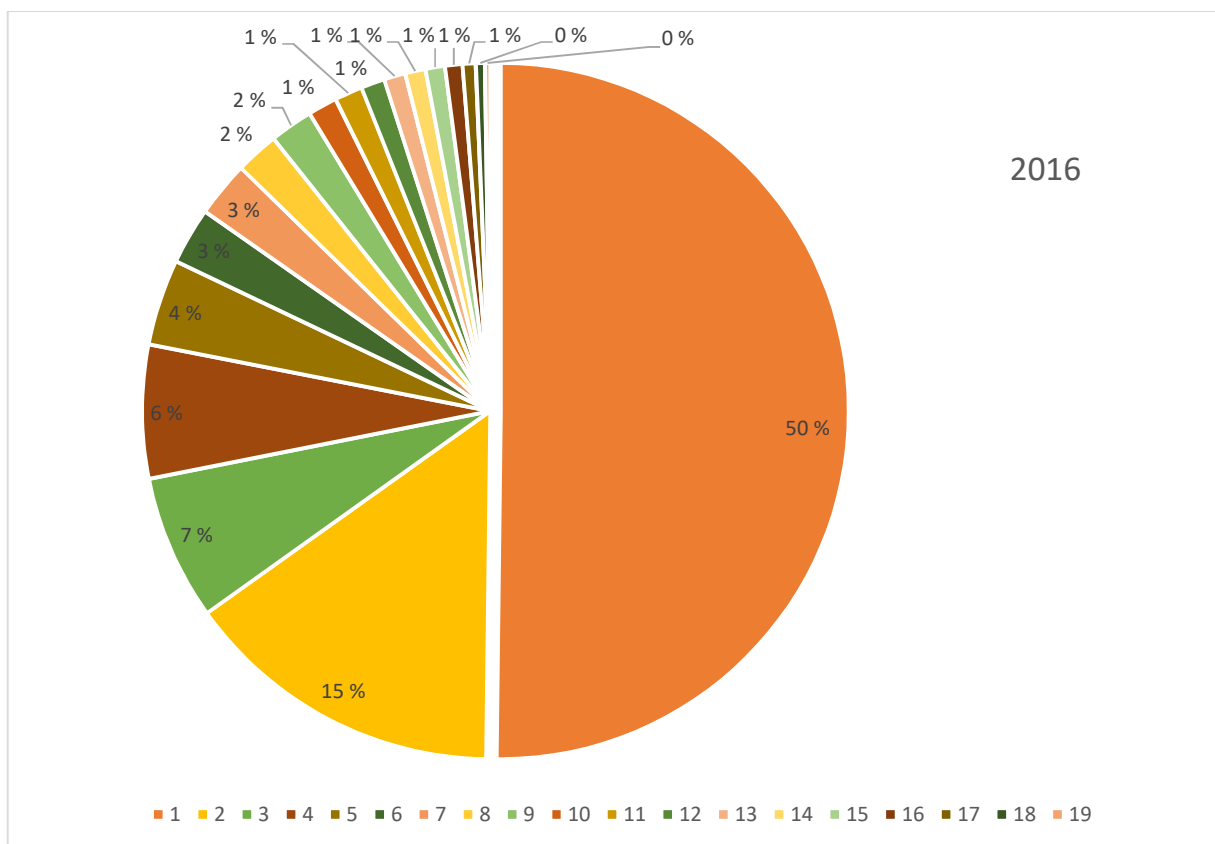

1 Andre tiltak	58 000 000
2 Transportinfrastrukturtiltak	7 068 500
3 Profilerings- og utviklingstiltak for turisme/besøkende	5 345 000
4 Kunnskapsutvikling for bedrifts-/næringsmiljøer	4 873 000
5 Planlegging og fysisk oppgradering av sentrumsområder, parker og grøntareal	4 375 015
6 Bedriftsnettverk for økt konkurransekraft	3 815 000
7 Etablererkontor/-kurs/-veiledning	3 681 000
8 Entreprenørskap i grunn- og videregående skole	3 441 000
9 Inkubator	2 970 000
10 Utvikling av kurs eller utdanningstilbud som er relevant for det regionale arbeidslivet	2 751 000
11 Klyngeprogrammet	2 715 000
12 Næringshage	2 275 000
13 Rekruttering av relevant arbeidskraft til regionen	2 000 000
14 Andre verdiskapingstiltak	1 950 000
15 Profileringsstiltak for økt bosetting/bedriftslokalisering	1 494 000
16 Profilerings- og internasjonalisering av bedrifts-/næringsmiljøer	1 256 662
17 Andre tiltak for entreprenørskap (ikke bedriftsrettede)	696 500
18 Utredningsprosjekter for transportinfrastruktur	550 000
19 Andre tiltak for økt attraktivitet	420 000
20 Inkluderingsstiltak	370 000
21 Transportinfrastrukturtiltak	250 000
22 Stedsutvikling	250 000
23 Administrasjons- og gjennomføringskostnader	100 000

TOTALT 2015

110 646 677

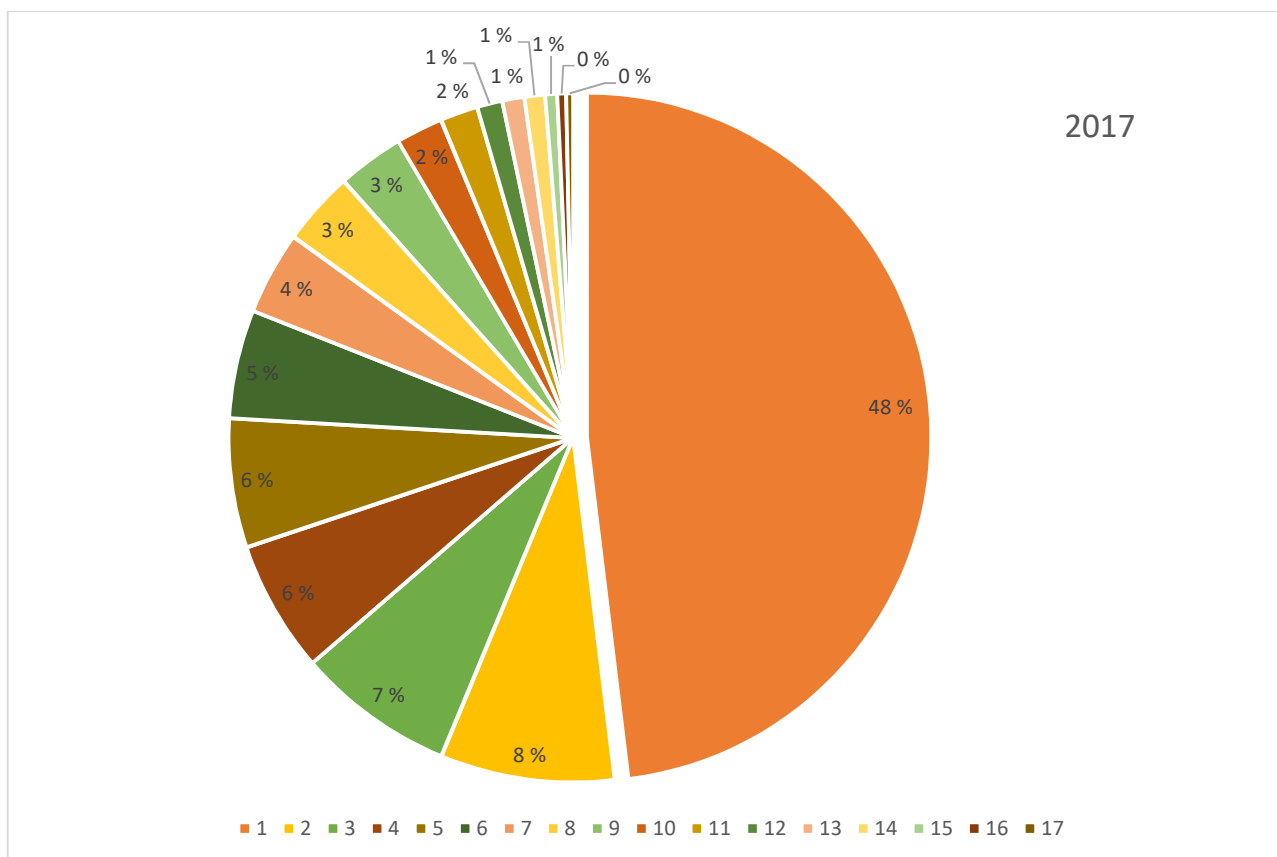
2016

SUM

1 Andre tiltak	50 000 000
2 Planlegging og fysisk oppgradering av sentrumsområder, parker og grøntareal	14 901 000
3 Kunnskapsutvikling for bedrifts-/næringsmiljøer	6 715 525
4 Andre verdiskapingstiltak	6 170 000
5 Andre tiltak for entreprenørskap (ikke bedriftsrettede)	4 000 000
6 Profilerings- og utviklingstiltak for turisme/besøkende	2 620 000
7 Inkubator	2 575 000
8 Klyngeprogrammet	2 000 000
9 Inkluderingsstiltak	2 000 000
10 Næringshage	1 350 000
11 Profilerings og internasjonalsisering av bedrifts-/næringsmiljøer	1 295 000
12 Direkte støtte til etablerte bedrifter, eldre enn 5 år	1 100 000
13 Etablererkontor/-kurs/-veiledning	1 000 000
14 Utvikling av kurs eller utdanningstilbud som er relevant for det regionale arbeidslivet	938 200
15 Utvikling av lokale/regionale kultur- og idrettstilbud/-arrangementer	900 000
16 Rekruttering av relevant arbeidskraft til regionen	810 000
17 Andre tiltak for økt attraktivitet	600 000
18 Bedriftsnettverk for økt konkurransekraft	425 000
19 Utredningsprosjekter for transportinfrastruktur	236 100
TOTALT 2016	99 635 825

2017

SUM

1 Andre tiltak	51 570 000
2 Profilerings- og utviklingstiltak for turisme/besøkende	8 773 000
3 Bedriftsnettverk for økt konkurransekraft	7 961 666
4 Andre verdiskapingstiltak	6 638 250
5 Planlegging og fysisk oppgradering av sentrumsområder, parker og grøntareal	6 497 995
6 Andre tiltak for entreprenørskap (ikke bedriftsrettede)	5 478 750
7 Entreprenørskap i grunn- og videregående skole	4 200 000
8 Regional FoU og innovasjon (VRI)	3 723 500
9 Inkubator	3 350 000
10 Mobilisering til kompetanseheving	2 373 000
11 Klyngeprogrammet	1 901 000
12 Rekruttering av relevant arbeidskraft til regionen	1 283 177
13 Etablererkontor/-kurs/-veiledning	1 100 000
14 Kunnskapsutvikling for bedrifts-/næringsmiljøer	1 040 000
15 Utvikling av kurs eller utdanningstilbud som er relevant for det regionale arbeidslivet	599 500
16 Profilerings og internasjonalsisering av bedrifts-/næringsmiljøer	445 000
17 Tilrettelegging for friluftsliv og fritidsaktiviteter	350 000
TOTALT 2017	107 284 838

Vedlegg 7: Virkemiddelbruk 2013-2017

2013

Bruk av 551.60 pr.innsatsområdet pr.31.12.2013

(kr.1 000)

Innsatsområdet	Budsjett 2013	Tilsagn 2013	Differanse
1. Kommune og sentrumutvikling	21 200	23 430	-2 230
2. Forskningsbasert innovasjon	1 000	1 000	-
3. Klyngeutvikling	1 000	830	170
4. Nyetableringar	4 000	7 822	-3 822
5. Verdiskaping frå petroleum	2 200	703	1 497
6. Reiseliv og kulturnæring	11 938	10 730	1 208
7. Forvaltning areal-naturressursar			-
8. Verdiskaping frå naturressursar	7 510	4 218	3 292
9. Kommunale næringsfond	26 520	26 520	-
Delsum budsjett for RN i 2013	75 368	75 253	115
Innovasjon Norge	60 000	60 000	-
Totalt i 2013	135 368	135 253	115

*Total budsjett er inklusiv tidligere ubrukte midler på 9.408 mill.kr(135.368-125.960)

Bruk av Tiltaksfondet pr. innsatsområdet pr.31.12.2013

(kr.1000)

Innsatsområdet	Budsjett 2013	tilsagn 2013	Differanse
1. Kommune og sentrumutvikling	5 000	3 120	1 880
2. Forskningsbasert innovasjon	2 000	350	1 650
3. Klyngeutvikling	150	583	-433
4. Nyetableringar		3 181	-3 181
5. Verdiskaping frå petroleum		483	-483
6. Reiseliv og kulturnæring	1 000	245	755
7. Forvaltning areal-naturressursar			-
8. Verdiskaping frå naturressursar	1 898	2 968	-1 070
9. Kommunale næringsfond			-
SUM Tiltakfondet 2013(HP)	10 048	10 930	-882
Overført bev.fra 2012	1 039		
Total disponibelt i 2013	11 087	10 930	157

2014**Bruk av kap.551.60 pr. innsatsområdet pr.31.12.2014**

Mål	Tekst	Bud 2014	Tilsagn	Saldo
1	Omstilling i kommuner	2 000	4 000	-2 000
1	LUK	3 000	3 887	-887
1	Byutvikling		600	-600
1	Tettstadprogrammet	6 000	9 456	-3 456
1	Fysisk infrastruktur	5 884	0	5 884
1	Aktiv Ungdom	80	80	0
1	Kompetanseheving kommunane EU/EØS	100	0	100
	Kommune og sentrumsutvikling	17 064	18 023	-959
2	VRI	1 000	1 000	0
	Forskningsbasert innovasjon	1 000	1 000	0
3	Klyngeutvikling petroleum	500	0	500
3	Tilretteleggande tiltak for næringsmiljøa	2 400	980	1 420
3	Petropolen nettverk	150		150
	Klyngeutvikling	3 050	980	2 070
4	Kunnskapsparkar/næringshager/inkubatorar	3 600	3 600	0
4	Hoppid.no - ideavklaringspenger	2 000	2 465	-465
4	Hoppid.no - Entreprenørskap og innovasjon	1 000	500	500
6	Kulturnærings	2 350	1 070	1 280
	Nyetableringer	8 950	7 635	1 315
5	Legge til rette for verdiskaping frå petroleumsressursane	1 150	585	565
	Verdiskaping fra petroleum	1 150	585	565
6	Tilrettelegging reiseliv	3 900	0	3 900
	Reiseliv	3 900	0	3 900
7	Forvaltning	0		
	Forvaltning areal og naturressursar	0		
8	Utvikling fornybar energi	500	500	0
8	Energieffektivisering	1 000	495	505
8	Fiskeri og havbruk - prosjekt	4 000	4 073	-73
	Verdiskaping fra naturressursar	5 500	5 068	432
SUM	Totalt RN forvalter	40 614	33 291	7 323
9	Kommunalt næringsfond	15 000	15 000	-
10	Innovasjon Norge	44 600	44 600	-
		100		
	Totalt ramme for kap.551.60 i 2014	214	92 891	7 323
	Årets bevilgning i 2014 fra KMD	86 776		
	Ubrukte midler fra 2013	13 438		
	Total ramme for kap.551.60 i 2014	100 214		
	Bruk av midler	92 891		
	Ubrukte midler fra 2014	7 323		

Renter	3 763	
Inndratte midler	5 492	*
Midler som overføres til 2015	16 578	

* 3 236 fra Innovasjon Norge

2014

Bruk av tiltaksfondet pr. innsatsområdet pr.31.12.2014

Mål	Tekst	Bud 2014	Tilsagn	Saldo
1	LUK	1 000	50	950
1	Byutvikling	2 000	750	1 250
1	Tettstadprogrammet	1 639	2 850	-1 211
1	Kompetanseheving i kommunane		150	-150
	Kommune og sentrumsutvikling	4 639	3 800	839
2	VRI	1 000	0	1 000
2	Auke forskningsbasert innovasjon	1 500	892	608
	Forskningsbasert innovasjon	2 500	892	1 608
3	Klyngeutvikling petroleum		640	-640
3	Tilretteleggande tiltak for næringsmiljøa	1 000	1 750	-750
	Klyngeutvikling	1 000	2 390	-1 390
5	Legg til rette for verdiskaping fra petroleumsressursane		150	-150
	Verdiskaping fra petroleum		150	-150
6	Tilrettelegging reiseliv	1 100	0	1 100
	Reiseliv	1 100	0	1 100
7	Forvaltning areal og naturressursar	0	100	-100
	Forvaltning areal og naturressursar	0	100	-100
8	Utvikling fornybar energi	500	0	500
8	Fiskeri og havbruk - prosjekt	1 000	905	95
	Verdiskaping fra naturressursar	1 500	905	595
SUM	Totalt	10 739	8 237	2 502

Årets bevilgning i 2014	10 306
Ubrukte midler fra 2013	433
Total ramme for Tiltaksfondet i 2014	10 739
Bruk av midler	8 237
Ubrukte midler fra 2014	2 502
Inndratte midler	634
Midler som overføres til 2015	3 136

2015

Bruk av kap.551.60 pr. innsatsområdet pr.15.01.2016

		(kr.1.000)		
Mål	Tekst	Bud 2015	Tilsagn	Saldo
1	Omstilling i kommuner	4 000	3 585	415
1	LUK	5 000	5 153	-153
1	Byutvikling	600	300	300
1	Tettstadprogrammet	8 000	10 904	-2 904
	Kommune og sentrumsutvikling	17 600	19 942	-2 342
2	VRI	1 000		1 000
2	Innovasjon i offentlig sektor	500		500
2	Mobilisering/nettverk/søkekurs/ læringsarena			
		500	714	-214
	Forskningsbasert innovasjon	2 000	714	1 286
3	Klyngeutvikling petroleum	200	350	-150
3	Tilretteleggande tiltak for næringsmiljøa	2 000	3 377	-1 377
3	Petropolen nettverk	50	240	-190
	Klyngeutvikling	2 250	3 967	-1 717
4				
	Kunnskapspark/næringshager/inkubatorar	3 800	3 945	-145
4	Hoppid.no - ideavklaringspenger	3 000	3 000	0
4	Hoppid.no - Entreprenørskap og innovasjon			
		1 000	337	663
6	Kulturnæring	2 300	1 510	790
	Nyetableringer	10 100	8 792	1 308
5	Legge til rette for verdiskaping frå petroleumressursane	800	240	560
	Verdiskaping fra petroleum	800	240	560
6	Tilrettelegging reiseliv	2 500	2 195	305
6	Matsatsing	1 500		1 500
	Reiseliv	4 000	2 195	1 805
7	Forvaltning	750		750
7	Geologisk undersøkingar	1 000		1 000
	Forvaltning areal og naturressursar	1 750		1 750
8	Energieffektivisering	500	495	5
8	Fiskeri og havbruk - prosjekt	4 000	4 719	-719
	Verdiskaping fra naturressursar	4 500	5 214	-714
SUM	Totalt RN forvalter	43 000	41 064	1 936

*I tillegg kommer inndratte/ubrukte tilsagn samt renter.

Bevilgning fra KMD 2015	84 436
Ubrukte midler fra tidl.år	16 578
Inndratte midler i 15.01.2016	9 319
Renter pr.31.12.2015	2 338
Total tilgjengelig midler i 2015	112 671
Innvilget tilsagn fra RN pr.15.01.2016	41 064
Kommunalt næringsfond	15 000
Innovasjon Norge	43 000
Ubrukte midler pr.15.01.2016	13 607

2015

Bruk av tiltaksfondet pr. innsatsområdet pr.15.01.2016

(kr.1.000)				
Mål	Tekst	Bud 2015	Tilsagn	Saldo
1	LUK	0	791	-791
1	Byutvikling	5 000	1 287	3 713
1	Tettstadprogrammet	750	250	500
1	Tall ship race Ålesund	1 000	1 000	0
	Kommune og sentrumsutvikling	6 750	3 328	3 422
2	Mobilisering/nettverk/søkekurs/læringsarena	0	800	-800
	Forskningsbasert innovasjon	0	800	-800
3	Klyngeutvikling petroleum	500	350	150
3	Tilretteleggande tiltak for næringsmiljøa	0	1 625	-1 625
3	Hoppid.entreprenørskap		285	
	Klyngeutvikling	500	2 260	-1 475
5	Legg til rette for verdiskaping fra petroleumsressursane	950	195	755
	Verdiskaping fra petroleum	950	195	755
6	Reiseliv	0	1 500	-1 500
6	Matsatsing	0	1 900	-1 900
	Reiseliv	0	3 400	-3 400
7	Forvaltning	250	0	250
7	Tiltak klimaplan	500	350	150
	Forvaltning areal og naturressursar	750	350	400
8	Utvikling fornybar energi	650	450	200
8	Energieffektivisering	100		100
8	Fiskeri og havbruk - prosjekt	770	800	-30
	Verdiskaping fra naturressursar	1 520	1 250	270
SUM	Totalt	10 470	11 583	-828

*I tillegg kommer inndratte midler og ubrukte midler fra tidl.år.

Bevilgning 2015	10 470
Ubrukte midler tidl.år	2 762
Overført midler fra adm.avd for miljøtiltak	200
Inndratte midler i 2015	560
Total tilgjengelig midler pr.15.01.2016	13 992
Innvilget tilsagn fra RN	11 583
Ubrukte midler pr.15.01.2016	2 409

2016

Bruk av kap.551.60 pr. innsatsområdet pr.25.01.2017

(kr.1.000)				
Mål	Tekst	Bud 2016	Tilsagn	Saldo
1	Omstilling i kommuner	1 500	3 000	-1 500
1	Omstilling i leverandørindustri	5 000	1 880	3 120
1	Inkluderende lokalsamfunn	2 000	2 000	0
1	Lokal samfunnsutvikling	1 462		1 462
1	Næringsvennlige kommunar	750		750
1	Tettstadprogrammet	4 000	8 501	-4 501
1	Tettstadsprogrammet - leik i sentrum	1 000		1 000
	Kommune og sentrumsutvikling	15 712	15 381	331
2	FOI-strategi	500	1 036	-536
	forskningsbasert innovasjon	500	1 036	-536
3	Klyngeutvikling petroleum	400		400
3	Støtte til klyngeprosjekt	3 000	1 400	1 600
3	Tilretteleggende tiltak for næringsmiljø		150	-150
	Klyngeutvikling	3 400	1 550	1 850
4	Næringshager/inkubatorar	4 000	4 630	-630
4	Hoppid.no - ideavklaringspenger	4 000	4 000	0
4	Kulturnæring	2 000	2 820	-820
4	Innovasjonsmiljø	900		900
	Ny etableringa	10 900	11 450	-550
5	Verdiskaping petroleum	500		500
	Verdiskaping frå petroleum	500		500
6	Reiseliv	3 200	3 990	-790
	Reiseliv	3 200	3 990	-790
7	Energi og klima	795	136	659
	Forvaltning areal og naturressursar	795	136	659
8	Fornybare energi	1 100		1 100
8	Marin verdiskaping	5 000	2 095	2 905
	Verdiskaping fra naturressursar	6 100	2 095	4 005
SUM	Totalt RN forvalter	41 107	35 638	5 469

Bevilgning fra KMD 2016	77 500
Overført midler fra 2015	13 607
SUM disponibelt midler pr.01.01.2016	91 107

Tilsagn KNF 2016	12 500
Tilsagn IN 2016	37 500
Øvrige tilsagn v/RN pr.25.01.17	35 638
Sum tilsagn	85 638
Saldo pr.25.01.17	5 469
Tilleggsmidler	
Renter pr.31.12.16	1 564
Resultatoverføring fra IN	4 070
Inndratte tilsagn pr.25.01.17	1 341
Total disponibelt midler pr.25.01.17	12 444

2016**Bruk av tiltaksfondet pr. innsatsområdet pr.25.01.17**

		(kr.1.000)		
Mål	Tekst	Bud 2016	Tilsagn	Saldo
1	Byen som regional motor	5 750	5 400	350
1	Omstilling leverandørindustri	2 409	1 100	1 309
1	LUK		810	-810
1	Tettstadprogrammet		1 000	-1 000
	Kommune og sentrumsutvikling	8 159	8 310	-151
3	Klyngeutvikling petroleum	500		500
3	Tilretteleggende tiltak		1 000	-1 000
	Klyngeutvikling	500	1 000	-500
5	Verdiskaping petroleum	1 000	214	786
	Verdiskaping petroleum	1 000	214	786
6	Reiseliv	1 500		1 500
	Reiseliv	1 500		1 500
7	Energi og klima	205	249	-44
7	Forvaltning areal og naturressurser		680	-680
	Energi og klima	205	929	-724
8	Fornybar energi	1 450	295	1 155
8	Marin verdiskaping	300	3 250	-2 950
	Verdiskaping fra naturressursar	1 750	3 545	-1 795
SUM	Totalt	13 114	13 998	-884

Årets budsjett 2016	10 705
Overført fra 2015	2 409
SUM disponibelt i 2016	13 114
Tilsagn pr.25.01.2017	13 998
Saldo pr.25.11.16	-884

Tillegg	
Inndratte tilsagn (Fjord Norge)	1 500

Inndratte tilsagn øvrige	278
Total disponibelt midler pr.25.01.17	894

2017

Bruk av Regionalt utviklingsmidlar fra KMD pr.31.12.2017

Mål	Tekst	Bud 2017	Tilsagn	Saldo
1	By og tettstad			
1	Tettstadsprogrammet	5 200 864	3 204 995	1 995 869
	Del sum	5 200 864	3 204 995	1 995 869
2	Internasjonalt konkurransedyktig næringsliv			-
2	Forskning og Innovasjon	7 200 000	6 464 500	735 500
2	Entreprenørskap	5 750 000	8 590 000	-2 840 000
2	Tilretteleggande næringsutvikling	2 024 000	5 947 677	-3 923 677
2	Reiseliv	3 000 000	1 100 000	1 900 000
3	Del sum	17 974 000	22 102 177	-4 128 177
3	Lokalsamfunn			-
3	Omstilling i kommune	3 000 000	3 355 000	-355 000
3	Samfunnsutvikling i kommunane	2 500 000	602 000	1 898 000
3	Integrering	2 000 000	1 722 000	278 000
3	Del sum	7 500 000	5 679 000	1 821 000
4	Fleksibelt utdanningssystem			-
4	Nye studier havrommet	400 000	-	400 000
4	Ungt Entreprenørskap	2 000 000	4 000 000	-2 000 000
4	Del sum	2 400 000	4 000 000	-1 600 000
5	Betre gjennomføring VGS			-
	Del sum			-
6	Bærekraftig bruk av naturressurser			-
6	Marin nyskaping	4 000 000	5 178 666	-1 178 666
6	Energiregion Møre	500 000	792 500	-292 500
6	Energianalyser		-	-
6	Tareal II	2 000 000	-	2 000 000
6	Klima og Energiplanen	750 000	-	750 000
6	Del sum	7 250 000	5 971 166	1 278 834
7	Innovasjon Norge	34 170 000	36 570 000	-2 400 000
8	Kommunalt næringsfond	15 000 000	15 000 000	-
				-
	SUM	89 494 864	92 527 338	-3 032 474

Årets bevilgning fra KMD	77 050 000
Overførte midlar fra 2016	12 444 864
Sum pr.01.01.2017	89 494 864
Tilsagn pr.31.12.2017	92 527 338

Sum pr.31.12.2017	-3 032 474
Inndratte midler pr.31.12.2017	7 134 762
Renteinntekter pr.31.12.2017	1 312 465
Sum pr.31.12.2017(overføres til 2018)	5 414 753

Bruk av Tiltaksfondet pr.31.12.2017

Mål	Budsjettområdet/ resultatmål	Bud 2017	Tilsagn	Saldo
1	By og tettstad			
1	Tettstadsprogrammet	800 000	5 778 000	-4 978 000
	Del sum	800 000	5 778 000	-4 978 000
2	Internasjonalt konkurransedyktig næringsliv			-
2	Forsking og Innovasjon		50 000	-50 000
2	Entreprenørskap	4 000 000	4 200 000	-200 000
2	Tilretteleggande næringsutvikling		350 000	-350 000
2	Reiseliv	1 000 000	-	1 000 000
3	Del sum	5 000 000	4 600 000	400 000
4	Fleksibelt utdanningssystem			-
4	Nye studier havrommet		399 500	-399 500
4	Del sum		399 500	-399 500
5	Bedre gjennomføring VGS		-	-
			-	-
	Bærekraftig bruk av naturressurser			
6	Marin nyskaping	1 029 000	1 000 000	29 000
6	Energiregion Møre	1 100 000	445 000	655 000
6	Energianalyser	2 000 000	1 485 000	515 000
6	Tareal II			-
6	Klima og Energiplanen	1 000 000	1 050 000	-50 000
6	Del sum	5 129 000	3 980 000	1 149 000
				-
	Sum	10 929 000	14 757 500	-3 828 500

Årets bevilgning	10 929 000
Tilsagn pr.31.12.2017	14 757 500
Saldo pr.31.12.2017	-3 828 500
Overførte midlar fra 2016	885 881
Inndratte midler pr.31.12.2017	2 172 891
Saldo pr.31.12.2017(overføres til 2018)	-769 728

Vedlegg 8: Sjekkliste Kristiansund kommune

Rådmannens vurdering

I henhold til vedtektene:

Formål:	Nyskaping	Skaper nye produkter og tjenester.
	Innovasjon	
	Næringsutvikling	Med økt kompetanse er det muligheter for en utvidelse av bedriften.
Særskilte målgrupper	Unge	
	Kvinner	X
	Ulike innvandrere	
Kommunale føringer/ prioriteringer	Petroleum og energi	
	Marin og maritim	
	Kultur og reiseliv	X
	Handel og service	
Overliggende	Handlingsplan for verdiskapning	X
	Ny søker	X
	Søkers kompetanse	X
	Bosatt / registrert i KSU	X
Detaljerte retningslinjer	Bedrift eller	X
	Nyetablering eller	
	Samarbeid	
	Org nr i Enhetsregisteret	X
	Skape nye / bidra til å sikre arbeidsplasser	X
Mulige tiltak	Investeringer i produksjonsanlegg og utstyr eller	
	Profilering og merkevarebygging eller	
	Produktutvikling eller	X
	Kompetansehevingstiltak	X
	Markedsundersøkelser	
	Bedriftsutvikling	X
	Rådgivning	
	Bedriftsnettverk	

Vedlegg 9: Revisjonskriterier

Retningslinjer for kommunale næringsfond i Møre og Romsdal

Retningslinjer for kommunale næringsfond i Møre og Romsdal

Vedtatt av Regional- og næringsutvalet i Møre og Romsdal fylkeskommune 13.03.2018

Grunnlag for tildeling av næringsfond til kommunane

1. Ramme

Fylkeskommunen kan gje løyvingar til kommunale næringsfond frå dei regionale utviklingsmidla. Ramme vert fastsett i Handlingsprogram for kompetanse og verdiskaping, og regional og næringsutvalet gjer vedtak om tildeling til kommunane.

2. Reglar for fordeling av ramme mellom kommunane

Kommunalt næringsfond kan bli tildelt kommunar i Møre og Romsdal med særlege distriktsutfordringar.

Tildeling av næringsfond blir gjort på vilkår av at kommunen sjølv bidrar inn i næringsfondet med eit beløp tilsvarande minst 50 % av tildelt beløp frå fylkeskommunen.

Fordeling av ramme til kommunane blir gjort med utgangspunkt i Kommunal- og moderniseringsdepartementet sin årlege distriktsindeks.

Årleg tildeling kan bli redusert ved manglande rapportering, bruk av midlar i strid med retningslinjene eller ved lite bruk av tidlegare tildelt støtte frå næringsfondet.

Kommunar med egne kraftfond, eller andre ekstraordinære inntekter som kan brukast til næringsutvikling, får ikkje tildelt kommunalt næringsfond.

Utbetaling blir gjort når rapport frå føregåande år er mottatt og godkjend, og kommunen har dokumentert finansiering av sitt bidrag i fondet. Kommunane skal plassere fondet på renteberande konto.

Bruk av kommunalt næringsfond

Alt som blir tilført det kommunale næringsfondet må brukast etter desse retningslinjene, inkludert kommunen sitt bidrag, renteinntekter, inndregne midlar og overføringar frå tidlegare år.

3. Mål

Kommunale næringsfond skal brukast til å styrke nyskaping, innovasjon og næringsutvikling i Møre og Romsdal. Støtte frå næringsfondet skal gå til bedrifter og nyetablerarar som bidrar til vekst ved å skape nye arbeidsplasser. Unge, kvinner og innvandrarar skal prioriterast.

4. Grunnvilkår

Det kan gjevast støtte til bedrifter, nyetablerarar eller samarbeid mellom bedrifter. Søkar må vere registrert med organisasjonsnummer i Einingsregisteret.

Tiltak som får støtte frå næringsfondet må bidra til å skape nye, eller sikre eksisterande arbeidsplassar.

Tiltak kan vere investering i produksjonsanlegg og utstyr, profilering og merkevarebygging, produktutvikling, kompetansehevingstiltak, marknadsundersøking, bedriftsutvikling, rådgjeving, bedriftsnettverk e.l.

Tiltak kan støttast med inntil 50 % av totale kostnader, avgrensa til maksimalt 150 000 kroner. Kommunane kan vurdere ein høgare finansieringsandel (inntil 75 %) til nyetablerarar.

Eit prosjekt skal ikkje gjevast støtte over lengre tid enn 3 år.

Støtte frå kommunalt næringsfond skal ha ein utløysande effekt. Det betyr at midlane skal bidra til at tiltak som elles ikkje ville ha blitt gjennomført, blir realisert.

Kommunalt næringsfond skal supplere, ikkje erstatte, andre offentlege støtteordningar for bedrifter.

5. Avgrensingar

Kommunale næringsfond kan ikkje brukast til:

- Renter, avdrag og refinansiering av lån, kausjon og garantier
- Kjøp av aksjar eller investering i eigenkapital uavhengig av organisasjonsformer
- Ordinær drift av verksemder. All støtte som ikkje er knytt til konkrete utviklingsprosjekt vert sett på som driftsstøtte. I bedrifter vil dette til dømes gjelde vedlikehald og utskifting av gammalt utstyr med nytt utstyr av same type.
- Investeringar i, og ordinær drift og vedlikehald av, offentlige oppgåver.
- Tilretteleggande næringsutviklingsarbeid i regi av kommunen eller andre organisasjonar

6. Satsar for eigeninnsats

Ved utrekning av kapitalbehov inngår normalt reine pengeutlegg. Unntaksvis kan eigen arbeidsinnsats reknast inn i kapitalbehovet. Eigeninnsats for privatpersonar kan prissettast inntil kr.200,- pr. time.

Dersom tilskotsmottakaren er eit regnskapspliktig selskap som bruker egne tilsette i form av eige arbeid, må selskapet kostnadsføre eigeninnsatsen i regnskapet for at det skal kunne vere del av godkjent kostnadsgrunnlag. I slike tilfelle skal eigeninnsatsen prissettast til 1,2 promille av årslønn, maks kr.600,- pr. time.

Det skal førast timeliste for dokumentasjon.

Forvaltning av næringsfond i kommunane

7. Styrande dokument

Lokale strategiar for næringsutvikling skal ligge til grunn for kommunen sin bruk av næringsfondet. Kommunane kan utarbeide lokale retningslinjer for kommunalt næringsfond.

8. Forvaltingsansvar

Kommunen har vedtaksmynde, men kan delegere forvaltingsansvaret til ein annan forvaltar. Då må kommunen utarbeide oppdragsbrev eller avtale som inneheld vilkår for forvaltning av fondet. Slik avtale skal godkjennast av fylkeskommunen.

9. Regelverk for statstøtte

Tilskot frå kommunale næringsfond er rekna som bagatellmessig støtte etter EØS-regelverket. Ei bedrift kan motta maksimalt 200.000 euro bagatellmessig støtte over ein rullerande treårs periode. Det er bedrifta sitt ansvar å oppgi tidlegare mottatt bagatellstøtte i søknaden.

10. Kunngjering

Høve til å søkje støtte frå kommunalt næringsfond skal kunngjerast. Kunngjeringa må opplyse om målgruppe, formålet med ordninga, tildelingskriterium, kva opplysningar som trengst i søknaden og eventuell søknadsfrist.

11. Søknad

Kommunale næringsfond kan berre tildelast på grunnlag av søknad. Kommunane skal motta og behandle alle søknader i søknadsportalen www.regionalforvaltning.no.

12. Tildelingsbrev

Avgjersle om tildeling av tilskot skal vere skriftlig dokumentert, ved eit tildelingsbrev skal sendast kvar enkelt tilskotsmottakar. Tildelingsbrev skal innehalde:

- Formål, dvs. kva tiltak tilskotet skal brukast til
- Tilskotsbeløp
- Utbetalingsvilkår
- Vilkår for bruken av tilskotet og eventuell frist for mottakar til å akseptere vilkåra
- Krav til rapportering
- Informasjon om kontrolltiltak som kan bli iverksett
- Moglege reaksjonsformer dersom mottakar ikkje opptre i samsvar med forutsetningane for tilskotet
- Informasjon om klagerett

Tilskotsmottakar skal skriftleg akseptere at tilskotet er mottatt med dei vilkåra som gjeld.

13. Klagerett

Vedtak om kommunale næringsfond er enkeltvedtak, og kan klagast på etter kommunelova §29 og forvaltningslova §28. Klage skal behandlast av kommunen sitt klageorgan.

14. Utbetaling

Tilskotsmottakar skal føre separat regnskap for bruken av tilskotet. Sluttutbetaling skal skje etterskotsvis mot rapport og regnskap. Kommunane kan vurdere vilkår for delutbetalingar men det skal ikkje betalast ut meir enn 75% av tilskotet før prosjektet er avslutta og sluttrapport godkjent.

For tilskot over kr.100.000 vert det krevd revisorattestert regnskap og prosjektrapport. Tilskotsmottakar som ikkje er revisjonspliktig kan få regnskapet stadfesta av autorisert regnskapsfører. Kommunane kan vurdere om det krevst attest frå revisor/autorisert regnskapsfører for tilsegn under kr.100.000.

15. Oppfølging og kontroll

For å sikre korrekt saksbehandling ved tildeling og utbetaling av tilskot, skal dei som forvaltar tilskot ha etablert system, rutinar og tiltak som skal førebygge, avdekke og korrigere feil og manglar, jfr §14

Intern kontroll i Reglement for økonomistyring i staten og kapittel 6 forvaltning av tilskotsordningar i bestemmelser om økonomistyring i staten.

16. Rapportering til fylkeskommune og KMD

Kommunen skal rapportere om bruken av næringsfond via www.regionalforvaltning.no. Kommunen må rapportere kor mange nye arbeidsplassar kommunalt næringsfond har ført til.

Rapporteringsfristen 01. februar påfølgande år.

17. Andre vilkår

Kommunane, eller den kommunen har gitt forvaltningsansvaret, kan bruke inntil 5 % av årets løyving til å dekke kostnader ved forvaltning av kommunale næringsfond.

Det kan ikkje gjevast tilsegn utover det som til ei kvar tid står på fondet. Det er ikkje lov å gi tilsagn basert på neste års bevilgning fra fylkeskommune.

Reglement for økonomistyring i staten

§14 Intern kontroll

Alle virksomheter skal etablere internkontroll. Virksomhetens ledelse har ansvaret for å påse at internkontrollen er tilpasset risiko og vesentlighet, at den fungerer på en tilfredsstillende måte og at den kan dokumenteres. Internkontroll skal primært være innebygd i virksomhetens interne styring. Internkontrollen skal forhindre styringssvikt, feil og mangler slik at

- a) beløpsmessige rammer ikke overskrides og at forutsatte inntekter kommer inn
- b) måloppnåelse og resultater står i et tilfredsstillende forhold til fastsatte mål og resultatkrav, og at eventuelle vesentlige avvik forebygges, avdekkes og korrigeres i nødvendig utstrekning
- c) ressursbruken er effektiv d) regnskap og informasjon om resultater er pålitelig og nøyaktig
- e) virksomhetens verdier, herunder fast eiendom, materiell, utstyr, verdipapirer og andre økonomiske verdier, forvaltes på en forsvarlig måte
- f) økonomistyringen er organisert på en forsvarlig måte og utføres i samsvar med gjeldende lover og regler, herunder at transaksjoner er i samsvar med underliggende forhold
- g) misligheter og økonomisk kriminalitet forebygges og avdekkes

§ 16 Evalueringer

Alle virksomheter skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om effektivitet, måloppnåelse og resultater innenfor hele eller deler av virksomhetens ansvarsområde og aktiviteter. Evalueringene skal belyse hensiktsmessighet av eksempelvis eierskap, organisering og virkemidler, herunder tilskuddsordninger. Frekvens og omfang av evalueringene skal bestemmes ut fra virksomhetens egenart, risiko og vesentlighet.

Forskrift for distrikts- og regionalpolitiske virkemidler

§ 7. Adgangen til å kontrollere at vilkårene for tilskudd er oppfylt. Evaluering

Riksrevisjonen, departementet og forvalter kan kontrollere at vilkårene for å motta tilskudd, herunder vilkårene fastsatt i tilskuddsvedtaket, er oppfylt av tilskuddsmottakeren. Tilskuddsmottaker plikter å gi de opplysninger og den dokumentasjon som er nødvendig for å gjennomføre kontrollen.

Tilskuddsmottaker plikter også å medvirke til at den som skal evaluere det enkelte prosjektet får adgang til de opplysninger og dokumenter som er nødvendige for å foreta en forsvarlig evaluering.